

**BELAJAR SECARA SARADIRI : KAJIAN KES PELAJAR
MALAYSIA DI TOKYO, JEPUN**

OLEH

CHEW PANG KIM

MATRIK NO. 57115

**LATIHAN ILMIAH BAGI MEMENUHI SEBAHAGIAN
DARIPADA SYARAT-SYARAT UNTUK
IJAZAH SARJANA MUDA SASTERA**

JABATAN ANTROPOLOGI DAN SOSIOLOGI

UNIVERSITI MALAYA

KUALA LUMPUR

SESSI 1991/1992

Sinopsis

(I)

Kajian ini adalah mengenai penuntut Malaysia yang belajar secara saradiri di Jepun. Pergerakan pelajar saradiri ke Jepun secara besar-besaran disifatkan sebagai satu fenomena yang baru. Mereka berlumba-lumba masuk ke Jepun dengan motif dan matlamat yang tersendiri. Kini, negara Jepun telah menjadi salah satu negara pilihan utama bagi pelajar Malaysia yang ingin melanjutkan pelajaran di luar negeri.

Isu-isu yang bersabit dengan kehidupan pelajar asing di Jepun banyak diperbincangkan dalam akhbar tempatan seperti masalah komunikasi, tekanan hidup, masalah kewangan, perlakuan devian dan sebagainya. Oleh itu, kajian ini bertujuan hendak mencari faktor-faktor penarik dan penolak pergerakan ini, proses penyesuaian hidup pelajar saradiri di Jepun serta masalah yang berbangkit di kalangan pelajar Malaysia yang berada di sana.

(II)

Penulisan ini dibahagikan kepada enam bab. Bab satu membincangkan tujuan kajian, skop kajian, metode penyelidikan, masalah yang dihadapi dan konsep-konsep utama juga diutarakan. Bab dua membincang secara ringkas mengenai sistem pendidikan Jepun terutamanya polisi Kerajaan Jepun terhadap pelajar asing serta syarat dan kelayakan kemasukan ke Institusi pengajian tinggi Jepun.

Bab tiga berbincang mengenai latarbelakang pelajar Malaysia yang saradiri di Jepun dan menganalisis faktor-faktor penolak dan penarik yang menyebabkan pergerakan ini. Bab empat meneliti keadaan belajar sambil bekerja dengan tumpuan kepada keadaan 'arubaito' (kerja sampingan), pola pendapatan dan hubungan dengan majikan.

Bab lima membincangkan keadaan kehidupan di Jepun, pola perbelanjaan dan sumber kewangan, interaksi sosial serta masalah-masalah yang dihadapi dan kehidupan sosial di Jepun. Bab enam merupakan rumusan kajian dan cadangan yang lebih menumpu kepada perkhidmatan kebajikan pelajar Malaysia yang belajar secara saradiri.

Penghargaan

Dengan izin dan kurnia Tuhan, latihan ilmiah ini telah disempurnakan dalam bentuknya yang ada sekarang. Manuskrip ini tidak akan wujud tanpa kerjasama daripada orang ramai. Dalam menyediakan tesis ini, saya amat berhutang budi kepada Dr. Azizah Kassim selaku penyelia dalam kajian ini yang telah memberikan kritikan yang membina terhadap deraf-deraf penulisan ini. Kepada beliau saya mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan terima kasih yang tidak terhingga.

Saya juga ingin merakamkan ucapan berbilang-banyak terima kasih kepada saudari Tan Hooi Lip dan saudari Lim Lee Yee yang telah menaip manuskrip ini. Kepada saudara Aik Siew Yong, saya ingin mengucapkan ribuan terima kasih kerana telah bersusah payah menyemak deraf awal tesis ini.

Kepada saudari Chong Yew Foon, saudara Peter Chen dan saudara Siew Kok Yip, saya mengucapkan setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih atas usaha mereka menterjemahkan beberapa artikel dalam daripada bahasa Jepun ke bahasa Inggeris dan bahasa Cina, titik peluh mereka tidak akan dilupakan.

Saya juga amat menghargai keikhlasan dan pertolongan pelajar-pelajar Malaysia di Itabashi-honcho Ryo (Asrama Meros Language School) yang melayan saya sebagai seorang 'house-mate' serta sudi memberikan maklumat-maklumat yang berguna.

Akhir sekali kepada keluarga saya yang telah memberi sokongan kewangan dan emosi, bersikap toleransi apabila masa untuk mereka telah banyak digunakan untuk menyediakan manuskrip ini. Saya ucapkan terimakasih. Saya doakan semoga-moga budi baik mereka dapat balasan baik dari Tuhan.

CHEW PANG KIM
Jabatan Antropologi dan Sosiologi
Fakulti Sastera dan Sains Sosial
Universiti Malaya
Kuala Lumpur.

December, 1990.

KANDUNGAN

MUKA SURAT

Sinopsis	i
Penghargaan	ii
Kandungan	iii
Senarai Jadual	vii
Senarai Rajah	viii
Senarai Lampiran	ix
Dedikasi	x
BAB I : PENDAHULUAN	1
1.1 Pengenalan	1
1.2 Objektif Kajian	2
1.3 Skop dan Kawasan Kajian	3
1.4 Tempoh Penyelidikan	4
1.5 Metode Kajian	5
1.5.1 Soal Selidik	5
1.5.2 Pemerhatian dan Penyertaan	8
1.5.3 Temubual	8
1.5.4 Kajian Dokumen dan Perpustakaan	9
1.6 Batasan dalam Penyelidikan	9
1.6.1 Tidak Memahami Bahasa Jepun	10
1.6.2 Sikap Syak Wasangka	10
1.6.3 Kesuntukan Masa	11
1.6.4 Sampel Responden	12
1.7 Konsep-konsep Utama	12
1.7.1 Konsep "Pelajar Saradiri"	12
1.7.2 Konsep "Internatinalization"	15

BAB II : PENGAJIAN TINGGI DI JEPUN	17
2.1 Pengenalan	17
2.2 Sistem Pendidikan di Jepun	18
2.2.1 Sistem Pengajian Tinggi di Jepun	18
2.2.2 Kalendar Sekolah	21
2.3 Pelajar-pelajar Asing di Jepun	22
2.4 Syarat dan Kelayakan Kemasukan Ke Institusi Pengajian Tinggi Jepun	24
2.4.1 Mempelajari Bahasa Jepun di Institusi Bahasa Jepun	24
2.4.2 Sistem Penjamin	25
2.4.3 Menjalani Ujian Kelayakan Kemasukan	27
2.5 Batasan Sistem Pengajian Tinggi di Jepun Terhadap Pelajar Asing	28
BAB III : LATAR BELAKANG PENUNTUT-PENUNTUT MALAYSIA YANG BELAJAR SECARA SARADIRI DI JEPUN	32
3.1 Pengenalan	32
3.2 Pelajar Malaysia Saradiri	32
3.3 Faktor Penarik dan Penolak	39
3.3.1 Faktor Penarik	40
3.3.2 Faktor Penolak	44
BAB IV : KEADAAN BELAJAR SAMBIL BEKERJA	52
4.1 Pengenalan	52
4.2 Pengertian 'Arubaito'	52
4.2.1 Syarat dan Peraturan Pekerjaan Arubaito	52
4.2.2 Latar Belakang Penglibatan Pelajar Dalam Kerja Sampingan	56

4.3 Keadaan Kerja Penuntut-penuntut Malaysia Di Jepun	58
4.3.1 Keadaan Arubaito	58
4.3.2 Pola Pendapatan	64
4.3.3 Hubungan Dengan Majikan,Gaji dan Keadaan Kerja	68
BAB V : KEADAAN KEHIDUPAN DI JEPUN	71
5.1 Pengenalan	71
5.2 Keadaan Hidup Di Jepun	71
5.2.1 Keadaan Tempat Tinggi	71
5.2.2 Sistem Kesihatan	75
5.2.3 Pengagihan Masa Dalam Aktiviti Harian	77
5.2.4 Masalah Kehidupan Di Jepun	79
5.3 Pola Perbelanjaan Dan Sumber Kewangan	86
5.3.1 Pola Perbelanjaan	86
5.3.2 Sumber Kewangan	90
5.4 Perhubungan Sosial	92
5.4.1 Pertukaran Sosial	92
5.4.2 Perhubungan Dengan Etnik Lain	92
5.4.3 Pandangan Orang Jepun Terhadap Pelajar Malaysia	96
5.5 Persatuan Pelajar Dan Badan-badan Sukarela	100
5.5.1 Persatuan Kebangsaan Pelajar-pelajar Malaysia di Jepun (PKPMJ)	101
5.5.2 Badan-badan Sukarela	104

BAB VI : RUMUSAN	107
6.1 Penemuan Kajian	107
6.2 Komen dan Cadangan	109
Lampiran	118-136
Bibliografi	137-144
1. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	
2. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	
3. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	
4. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	
5. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	
6. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	
7. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	
8. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	
9. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	
10. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	
11. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	
12. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	
13. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	
14. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	
15. Jumlah Pelajar Asing Mengikuti Negara	

SENARAI JADUAL

NO.	TAJUK	MUKA SURAT
1.	Jumlah Pelajar Asing Mengikut Negara Utama Di Dunia	17
2.	Bilangan Pusat Pengajian Tinggi. Pelajar & Pensyarah (pada 1hb Mei 1990)	21
3.	Kalender Sekolah	22
4.	Jenis Sekolah Bahasa Berasaskan Sistem Kurikulum	25
5.	Bilangan Pelajar Malaysia Di Empat Jenis Pusat Pengajian Jepun : a. Universiti (Sarjana Muda) b. Sekolah Graduan c. Kolej Rendah d. Kolej Teknologi	35
6.	Pelaburan Pembuatan Jepun Di Malaysia (1988-1990)	41
7.	Bilangan Kemasukan Universiti Tempatan (1978-1989)	46
8.	Bilangan Pelajar Diperingkat Diploma & Ijazah Di Dalam Dan Luar Negeri (1988)	50
9.	Jumlah Jam Kerja Yang Dibenarkan Kepada Pelajar Asing	53
10.	Struktur Tenaga Kerja Pelajar Dalam Arubaito	56
11.	Jenis Kerja Sampingan	60
12.	Jumlah Kerja Dan Pendapatan (seminggu)	66
13.	Pola Perbelanjaan Secara Kasar (sebulan)	87
14.	Kos Purata Yuran Tuisyen Pelajar Tahun Pertama (sehingga April 1990)	89
15.	Pandangan Orang Jepun Terhadap Pelajar Malaysia	97

SENARAI RAJAH

NO.	TAJUK	MUKA SURAT
1.	Responden Mengikut Status Tempat Tinggi	7
2.	Jenis Pusat Pengajian Tinggi Yang Diikuti	7
3.	Kategori Utama Bagi Pelajar Asing Di Jepun	14
4.	Pelaburan Asing (Jepun,Taiwan & Korea Selatan) Di Malaysia (1980-1990)	41
5.	Faktor-faktor Yang Mempengaruhi Pelajar Malaysia(saradiri) Belajar Ke Jepun	51
6.	Peraturan Pelajar Asing Bekerja Arubaito	57
7.	Jumlah Jam Kerja Dalam Sehari	61
8.	Jumlah Gaji Sehari	65
9.	Jumlah Gaji Bulanan (Hari Biasa & Hari Cuti)	67
10.	Darjat Puashati Terhadap Gaji,Keadaan Kerja & Hubungan Majikan	69
11.	Sumber Kewangan	91
12.	Tahap Perhubungan Sosial Dengan Etnik Lain	94
13.	Taraf Perhubungan Orang Jepun Dengan Pelajar Asing Di Jepun	98
14.	Struktur Fungsi MSAO	111
15.	Struktur Organisasi PKPMJ	112

SENARAI LAMPIRAN

NO.	TAJUK	MUKA SURAT
1.	Gambar-gambar : A.Keadaan Tempat Kerja Pelajar Saradiri a. Kilang Pembuatan Plastik b. Kedai Pasar Borong c. Restoran d. Kilang Pembuatan Makanan B.Bilik Mandi Awan C.Bilik Tidur D.Rumah Kelab PKPMJ E.Perayaan Hari Raya PKPMJ	118-122
2.	Lokasi Tokyo, Jepun	123
3.	Sistem Pendidikan Jepun & Sistem Pendidikan Malaysia	124
4.	Maklumat Mengenai Pelajar Asing Di Jepun : a. Pelajar Asing Mengikut Negara-negara asal b. Kedudukan Bilangan Pelajar Asing (Mei,1990) c. Pelajar Asing Mengikut Rantau, Institusi Pendidikan & Pengkhususan	125-127
5.	Statistik Mengenai Pelajar Malaysia (Pelajar Kolej) Di Jepun	128-129
6.	Bilangan Ahli PKPMJ (1985-1991)	130
7.	Pengalaman Pelajar Saradiri	131-136

1.1 Pengenalan

Di dunia ini, jumlah pelajar peringkat tinggi yang belajar di negara asing bertambah dengan pesat sejak tahun 1950. Ketika itu, adalah dianggarkan terdapat kira-kira 100,000 orang pelajar yang melanjutkan pengajian mereka di negara asing. Bilangan tersebut telah bertambah menjelang tahun 1960 kepada 250,000 orang malah ia telah meningkat lagi sebanyak empat kaliganda menjadi lebih daripada 1,000,000 orang pada dekab 1980-an. Cumings (1984:241) telah menganggarkan bahawa menjelang akhir tahun 2000, pelajar yang belajar di luar negeri akan mencapai jumlah sebanyak 2,500,000 orang. Pelajar-pelajar asing termasuk dari rautau pasifik iaitu dari Taiwan, Malaysia, Korea Selatan, Jepun, Hong Kong dan China cenderung melanjutkan pelajaran mereka ke Institusi pengajian tinggi di Kanada dan Amerika Syarikat.

Pada amnya, pelajar dari negara-negara Asia merupakan lebih daripada separuh jumlah besar pelajar asing di dunia ini berbanding dengan pelajar asing dari kawasan geografi yang lain. Menurut Whittaker (1987:243), fenomena pergerakan pelajar asing ini adalah dirangsangkan oleh konsep 'Internationalism' .

Di negara kita, angka terakhir pada tahun 1986 menunjukkan sejumlah 56,000 pelajar Malaysia sedang menuntut di luar negeri. Manakala pelajar yang membuat pengajian tinggi di tanah air sendiri pula berjumlah 52,000. Agihan mengikut negara ialah 25% (14,000) berada di Amerika Syarikat; 24%

(13,440) di England; 15.9% (8,900) di Kanada dan baki-baki-nya pula di Australia, New Zealand, Jepun, Taiwan dan negara-negara Asia Tenggara.

Pada tahun 1980-an, ramai pelajar Malaysia telah berlumba-lumba masuk negeri Jepun dengan motif dan matlamat yang tersendiri. Menurut laporan Kementerian Pendidikan Sains dan Kebudayaan Jepun (Monbusho), kira-kira 52.1% (683 pelajar) adalah pelajar yang 'belajar secara saradiri' dan angka ini meningkat dengan pesat sekali setiap tahun. (Berita Harian, 10hb. Feb. 1991) Kini negara Jepun telah menjadi salah satu negara pilihan utama bagi pelajar kita yang ingin melanjutkan pelajaran di luar negeri. Kecenderungan ini adalah sejajar dengan Dasar Pandang Ke Timur yang dilancarkan oleh Perdana Menteri Datuk Seri Dr. Mahathir Mohamad pada tahun 1981 dan polisi kerajaan Jepun yang mengamalkan konsep 'Internationalization'.

1.2 Objektif Kajian

Sejak kebelakangan ini, isu-isu yang bersabit dengan kehidupan pelajar asing di Jepun banyak diterbitkan dalam akhbar tempatan seperti masalah komunikasi, tekanan hidup, masalah kewangan, perlakuan devian dan sebagainya. Ini telah menarik perhatian dan minat pengkaji untuk mengkaji satu kumpulan aliran besar pelajar Malaysia di negara Jepun yang agak unik iaitu 'belajar secara saradiri'. Kajian itu bertujuan hendak mencari faktor-faktor penarik dan penolak pergerakan ini, proses penyesuaian hidup di Jepun serta

masalah yang berbangkit di kalangan pelajar Malaysia yang berada di sana. Pengkaji juga terdorong membuat kajian tersebut kerana isu tentang pelajar Malaysia yang 'belajar secara saradiri' belum pernah dikaji dan dilakukan selama ini.

Persoalan yang ingin pengkaji jawab di sini ialah mengapakah golongan pelajar Malaysia yang belajar secara saradiri masih berlumba-lumba masuk ke Jepun walaupun terdapat pelbagai cabaran, rintangan dan masalah yang perlu dihadapi.

1.3 Skop dan Kawasan Kajian

Kajian ini adalah mengenai pelajar-pelajar Malaysia di Jepun dan fokus kajian ialah pelajar yang menyara diri sendiri. Pelajar yang memegang biasiswa kerajaan Jepun dan biasiswa kerajaan Malaysia tidak dijadikan responden dalam penyelidikan ini.

Responden kajian ini ialah dua kategori pelajar yang diberi status tempat tinggal yang berbeza oleh Kementerian Pendidikan Jepun. iaitu :

- a. 'Pelajar Kolej'
- b. 'Pelajar Pra-Kolej'

Dari 64 responden, 39 adalah dari kategori a dan yang lainnya dari kategori b. (Lihat Bab 2.3)

Oleh kerana negeri Jepun luas, maka Tokyo telah dipilih sebagai kawasan kajian dalam penyelidikan ini. Pada Mei.1990, terdapat kira-kira 40,000 pelajar asing belajar di Jepun dan separuh daripada angka tersebut didapati di

kawasan Tokyo. Di samping itu, menurut statistik 1989, seramai 44,000 'Pelajar Pra-Kolej' pula sedang belajar di sekolah bahasa Jepun di Tokyo. (Tokyo Metropolitan Culture Foundation, 1991:2) Boleh dikatakan Tokyo merupakan kawasan kajian yang dapat mewakili populasi pelajar-pelajar asing di Jepun dan dianggap sebagai kawasan sesuai sekali bagi pengkaji untuk menjalankan penyelidikan ini.

Jepun adalah pulau yang panjang, rangkaiannya sempit dan kelihatan seperti busur terletak di Barat-Daya arah ke Lautan Pasifik di sudut sebelah barat Benua Eropah. Luasnya kira-kira 372,000 kilometer persegi dan panjang dari utara ke selatan ialah 2,500 kilometer. Jepun mempunyai empat pulau utama ; Hokkaido, Honshu, Shikoku dan Kyushu. Honshu terbahagi kepada lima wilayah iaitu dari utara Tohoku, Kanto, Chubu, Kinki dan Chugoku. Tokyo terletak di wilayah Kanto dan 35 41' garis lintang di sebelah utara khatulistiwa. Lokasinya ditunjukkan dalam peta (lampiran 2).

1.4 Tempoh Penyelidikan

Dalam usaha mendapatkan data, pengkaji memulakan kerja luar di Tokyo dari 3hb April 1991 hingga 25hb Jun 1991. Dalam tempoh ini, pengkaji telah melibatkan diri secara langsung untuk pemerhatian dan masuk ke dalam lingkungan kehidupan pelajar Malaysia di Tokyo.

Sejak April, pengkaji mula mencari responden untuk mengisikan borang soalselidik yang disediakan dan dibawa dari Malaysia serta menjalankan kajian secara temubual

formal dan tidak formal. Selain daripada itu, maklumat dari akhbar, buletin, majalah, risalah serta kajian perpustakaan dikumpulkan di tempat berkenaan. Umpamanya, pengkaji telah pergi ke Kementerian Pendidikan, Sains dan Kebudayaan Jepun (Monbusho), Association of International Education Jepun (A.I.E.J.), The Asian Students Cultural Association (A.B.K.) dan Persatuan Kebangsaan Pelajar-pelajar Malaysia di Jepun (P.K.P.M.J.) untuk mengumpulkan maklumat yang diperlukan.

Selepas 83 hari di Tokyo, pengkaji telah pulang ke Kuala Lumpur untuk memasuki tahun akademik baru (sesi 1991/1992) yang dimulakan pada 7hb Julai 1991. Dalam tempoh masa ini, Pengkaji telah memproses data, menganalisis data, mencari sumber sekunder di badan-badan tertentu, menyunting data dan menulis laporan.

1.5 Metode Kajian

Ada empat cara yang digunakan bagi mengumpul bahan-bahan baik yang berbentuk kuantitatif atau kualitatif, iaitu;

- a. Soal Selidik
- b. Pemerhatian dan Penyertaan
- c. Temubual
- d. Rujukan Perpustakaan

A. Soal Selidik

Dua set soal selidik telah disediakan sebagai panduan untuk mencatatkan butir-butir jawapan dari responden.

1. Soal selidik I

Jenis soal selidik ini dikhaskan untuk pelajar Malaysia di Jepun sahaja. Ia dibahagikan kepada beberapa bahagian mengikut kategori maklumat data yang hendak dikutip, iaitu (1) Latar belakang responden, (2) Situasi pelajar Malaysia di Jepun, (3) Keadaan pekerjaan, (4) Pola pendapatan dan pola perbelanjaan, (5) Interaksi dan kegiatan sosial, (6) Taraf penguasaan bahasa Jepun dan pandangannya sebagai seorang pelajar saradiri .

Dalam soal selidik ini, terdapat seramai 64 orang pelajar Malaysia dijadikan responden. Sampel ini diagihkan antara Universiti (50%), sekolah bahasa Jepun (42.2%) dan sekolah Profesional/Teknikal (7.8%).Ini dapat dilihat dalam rajah 1 dan rajah 2.

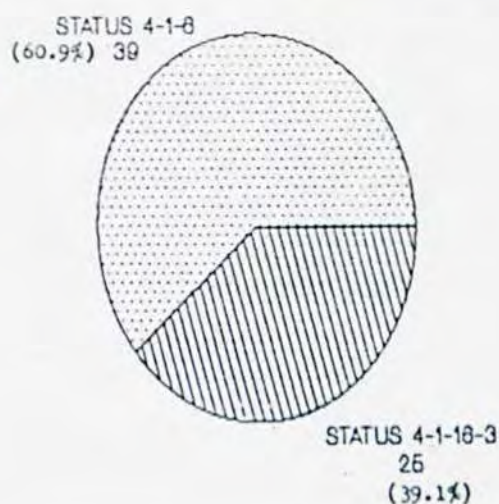
2. Soal Selidik II

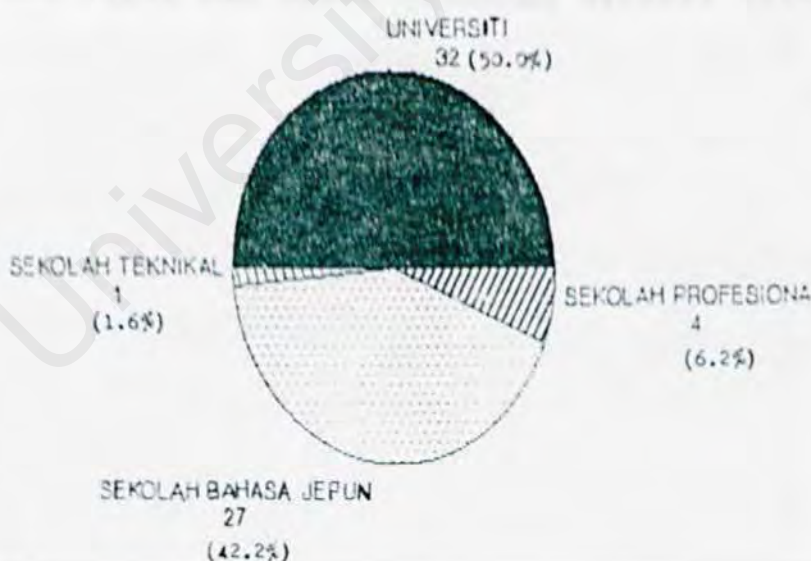
Jenis soal selidik ini dijawab oleh orang Jepun dengan tujuan hendak mengetahui pandangan mereka terhadap imej pelajar Malaysia di Jepun. Responden adalah terdiri daripada guru sekolah bahasa Jepun (21 orang), suri rumah-tangga (5 orang), pelajar (3 orang) dan lain-lain (9 orang).

Rajah 1 : Responden Mengikut Status Tempat Tinggal

Rajah 2 : Jenis Pusat Pengajian Tinggi Yang Diikuti

Kedua-dua soal selidik kajian ini mengandungi soalan-soalan berbentuk "Soalan Terbuka" serta "Soalan Tertutup". Jenis soalan aneka pilihan yang digunakan mempunyai jawapan yang standard, lebih mudah dianalisis dari soalan-soalan "terbuka". Walau bagaimanapun, jenis soalan "terbuka" ini sangat sesuai digunakan untuk memperolehi pandangan yang bernilai.

B. Pemerhatian dan Penyertaan

Semasa menjalankan kerja luar, pengkaji telah mengambil kursus bahasa Jepun di Meros Language School beralamat 3-7-1, Higashi-Ikebukuro, Toshima-ku dan tinggal di asrama bersama-sama dengan sekumpulan pelajar Malaysia di Itabashi-Honcho.

Dengan cara ini, pengkaji dapat bergaul dengan mereka secara lebih rapat dan dapat diterima sebagai salah seorang ahli kumpulan mereka. Oleh itu, pengkaji dapat merasakan kesulitan, masalah-masalah yang dihadapi dalam kehidupan harian serta tingkahlaku mereka. Kaedah ini telah mendatangkan kesan baik dalam kajian ini. Namun demikian, pengkaji sedar bahawa kaedah ini harus digunakan secara berhati-hati dimana nilai, sikap dan sentimen peribadi harus diketepikan supaya maklumat yang didapati mewakili sampel yang dikaji.

C. Temubual

Tujuan temubual ialah untuk mendapat data yang lengkap tentang perkara-perkara yang berhubung dengan mereka. Misalnya keadaan pekerjaan. Ini adalah untuk mengetahui

lebih mendalam lagi pandangan dan pendapat responden. Temubual ini biasanya dilakukan dalam keadaan 'informal'. Temubual 'formal' digunakan juga terutamanya dalam usaha untuk mendapat butir-butir mengenai P.K.P.M.J.

D. Kajian Dokumen dan Perpustakaan

Sebenarnya bahan bertulis mengenai topik kajian agak kurang. Namun demikian, pengkaji telah mengumpulkan dan mencari maklumat yang relevan di badan-badan yang berkenaan, seperti Monbusho, A.I.E.J., Ajia Bunka kaikan (ABK) dan pusat bimbingan pelajar asing. Ini telah memberi pengkaji satu gambaran yang lebih menyeluruh dan dapat dihubungkan dalam kajian ini. Perpustakaan yang dijadikan tempat penyelidikan utama semasa di Tokyo adalah Perpustakaan Tokyo University, Perpustakaan Waseda University dan National Parliament Library of Japan. Selain dari itu, laporan-laporan, majalah, artikel, suratkhbar dan cetakan-cetakan kerajaan juga diselidiki.

1.6 Batasan dalam Penyelidikan

Sepanjang penyelidikan, pengkaji telah menghadapi beberapa masalah terutamanya semasa menjalankan kerja luar di Tokyo. Di antara kesulitan yang sering dihadapi adalah ;-

- a. Tidak Memahami Bahasa Jepun
- b. Perasaan Syak Wasangka responden
- c. Kesuntukan Masa
- d. Sample Responden

A. Tidak Memahami Bahasa Jepun

Pengkaji tidak begitu memahami bahasa Jepun. Selain daripada bahasa Jepun, taraf penguasaan bahasa Inggeris orang Jepun pula boleh dikatakan agak lemah. Oleh itu, pengkaji menghadapi masalah komunikasi. Kebanyakan buku rujukan yang bernilai adalah dalam bahasa Jepun. Walau bagaimanapun, pengkaji agak bernasib baik kerana mendapat bantuan pelajar Malaysia dan kawan orang Jepun yang telah menterjemahkan bahan-bahan penting ke bahasa Cina dan bahasa Inggeris. Keadaan ini menjadi penghalang utama bagi pengkaji untuk menyempurnakan penyelidikan ini.

B. Perasaan Syak Wasangka

Dalam kajian lapangan, pelajar Malaysia saradiri di Tokyo merasa syak wasangka pada mulanya. Boleh dikatakan bahawa hampir semua pelajar saradiri adalah pelajar Malaysia dari etnik Cina. Walaupun pengkaji disifatkan menjalankan satu kajian dalam kumpulan etnik yang sama, tetapi hanya kerana pengkaji adalah seorang pelajar dari Universiti kerajaan (Universiti Malaya), maka ini telah dianggap oleh mereka sebagai seorang pegawai kerajaan atau pro-kerajaan untuk memeriksa mereka. Akibatnya responden tersebut cuba mengelakkan diri dari memberi maklumat yang sensitif dan peribadi.

Kebanyakan pelajar Malaysia memegang biasiswa kerajaan Jepun atau biasiswa Jabatan Perkhidmatan Awam di Malaysia adalah golongan pelajar Malaysia Melayu. Manakala

hampir semua pelajar saradiri adalah golongan pelajar Malaysia Cina. Dalam situasi yang sedemikian, mereka menganggap diri mereka tidak mendapat layanan serta perkhidmatan sosial yang adil dan sewajarnya dari pihak kerajaan. Lama-kelamaan, hal ini telah menyebabkan pelajar saradiri ini mengamalkan sikap 'Tidak Terbuka', bersikap takut percaya kepada orang lain. Ini merupakan satu fenomena sosio-psikologi yang wujud di kalangan pelajar saradiri di mana mereka sentiasa melindungi diri daripada orang yang tidak dikenali mereka.

Oleh itu, semasa menjalankan temuduga dengan responden, butir-butir yang bersifat peribadi seperti jumlah perbelanjaan, jumlah pendapatan dan kegiatan pekerja tidak diberi begitu tepat dan kurang ikhlas. Maka pengkaji terpaksa melakukan 'Cross-checking' berdasarkan maklumat yang diterima oleh kawan serta pemerhatian pengkaji sendiri yang berasaskan laporan atau maklumat badan-badan tertentu yang relevan.

C. Kesuntukan Masa

Tempoh kajian selama tiga bulan dari awal April hingga akhir Jun adalah tidak mencukupi untuk melengkapkan sebuah kajian. Kesuntukan masa juga mengakibatkan rujukan kepada bahan-bahan lain tidak meluas dan pengumpulan data yang kurang menyeluruh.

D. Sampel Responden

Cara soal selidik merupakan pengumpulan data yang utama bagi kajian ini. Namun demikian, pensampelan menjadi masalah disebabkan kesukaran menemui responden atas sebab kesuntukan masa, kontak dan sebagainya. Oleh itu, pengkaji terpaksa menggunakan pensampelan 'snowball' sebagai satu strategi mendapat maklumat dengan seboleh mungkin untuk menjadi sampel 'snowball' itu sebagai sampel probabiliti, maka pengkaji cuba mencari sampel secara berlapis pada tiap-tiap peringkat pusat pengajian tinggi dan dibahagikan kepada tempat yang berlainan.

1.7 Konsep-konsep Utama

A. Konsep 'Belajar Secara Saradiri'

Untuk memahami kajian ini dengan lebih jelas, adalah penting bagi pengkaji untuk menerangkan erti sebenarnya konsep 'belajar secara saradiri' dalam kajian ini.

Menurut Longman Dictionary of Contemporary English :-

"Self-supporting --- earning enough money to pay its/ones costs without getting into debt or needing money from outside."

Seseorang pelajar yang 'belajar secara saradiri' mempunyai wang yang cukup untuk menyara diri sendiri tanpa bantuan dari orang lain. Sumber kewangan utama mereka didapati daripada pendapatan kerja sampingan (arubaito). Dalam perkataan bahasa Jepun, golongan tersebut disebut sebagai "jihi ryugakusei" (pelajar saradiri).

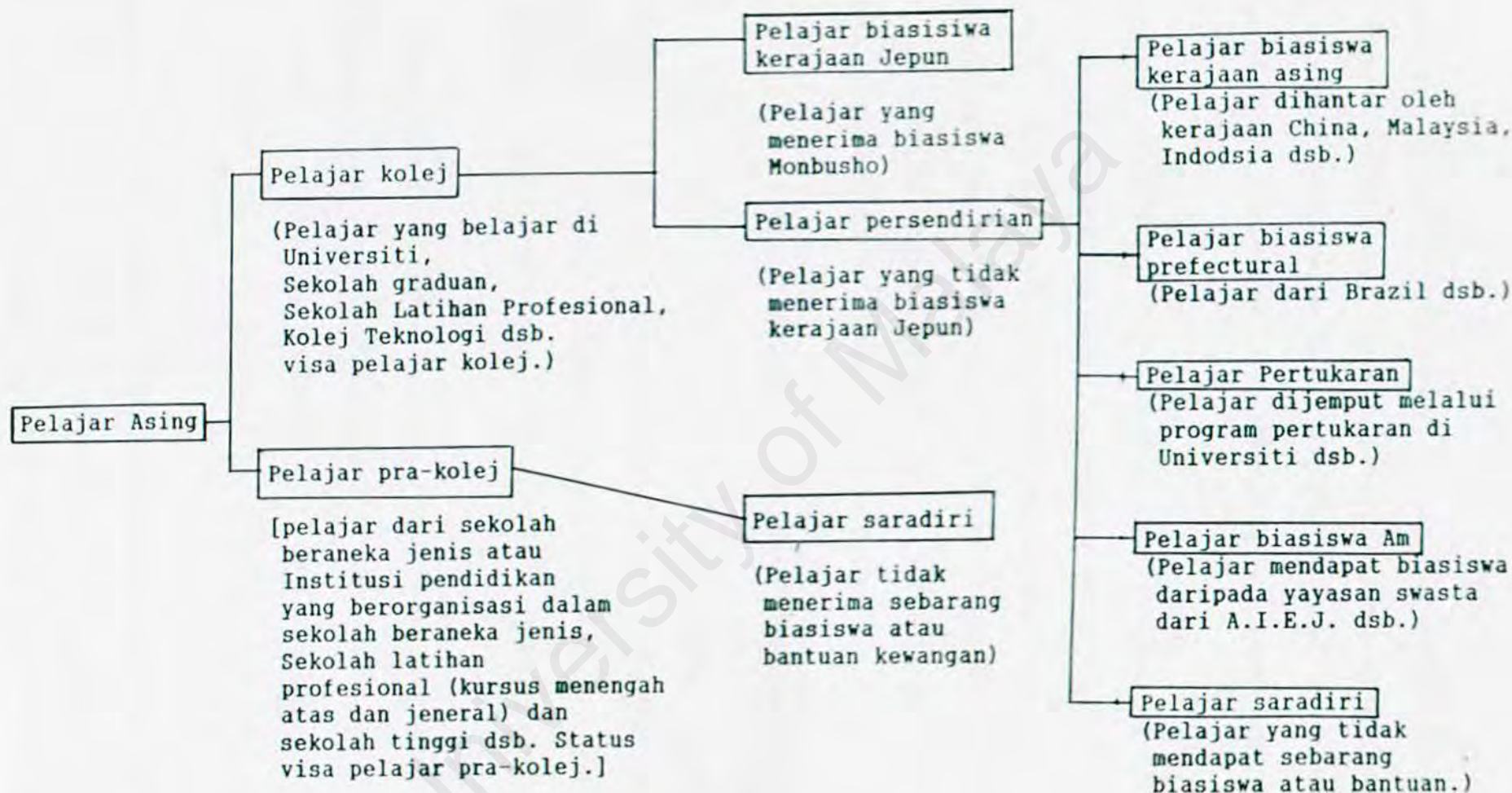
Dalam sistem struktur pelajar asing di Jepun, terdapat dua kumpulan pelajar utama, iaitu 'pelajar biasiswa Jepun' (Kokuhi ryugakusei) dan 'pelajar persendirian' (shihi ryugakusei). Kategori pelajar persendirian pula dibahagikan kepada lima kumpulan lain, iaitu ;

- (1) pelajar biasiswa kerajaan asing,
- (2) pelajar biasiswa prefectural,
- (3) pelajar pertukaran,
- (4) pelajar biasiswa am, dan
- (5) pelajar saradiri.

Dari rajah 3, jelaslah didapati bahawa semua pelajar pra-kolej adalah pelajar saradiri, manakala satu kumpulan besar dalam kategori pelajar kolej adalah pelajar saradiri juga, iaitu pelajar yang tidak menerima sebarang biasiswa atau bantuan dari badan lain.

Kajian ini, menumpukan perhatian kepada pelajar saradiri sahaja. Namun demikian, beberapa persoalan selalu timbul, seperti adakah status seseorang pelajar saradiri kekal selamanya ? Bagaimana pula jika pelajar saradiri menerima biasiswa am atau bantuan kewangan dari badan-badan tertentu atau pihak ibubapa pada masa tertentu ?

Status seseorang pelajar saradiri bukan statik untuk selamanya. Ia mungkin mengalami perubahan apabila berpeluang mendapat biasiswa di Jepun. Untuk mengelakkan sebarang kekeliruan, pengkaji telah menetapkan beberapa syarat bagi menyatakan seseorang pelajar adalah 'belajar secara saradiri', iaitu ;

Sumber : "Living in Tokyo : Guide to foreign Students",
Tokyo Metropolitan Culture Foundation. 1991 pg.9-10.

- a. Gaji yang diterima dari arubaito merupakan suatu sumber kewangan utama bagi menanggungkan segala perbelanjaan (termasuk yuran pengajian) hidup semasa belajar di Jepun.
- b. Pelajar itu mestilah tidak termasuk pelajar biasiswa Kerajaan Jepun, pelajar biasiswa kerajaan asing, pelajar biasiswa am, pelajar pertukaran dan pelajar yang menerima bantuan kewangan dari badan-badan tertentu.
- c. Bantuan kewangan dari pihak ahli keluarga hanya diperolehi bila menghadapi kesulitan kewangan. Jumlah yang diterima tidak boleh melebihi 50% dari jumlah perbelanjaan bersih.

B. Konsep 'Internationalization' Pendidikan Jepun

Sejak Jepun mengamalkan dasar buka pintu kepada dunia luar pada abad 19, secara langsung atau tidak langsung ia telah memaparkan konsep 'Internationalization' sebagai satu usaha negara untuk memperkukuhkan diri dalam status order dunia. Ini lebih jelas kelihatan semasa zaman keemasan ekonominya pada 1960-an dan 1970-an yang dianggap sebagai 'Japanese Miracle'.

Menjelang abad ke 21, Jepun kini mempunyai pencapaian yang unggul dalam ekonomi dunia. Dalam masa yang sama, ia telah menambahkan tanggungjawab rakyat Jepun bagi memperkukuhkan kedudukannya di dunia. Dengan peningkatan ekonomi yang pesat ini, orang Jepun menyedari bahawa:-

"Social and intellectual 'Internationalization' would have to accompany economic achievement." (Kitamura, 1983:12)

Oleh itu, pendidikan yang tinggi telah dianggap sebagai satu penyumbang penting dalam proses intellectual 'Internationalization'. (Cogan, 1985:175) Untuk mencapai matlamat tersebut, pada tahun 1983, satu jawatankuasa "Overseas Students Policies for the 21st Century" telah ditubuhkan dan dipimpin oleh Perdana Menteri Jepun, Yasuhiro Nakasone.

BAB II : PENGAJIAN TINGGI DI JEPUN

2.1 Pengenalan

Kini, terdapat satu juta pelajar asing di seluruh dunia. Ia dikenali sebagai "Popularization of overseas study" dimana pendidikan telah menjadi satu fenomena antarabangsa. Namun demikian, kehadiran pelajar asing di negara Jepun merupakan satu fenomena baru dan bilangan mereka kecil jika dibandingkan dengan negara-negara lain. Menurut UNESCO, Statistical Yearbook 1988, Jepun hanya menduduki tempat keduabelas di belakang Amerika Syarikat, England, Perancis dan negara-negara lain dalam jumlah pelajar asing di dunia, iaitu 1.6% dalam jumlah satu juta pelajar asing. Keadaan ini dapat dilihat pada jadual 1.

Jadual 1 : Jumlah Pelajar Asing Mengikut Negara-negara Utama (1984-1986)

	U.S.A	Perancis	Jerman Barat	England	Jepun	Lain-lain	Jumlah
Jumlah Pelajar Asing	350,174	127,677	79,798	48,818	15,020	317,315	938,804
Peratusan dalam Jumlah seluruh dunia	37.3%	13.6%	8.5%	5.2%	1.6%	33.8%	100%
Tahun	1986	1986	1985	1984	1986	1986	

Sumber : UNESCO, Statistical Yearbook, 1988.

2.2 Sistem Pendidikan Di Jepun

2.2.1 Sistem Pengajian Tinggi Jepun

Sistem Pendidikan di Jepun adalah seperti ditunjukkan dalam lampiran 3. Pendidikan tinggi bermula selepas pelajar-pelajar menamatkan tempoh 12 tahun persekolahannya itu, iaitu 6 tahun di sekolah rendah, 3 tahun di sekolah menengah rendah dan 3 tahun lagi di sekolah menengah tinggi. Kadar bagi pelajar Jepun memasuki pusat pengajian tinggi adalah 53%. Kini sekolah Jepun telah dibahagikan kepada 3 kategori -- Nasional, Awam dan Swasta. Pembahagian ini adalah berdasarkan kepada sifat sokongan kewangan. Namun demikian, semua struktur organisasi adalah dalam format dan standard pendidikan yang sama.

Ada empat jenis institusi pendidikan tinggi yang boleh diikuti oleh pelajar asing, iaitu :-

- a) Universiti (Daigaku)
- b) Kolej rendah (Tanki-daigaku)
- c) Kolej Teknologi (Kōtō Senmon-gakkō)
- d) Sekolah Latihan Khas (Senshū-gakkō)

(a) Universiti ("Daigaku")

Universiti di Jepun menawarkan program peringkat Ijazah Sarjana Muda selama empat tahun atau enam tahun bagi pengajian perubatan, pergigian dan sains veterineri.

- ~~~~~
1. Article 52 dalam the school Education Law mengatakan "The University, as a center of learning, shall aim at teachning and studying deeply professional learn ing and techical arts as well as providing a broad knowledge and developing the intellectual, moral and practical abilities."

Sekolah graduan juga menawarkan dua tahun kursus Ijazah Sarjana dan tiga tahun kursus kedoktoran. Ada beberapa universiti yang menawarkan kursus kedoktoran selama lima tahun iaitu digabungkan dengan kursus kedoktoran dan Ijazah sarjana.

Universiti-universiti di Jepun terbahagi kepada institusi kerajaan awam dan sektor swasta yang membabitkan sejumlah 507 buah universiti. 96 daripadanya merupakan universiti kebangsaan ; 39 adalah universiti awam dan 372 buah yang baki dikendalikan oleh pihak Swasta.² Sila lihat jadual 2.

(b). Kolej Rendah ("Tanki-daigaku")³

Biasanya kursus yang disediakan di kolej adalah bagi tempoh dua tahun tetapi ada sesetengah kursus seperti latihan jururawat memerlukan tiga tahun. Kira-kira 60% daripada kolej di Jepun ditaja khas untuk wanita dengan menawarkan kursus seperti ekonomi rumah tangga, kesusteraan, pendidikan serta kesihatan dan kebajikan.

Mulai 1hb Oktober 1990, terdapat 593 kolej di Jepun, iaitu 41 buah kolej pengendalian kerajaan pusat, 54 buah milik kerajaan tempatan awam dan 498 lagi adalah institusi swasta. Lihat Jadual 2.

- ~~~~~
2. Universiti Kebangsaan atau National adalah dikendalikan oleh kerajaan pusat, manakala Universiti Awam pula dikendalikan oleh kerajaan tempatan.
  3. Dalam Artikel 69-2, perenggan 1, the school Education Law. Matlamat utama keloj rendah ini adalah " to conduct teaching and research in depth in specialized academic subjects and to cultivate such abilities as are required in vocations or pratical life."

(c). Kolej Teknologi("Koto-senmon-gakko")

Kolej ini menawarkan pengajian selama 5 tahun bagi lepasan sekolah menengah rendah untuk mengikuti kursus teknikal yang mampu bersaing ke arah pembangunan dan teknologi. Kebanyakan kolej tersebut menawarkan kursus kejuruteraan dan subjek yang berkaitan, seperti kepakaran di bidang perkapalan. Buat masa sekarang, kolej itu menerima pelajar yang menerima biasiswa kerajaan Jepun (Monbusho) atau pelajar yang dibiayai oleh kerajaan asing. Kolej ini tidak menerima pelajar yang dibiayai secara persendirian.

Pada tahun 1989, terdapat 62 buah kolej Teknologi di Jepun, iaitu 54 buah milik kerajaan, 4 buah milik awam dan 4 buah yang lain adalah kolej swasta. Lihat jadual 2.

(d). Sekolah Latihan Khas("Senshu-gakko")

Sekolah ini menawarkan kursus kepakaran melalui pengajaran. Di kalangan sekolah latihan khas ini, sekolah yang menawarkan kursus lepasan sekolah menengah boleh dianggap sebagai institusi pengajian tinggi. Pelajar mengikuti kelas bagi tempoh satu hingga tiga tahun, biasanya dua tahun

~~~~~

4. Dalam Article 70-2 of the school Education Law, berkata " A college of teachnology shall aim to teach specialised academic subjects in depth and to cultivate the abilities required for certain vocations."
5. Sekolah Latihan Khas adalah satu jenis institusi pendidikan baru yang ditubuhkan mulai 1976, ia "conducts systematic education to develop the abilities necessary for certain vocations or pratical life, or to enhance cultural standard." (Article 82-2 of the School Education Law).

bagi mendapatkan pengetahuan serta kemahiran dalam bidang yang dipilih. Mulai 1hb Mei 1990, terdapat 3301 buah sekolah latihan khas di Jepun. Lihat jadual 2.

Jadual 2 : Bilangan Pusat Pengajian Tinggi, Pelajar dan Pensyarah. (1hb Mei 1990)

Kategori	Bil.Sekolah	Jumlah Pelajar	Bil.Guru
1. Universiti	507	2,133,277	123,838
2. Kolej Rendah	593	479,390	20,489
3. Kolej Teknologi	62	52,930	4,003
4. Sekolah Latihan Khas	3,301	791,462	31,724
5. Sekolah Beraneka	3,438	425,625	19,310

Sumber: The monthly Journal of Monbusho, N.1365 Okt.1990.p.64.

2.2.2 Kalendar Sekolah

Tahun akademik bagi institusi pengajian tinggi di Jepun bermula pada bulan April dan berakhir pada bulan Mac tahun berikutnya. Di kebanyakan institusi pengajian tinggi, tahun akademik dibahagikan kepada dua semester : semester pertama bermula daripada April hingga September, manakala semester kedua bermula daripada Oktober hingga Mac.

Cuti semester adalah berbeza di antara universiti dan jabatan, tetapi biasanya ada tiga kali cuti dalam setahun iaitu musim panas (mulai awal Julai hingga akhir Ogos) : musim sejuk (akhir Disember hingga awal Januari) dan musim bunga (akhir Februari hingga awal April). Sila rujuk jadual 3.

Jadual 3 : Kalender Kolej/Universiti

Bulan	Perkara
April	Cuti musim bunga
Mei	Upacara kemasukan Permulaan semesta pertama Pendaftaran kelas (Peperiksaan akhir)
Jun	
Julai	
Ogos	Cuti musim panas
September	Permulaan semesta kedua pendaftaran kelas perayaan Universiti
Oktober	
November	
Disember	Cuti musim sejuk
Januari	
Februari	Peperiksaan akhir, Peperiksaan Kemasukan, Upacara Konvokesyen
March	Cuti musim bunga

Biasanya pelajar yang memasuki universiti mula belajar bulan April. Bagaimanapun, di sesetengah pusat pengajian tinggi, kedua-dua iaitu pelajar biasa dan pelajar penyelidikan dibenarkan mengikuti pengajian pada awal semester kedua.

2.3 Pelajar-pelajar asing di Jepun

Bilangan pelajar asing yang menuntut di universiti dan institusi lain di Jepun meningkat secara mendadak sejak pelaksanaan 'Overseas Students Policies for the 21th Century' pada 1983. Dari lampiran 4, jelas kelihatan bahawa peningkatan bilangan pelajar persendirian adalah ketara sekali.

Pada tahun 1990, jumlah peningkatan pelajar persendirian adalah 9,508 orang iaitu 94.2% daripada jumlah peningkatan pelajar asing (14,096 orang) dan berjumlah 35,360 orang (85.5%) daripada jumlah pelajar asing (41,347 orang). Manakala pelajar biasiswa kerajaan Jepun adalah 4,961 orang (12.0%) dan pelajar biasiswa kerajaan Asing pula ialah 1,026 orang (2.5%) sahaja.

Sehingga 1hb Mei 1990, jumlah keseluruhan pelajar asing ialah 41,347 orang. Angka ini menunjukkan peningkatan bilangan pelajar asing sebanyak 32.3% (10,096 orang) berbanding dengan tahun sebelumnya. Pelajar asing ini datang dari kira-kira 130 buah negara. Berdasarkan kepada sebab-sebab kebudayaan dan geografi, hampir 91.7% daripada jumlah itu adalah pelajar dari negara-negara asia. (Sila rujuk lampiran 4)

Jika keadaan pertumbuhan yang pesat ini terus berlaku, tidak hairanlah dalam jangkamasa lima tahun lagi iaitu 1995 (5 tahun lebih awal dari jangka masa dijangka oleh kerajaan Jepun), pelajar asing di Jepun akan mencapai angka 100,000 orang. Dengan kata lain, Jepun hanya perlu menarik kira-kira 59,000 lagi pelajar asing bagi mencapai sasaran matlamatnya.

- ~~~~~
6. Jumlah 41,347 ini hanya dikira dalam kategori 'pelajar kolej' sahaja, iaitu pelajar asing yang menuntut di institusi pengajian tinggi seperti universiti, kolej rendah, kolej teknikal dan sekolah latihan khas. Sementara itu, pelajar asing yang dalam kategori 'pelajar pra-kolej' tidak diambil kira dalam angka tersebut. Menurut laporan pada 1989, terdapat seramai 72,486 pelajar pra-kolej sedang menuntut di sekolah bahasa Jepun.

2.4 Syarat Dan Kelayakan Kemasukan ke Institusi Pengajian Tinggi Jepun

2.4.1 Mempelajari Bahasa Jepun di Institusi Bahasa Jepun

Pada dasarnya, bahasa pengantar yang digunakan di semua institusi pendidikan di Jepun adalah Bahasa Jepun. Oleh itu, pelajar asing yang berminat belajar di Jepun perlu melengkapkan diri dengan pengetahuan mengenai bahasa Jepun selama satu hingga dua tahun sebelum memohon memasuki di mana-mana pusat pengajian tinggi. Boleh dikatakan, ia merupakan tahap pertama yang amat penting dalam mempengaruhi kelayakannya untuk menuntut di universiti dan kolej-kolej lain.

Sekolah bahasa Jepun dapat diklasifikasi kepada berbagai kriteria. Jika pengkelasan mengikut badan-badan pentadbiran, ia boleh dibahagikan kepada universiti, korporasi awam (Badan Pendidikan dan Yayasan awam), badan swasta dan persendirian. Jika pengkelasan pula mengikut kelayakan sesebuah sekolah, ia boleh dibahagikan kepada dua kategori, iaitu bergantung kepada samaada ia bertaraf "kakushugakko" (sekolah beraneka) atau tidak.

Mengikut kajian Agensi Bagi Hal-Ehwal Kebudayaan pada 1hb November 1989, terdapat 744 Institut bahasa di Jepun disediakan untuk pelajar asing yang berhasrat memasuki universiti di masa depan, ia termasuk untuk pelatih teknikal asing, anak-anak rakyat asing, penduduk asing amnya dan lain-lain.

Secara umumnya, terdapat tiga jenis sekolah bahasa Jepun berasaskan sistem kurikulum, iaitu A , B dan C yang ditunjukkan pada jadual 4.

Jenis sekolah A adalah disediakan oleh pelajar asing yang berhasrat memasuki universiti ; jenis sekolah B adalah untuk pelajar yang belajar bahasa Jepun untuk memasuki sekolah graduan atau kursus profesional dan jenis sekolah C adalah sekolah bahasa Jepun biasa sahaja. Walau bagaimanapun, jenis (C) ini mempunyai lebih ramai pelajar asing, ini adalah kerana masa pelajaran yang singkat ini (hanya 4 jam sehari) membolehkan mereka melakukan kerja sampingan.

Jadual 4: Jenis Sekolah Bahasa Jepun Berasaskan Sistem Kurikulum

Jenis	Subjek	Masa Kelas	Tempoh Masa Pengajaran
A	Bahasa Jepun dan matapelajaran asas (matematik,fizik,kimia, biologi,sejarah dunia, Inggeris dsb.)	Masa penuh (pagi dan petang)	1-1 1/2 tahun
B	Bahasa Jepun	Masa penuh (pagi dan petang)	6 bulan-2 tahun (dalam unit 3 atau 6 bulah)
C	Bahasa Jepun	Pagi,petang malam	3 bulan-2 tahun (dalam unit 3 atau 6 bulan)

2.4.2 Sistem Penjamin

Apabila seseorang pelajar asing hendak memohon status tempat tinggal atau visa bagi 'Pelajar-Kolej' atau 'Pelajar Pra-kolej', dia memerlukan seorang penjamin di Jepun.

Penjamin itu akan mengangkat sumpah di depan Menteri Kehakiman Jepun yang dirinya :

- (a). Menjamin perbelanjaan pelajar sepanjang tinggal di Jepun dan pulang ke negaranya.
- (b). Memastikan pelajar mengikut undang-undang Jepun.
- (c). Menyediakan panduan perlu kepada pelajar dan nasihat pembelajaran serta kehidupan di Jepun.

Penjamin bukan sahaja penting dalam mendapat kebenaran memasuki Jepun, tetapi juga penting dalam menandai perjanjian sewa rumah, memohon kemasukan sekolah bahasa Jepun atau universiti dan sabagai pengkaji atau hendak berkerja di syarikat Jepun selepas tamat pengajiannya. Selain daripada itu, jika seseorang pelajar asing ingin membuat sebarang bayaran ansuran atau kontrak, dia akan diminta mencari seorang Penjamin Bersama (Joint Surety) dan penjamin ini yang bertanggungjawab membuat bayaran tersebut jika pelajar itu gagal berbuat demikian.

Penjamin pada dasarnya mestilah rakyat Jepun. Jika penjamin seorang rakyat asing, maka syarat utama ialah dia mesti sudah menetap di Jepun selama 10 tahun atau lebih, mempunyai kehidupan berdikari, berpendapatan bulanan tetap dan pendapatan tahunan sekurang-kurangnya 3 juta yen. Baru-baru ini, ada institusi pendidikan, yayasan, korporasi, badan-badan sukarela, syarikat perniagaan dan pertubuhan-pertubuhan lain yang menerima pelajar asing menjadi 'anak jaminan' bagi pihak institusi.

Walau bagaimanapun, menurut perlembangaan Jepun, seorang penjamin dalam hal status tempat tinggal tidak semestinya bertanggungjawab terhadap orang yang dijamin dalam hal-hal lain. Oleh itu, seorang pelajar asing mungkin mempunyai 2 hingga 4 penjamin semasa menuntut di Jepun. Pada kebelakangan ini, kebanyakan pelajar asing tidak pernah menjumpai penjaminnya. Kes ini biasanya berlaku dalam keadaan pembelian yang dikenali sebagai 'surat penjamin', iaitu penjamin yang didapati melalui sekolah bahasa Jepun atau proksinya sebelum berangkat ke Jepun dan kadangkala sejumlah wang akan diminta sebagai jaminan. Hal ini telah menjejaskan fungsi sistem penjamin yang sebenar dan menimbulkan berbagai masalah terhadap pelajar asing.

2.4.3 Menjalani Ujian Kelayakan Kemasukan

Menurut Perlembangaan Kementerian Pendidikan, Sains dan Kebudayaan Jepun, pelajar asing yang berminat memasuki universiti, kolej atau sekolah latihan khas, mestilah telah menerima pendidikan selama 12 tahun di negara masing-masing dan diwajibkan menamatkan pendidikan sekolah menengah. Bagi pelajar taraf SPM (Sijil Pelajaran Malaysia) di negara kita, mereka hanya boleh dipertimbangkan setaraf dengan mereka yang bersekolah selama 12 tahun jika mereka belajar Bahasa Jepun selama setahun di Sekolah Bahasa Jepun di Institut Pelajar Antarabangsa (ISI) atau Institut Pelajar Antarabangsa Kansai (ISIK).

Pelajar asing yang berminat untuk mengikuti kursus ijazah Sarjana di Universiti, mesti sudah menamatkan 16 tahun persekolahan atau diiktiraf sebagai mempunyai kemampuan akademik bagi tahap itu atau lebih tinggi.

2.5 Batasan Sistem Pengajian Tinggi Di Jepun

A. Bahasa Pengantar. Bahasa Jepun merupakan bahasa pengantar tunggal dalam sebarang bidang akademik di pusat pengajian tinggi. Oleh itu, seseorang pelajar asing yang ingin membuat pengajian di Jepun, syarat utama ialah kebolehan penggunaan bahasa jepun. Bagi pelajar asing yang berasal dari budaya-kanji, masalah penguasaan bahasa Jepun masih boleh diatasi dengan memasuki sekolah Bahasa Jepun selama satu atau dua tahun. Tetapi pelajar bukan budaya-kanji menghadapi masalah serius untuk melengkapkan diri dengan bahasa Jepun dalam masa yang singkat, walaupun bidang pengajian mereka bukanlah berhubungan dengan kesasteraan Jepun atau bahasa Jepun. Tambahan lagi, kebanyakan bahan kajian dan buku-buku adalah dalam bahasa Jepun. Ini telah menjadi penghalang utama bagi pelajar asing atau sarjana-sarjana asing membuat penyelidikan di Jepun.

B. Sistem Universiti. Pada dasarnya, sistem pendidikan Jepun di peringkat universiti lebih cenderung kepada skop penyelidikan daripada memberi pengajaran. Kebanyakan profesor tidak berminat menjadi pensyarah dan hanya menumpu perhatian dalam bidang kajiannya. Konsep ini amat berbeza dengan konsep pendidikan umum di peringkat universiti di negara-negara lain. Tambahan lagi, dalam laporan OECD Educational Survey Mission pada tahun 1971 menyifatkan sistem pelajaran sebagai 'pasar⁷an yang tertutup sepenuhnya hanya untuk orang Jepun'. keadaan sedemikian masih diamalkan oleh kebanyakan universiti nasional dan awam yang ada dasar supaya tidak menerima pelajar asing yang dikategorikan sebagai 'pelajar saradiri'. Ini adalah bertentangan dengan polisi Monbusho yang mementingkan pelajar persendirian (90% dari jumlah pelajar asing) pada masa akan datang.

Keadaan itu menjadi lebih buruk memandangkan adanya universiti dan kolej yang belum bersiap sedia dalam menerima kemasukan pelajar asing yang semakin bertambah dari segi hal pentadbiran ataupun bidang kurikulum.

- ~~~~~
7. Satu lawatan pendidikan ke Jepun telah diadakan pada 1970 oleh OECD dan banyak pandangan telah dikemukakan dalam laplorannya, "Reviews of National Policies for Education :Japan", Paris, 1971.

C. Sistem Kelayakan Kemasukan Pusat Pengajian Tinggi. Setiap institusi pengajian tinggi mempunyai sistem kelayakan kemasukan yang tersendiri. Bagi universiti kebangsaan, pihak berkuasa tidak menyediakan ujian khas kepada pelajar asing, mereka terpaksa bersaing hebat dengan pelajar Jepun.

Di samping itu, sebelum seseorang pelajar asing diterima masuk ke universiti, dia hendaklah menggunakan sekurang-kurangnya satu hingga dua tahun untuk belajar bahasa Jepun. Selepas itu, dia turut dikehendaki menduduki Ujian Kecekapan Bahasa Jepun, Peperiksaan Am bagi pelajar Asing dan ujian khas yang ditentukan oleh sesetengah universiti. Ini bermakna pelajar asing terpaksa melalui satu tempoh masa yang lama sebelum memasuki pusat pengajian tinggi di Jepun.

Jika keadaan ini dibandingkan dengan sistem penerimaan kemasukan universiti di negara maju lain seperti Amerika Syarikat dan Eropah barat, ia jelas menunjukkan kelemahan. Di negara barat ini, prosedur memohon universiti boleh dilakukan di negara sendiri dan kelayakan kemasukan hanya berdasarkan dokumen-dokumen, TOFEL dan sijil-sijil tertentu. Oleh itu, tidak hairanlah hanya sekumpulan kecil pelajar asing yang mahu belajar di Jepun.

D. Perkhidmatan sosial. Pelajar asing di Jepun menerima layanan yang tidak seimbang dari kerajaan Jepun. Pada umumnya, pelajar persendirian di Jepun tidak dapat menikmati

perkhidmatan sosial ataupun sokongan sosial yang disediakan oleh kementerian Pendidikan, Sains dan Kebudayaan Jepun dengan sepenuhnya, terutamanya 'pelajar pra-kolej'.

Pihak Monbusho hanya bertanggungjawab terhadap 'pelajar biasiswa kerajaan Jepun' dan mengabaikan keperluan perkhidmatan sosial bagi pelajar persendirian. Keadaan ini telah menunjukkan kelemahan kerajaan Jepun dalam mengendalikan hal-hal pelajar asing serta kesan negatifnya.

Di samping itu, pihak universiti tidak mempunyai banyak pengalaman dalam menyelesaikan masalah kehidupan harian pelajar asing dan kekurangan fungsi serta koordinasi antara profesor, tutor dan pelajar.

8

- ~~~~~
8. Untuk perbincangan yang lebih teliti tentang masalah ini sila rujuk artikel Joseph Engage Hicks, "The Guidance of Foreign Students at Japanese Universities --- A look at the organization and Persons Responsible" (Research Association, RIHE Hiroshima University) dalam The Changing Functions of Higher Education. March 1985.

Bab III : Latar Belakang Penuntut Malaysia Yang Belajar Secara Saradiri Di Jepun

3.1 Pengenalan

Kehadiran pelajar Malaysia di Jepun boleh disifatkan sebagai satu kecenderungan yang baru. Menurut UNESCO Statistical Year Book 1988, hanya 1.7% daripada 38,980 pelajar Malaysia yang belajar di negara asing berada di Jepun. Dalam bab ini akan dibincangkan mengenai keadaan pelajar Malaysia yang sedang belajar di Jepun sebagai pelajar saradiri. Di samping itu akan diuraikan juga faktor yang menarik dan menolak mereka untuk berhijrah ke negara tersebut.

3.2 Pelajar Malaysia saradiri

Sebilangan besar pelajar Malaysia di Jepun terdiri dari pelajar Cina dan golongan yang kedua besarnya ialah pelajar Melayu. Dari Statistik bilangan keahlian Persatuan Kebangsaan Pelajar-pelajar Malaysia di Jepun (PKPMJ), terdapat seramai 1,046 orang ahli persatuan dan angka ini diagihkan kepada 668 orang (63.9%) Pelajar Cina, 357 orang (34.1%) pelajar Melayu dan 21 orang (2.0%) adalah pelajar Malaysia dari kumpulan etnik lain.

Menurut Statistik Kementerian Pendidikan Jepun, sehingga 1990, terdapat 1544 pelajar Malaysia melanjutkan pelajaran ke Jepun. Daripada jumlah itu, didapati 844 orang¹ (54.7%) adalah pelajar persendirian. Dari anggaran pengkaji pula, terdapat kira-kira 987 pelajar saradiri. (760 pelajar² kolej dan 227 pelajar pra-kolej) sedang belajar di Jepun.

Satu penemuan penting dalam kajian ini adalah didapati bahawa hampir semua (99%) pelajar saradiri adalah terdiri daripada pelajar Malaysia Cina, manakala lebih dari separuh pelajar yang memegang biasiswa kerajaan Jepun dan Biasiswa Kerajaan Malaysia (JPA) adalah Pelajar Malaysia Melayu.

Mengikut Laporan Majlis Perundingan Ekonomi Negara (MPEN) pada tahun 1991, majoriti pelajar yang menuntut di seberang laut atas tajaan kerajaan adalah pelajar Bumipu-

1. Bilangan 844 orang ini tidak termasuk pelajar yang memegang biasiswa kerajaan Malaysia (446 orang) yang tergolong dalam kategori 'Pelajar Persendirian' dan angka tersebut hanya dirujuk pada kategori 'Pelajar kolej' sahaja. Sila rujukan lampiran 3.
2. Cara pengiraan adalah seperti berikut :-
  - 3 andaian : a> 601 orang(90%) pelajar Malaysia Cina dalam PKPMJ adalah pelajar saradiri.
  - b> Dari keputusan kajian, hanya 60.9% dari Pelajar Saradiri menyertai PKPMJ.
  - c> Terdapat 760 orang(90%) dari pelajar persendirian (pelajar kolej sahaja) pada laporan rasmi Monbusho(1990) adalah Pelajar Saradiri.

$$\begin{aligned}
 \text{Bilangan Pelajar Saradiri Yang} &= \frac{601 \times 39.1\%}{60.9\%} \\
 \text{Tidak menjadi ahli PKPMJ (x)} &= 386 \text{ orang}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{Jumlah Pelajar Saradiri (y)} &= \text{Ahli PKPMJ} + \text{Bukan ahli PKPMJ} \\
 &= 601 + 386 \\
 &= 987
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{Jumlah Pelajar Saradiri (y)} &= \text{Pelajar kolej} + \text{Pelajar Pra-Kolej(z)} \\
 987 &= 760 + z \\
 z &= 227
 \end{aligned}$$

3. Dalam kajian ini didapati semua responden yang telah ditemui adalah pelajar Malaysia Cina. Akan tetapi tidak satu angka statistik yang rasmi, maka adalah lebih moderate bagi Pengkaji tidak memberi satu peratusan yang bulat.

tera. Hakikat ini timbul kerana keperluan untuk memperbaiki keadaan yang tidak seimbang dari segi ekonomi, tetapi kekurangan bantuan dalam bentuk biasiswa atau dermasiswa yang diberi kepada bukan Bumiputera telah membangkitkan perasaan pengasingan di kalangan mereka.

Dalam kajian ini, didapati bahawa kebanyakan pelajar saradiri adalah berasal dari Malaysia barat (93.3%) seperti dari Perak (31.2%), Johor (21.9%), Selangor (18.8%), Pulau Pinang (9.4%) iaitu negeri-negeri yang mempunyai penduduk Cina yang utama. Kawasan ini pula berdekatan dengan bandar-bandar besar dimana maklumat mengenai pengajian di Jepun mudah didapati.

Dari segi latarbelakang keluarga pelajar tersebut, didapati ibubapa mereka boleh digolongkan ke dalam kelas menengah yang berpendapatan purata \$2,027.00 sebulan. Lebih dari separuh ibubapa ini adalah bekerja dalam bidang perniagaan (64.0%).

Negara Jepun adalah salah sebuah negara perindustrian termaju di dunia. Perindustrian yang giat sejak abad lalu ini telah mendorongkan ramai pelajar asing melanjutkan pelajaran di pusat pengajian Jepun. Begitu juga dengan pelajar Malaysia yang berada di negeri itu. Mereka mengikuti kursus ekonomi, perdagangan, pengurusan pentadbiran dan kejuruteraan. Ini adalah sejajar dengan matlamat dasar pandang ke Timur dan keperluan tenaga mahir di pasaran ekonomi yang akan menuju ke arah Wawasan 2020. Agihan kursus yang diikuti pada tahun 1989 adalah seperti dalam jadual 5 (1.2.3.4).

Jadual 5.1 : Sekolah Graduan (Kursus Ijazah Tinggi) 1989

	Pelajar Monbusho			Pelajar Persendirian			Jumlah		
	L	P	J	L	P	J	L	P	J
a.Kursus :									
1.Sastera	1	1	1	1	1	1	2	2	4
2.Sains Sosial	13	8	21	8	4	12	21	12	33
3.Sains	-	2	2	1	-	1	1	2	3
4.Kejuruteraan	34	4	38	13	1	14	47	5	52
5.Pertanian	18	2	20	4	-	4	22	2	24
6.Pendidikan	-	1	1	-	1	1	-	2	2
7.Seni & Muzik	-	-	-	1	-	1	1	-	1
Jumlah	68	19	87	28	7	35	96	26	122
b.Pendenger & Penyelidik	2	5	7	1	3	4	3	8	11
Jumlah Besar	70	24	94	29	10	39	99	34	133
	=====			=====			=====		

Jadual 5.2 : Peringkat Universiti (Ijazah Pertama)

	Pelajar Monbusho			Pelajar Persendirian			Jumlah		
	L	P	J	L	P	J	L	P	J
a.Jabatan Am:									
1.Sastera	1	2	3	4	11	13	5	13	18
2.Sains Sosial	18	18	36	216	95	311	234	113	347
3.Sains	1	-	1	4	-	4	5	-	5
4.Kejuruteraan	37	9	46	322	80	402	359	89	448
5.Pertanian	2	1	3	13	3	16	15	4	19
6.Perubatan/ Pergigian	-	-	-	3	-	3	3	-	3
7.Kesihatan & Kebersihan	1	1	2	-	1	1	1	2	3
8.Pendidikan	-	-	-	1	2	3	1	2	3
9.Lain-lain	2	-	2	5	-	5	7	-	7
Jumlah	62	31	93	568	192	760	630	223	853
b.Kursus Khusus	3	3	6	11	2	13	14	5	19
c.Penyelidik & Pendengar	10	3	13	6	8	14	16	11	27
Jumlah Besar	75	37	112	585	202	787	660	239	899
	=====			=====			=====		

Jadual 5.3 : Kolej Rendah

	Lelaki	Perempuan	Jumlah
a.Kursus :			
1.Sastera	3	-	3
2.Sains Sosial	2	3	5
3.Kejuruteraan	6	-	6
4.Sains R/tangga	-	1	1
5.Pendidikan	-	1	1
Jumlah	11	5	16
b.Kursus Khusus	-	2	2
Jumlah Besar	11	7	18
	=====		

Jadual 5.4 : Kolej Teknologi

	L	P	J
Kolej Kebangsaan	96	6	102
	=====	=====	=====

Sumber : Monbusho (The Ministry of Education), "The Investigating Report about the Fundamental School Education 1989", The Ministry Finance Printing Bureau, 1990.p.160-173, 246-247 & 164.

Dari jadual diatas, didapati bahawa di peringkat sarjana muda terdapat 49.8% (448 orang) yang mengambil kursus kejuruteraan dan 38.6% (347 orang) pula mempelajari kursus sains sosial. Bidang Sains Sosial termasuk kursus ekonomi, perdagangan, pengurusan dan pentadbiran. Sebilangan kecil sahaja yang mengikut kursus pertanian, sastera, sains tulen, perubatan, pergigian dan lain-lain lagi. Ini adalah kerana bidang perniagaan dan sains teknologi telah lama terkenal di Jepun jika dibandingkan dengan bidang lain.

Seperti yang telah dijelaskan dalam bab 2, peraturan Monbusho mensyaratkan pelajar asing yang ingin memasuki universiti di Jepun mesti telah menerima 12 tahun pendidikan di negara asalnya atau tamat pengajian di peringkat sekolah menengah atas atau kelayakan yang setaraf dengannya. Bagi sistem pendidikan di Malaysia, Sijil Pelajaran Malaysia (SPM) tidak diterima sebagai satu kelayakan memasuki universiti di Jepun, walaupun sesetengah pelajar menduduki kelas peralihan di sekolah menengah Jenis kebangsaan yang mempunyai 12 tahun pendidikan.

Dalam hal ini, Kedutaan Jepun di Malaysia telah membuat penjelasan dan mengatakan bahawa hanya Sijil Tinggi Persekolahan Malaysia (STPM) yang dijadikan kelayakan kemasukan universiti di Jepun. Walau bagaimanapun, dalam kajian ini didapati ada pelajar Malaysia yang memegang SPM telah masuk universiti. Oleh itu, boleh dikatakan tidak ada satu jawapan yang pasti mengenai hal itu dan ia bergantung kepada pihak universiti yang dimohon.

Pada umumnya, terdapat tiga cara bagi pelajar Malaysia yang memegang SPM untuk memasuki universiti, iaitu :

- a. Memasuki kursus Bahasa Jepun di International Student Institute (ISI) atau International Student Institute Kansai (ISIK) selama satu tahun dan ia akan dikira satu tahun pendidikan oleh Kementerian Pendidikan Jepun.

- b. Mendapatkan satu surat pengesahan yang mengakui pelajar tersebut telah menamatkan 12 tahun pendidikan di negara asalnya.
- c. Mengemukakan surat pengesahan dari pihak sekolah menengah di Malaysia.

Bila disentuh tentang keputusan yang akan dibuat jika peluang pilihan semula diberi antara Malaysia dengan Jepun sebagai tempat belajar mereka, didapati ada 53 orang (82.8%) akan memilih negara Jepun, hanya 10 orang (15.6%) sahaja memilih Malaysia dan 1 orang (1.6%) tidak memberi jawapan. Ini bermakna segolongan besar pelajar Malaysia lebih suka melanjutkan pelajaran ke luar negeri untuk memperolehi ilmu pengetahuan baru dari luar.

Di samping itu, terdapat 41.7% responden akan menggalakkan kawannya di Malaysia yang ingin melanjutkan pelajaran di luar negeri supaya memilih Jepun sebagai tempat utama, 33.3% responden lagi mungkin berbuat demikian, manakala 16.7% pula mungkin tidak berbuat demikian, dan 8.3% memang langsung tidak akan menggalakkan kawannya belajar di Jepun.

Selain daripada itu, sebilangan besar pelajar ini (71.9%) bercadang untuk bekerja di Jepun selepas tamat pengajian mereka kerana ingin memperolehi pengalaman pekerjaan di Jepun terlebih dahulu sebelum kembali ke tanah air (36.9%), belajar sistem pentadbiran Jepun (26.1%), gaji lumayan (19.6%), suka negara Jepun (6.5%) dan lain-lain. Manakala 23.4% pelajar lain tidak berminat bekerja di

Jepun dan 4.7% pelajar lagi tidak memberi apa-apa komen. Mereka berpendapat bahawa kos hidup serta tekanan kerja adalah tinggi di Jepun dan mereka akan lebih gembira bekerja di tanah air sendiri.

3.3 Faktor Penarik Dan Penolak

Willian K. Cummings (1985:118) telah mengemukakan dua perspektif teori tentang dorongan pelajar asing di dunia kini. Yang pertama ialah pendekatan 'interdependence' yang menekankan pertambahan saling berhubungan dalam negara-negara, manakala pendekatan 'development' pula menitikberatkan proses dalam negeri.

Faktor penarik dan penolak yang mendorong pelajar Malaysia ke Jepun ialah :-

A. Faktor-faktor Penarik :

1. Peluang mendapatkan kerja sampingan (Arubaito) di Jepun.
2. Konsep 'Internasionalisasi' pendidikan Jepun.
3. Kemajuan Sains dan Teknologi Jepun.
4. 'Dasar Pandang Ke Timur'

B. Faktor-faktor Penolak :

1. Universiti tempatan tidak cukup ruang untuk menerima semua pemohon.
2. Sistem pendidikan Sekolah Swasta Cina (Du Zhong)
3. Sifat identiti orang Cina yang 'opportunistic'

3.3.1 Faktor-faktor-Penarik

Ini berkaitan dengan polisi kerajaan Malaysia serta keadaan di Jepun yang menarik pelajar saradiri ini melanjutkan pelajaran ke sana.

A. Peluang mendapatkan kerja sampingan (Arubaito)

Negara Jepun adalah satu-satu negara maju yang membenarkan pelajar asing melakukan kerja sampingan di masa lapang. Menurut Kementerian Kehakiman Jepun, seseorang pelajar asing yang ingin berkerja sampingan hendaklah memohon permit kerja dan masa dibenarkan adalah tidak lebih dari 20 jam seminggu.

Kadar pengangguran di Jepun adalah amat rendah. Berbagai bidang pekerjaan mengalami kekurangan kakitangan. peluang inilah yang diambil oleh pelajar asing melakukan arubaito untuk menyara diri. Situasi ini telah membuka satu peluang keemasan bagi pelajar asing yang tidak berkemampuan untuk melanjutkan pelajaran ke Jepun.

Dalam kajian ini, terdapat 54 orang (84.4%) yang mengatakan mereka datang ke Jepun kerana ada peluang belajar sambil bekerja. Hanya 10 orang (15.6%) yang menafikannya.

B. 'Dasar Pandang ke Timur'

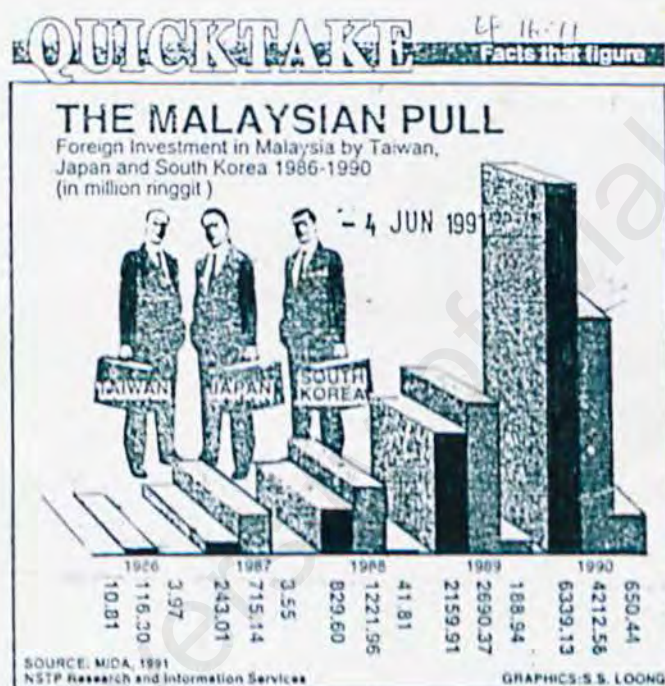
Hubungan perdagangan antara Malaysia dan Jepun Semakin meningkat dan menjadi agresif semenjak awal tahun 1980-an ketika Perdana Menteri Datuk Seri Dr.Mahathir Mohamad melancarkan 'Dasar Pandang Ke Timur' pada tahun

1982. Pelaburan Jepun sejak itu melimpah masuk ke negara ini. Pada 1990 jumlahnya \$4.2 billion, iaitu pertambahan hampir 2 kali ganda daripada pelaburan tahun sebelumnya.

Sehingga hari ini, Jepun telah menjadi negara rakan perniagaan yang utama bagi Malaysia. Hal ini dapat dilihat pada rajah 4 dan jadual 6 dibawah :-

Rajah 4 : Pelaburan Asing (Jepun, Taiwan dan Korea Selatan) di Malaysia 1986-1990

Sumber : Dipetik dari New Straits Time , 4hn Jun 1991

Jadual 6 : Pelaburan Pembuatan Jepun Di Malaysia

Tahun	Projek Diluluskan	Jangkaan Pekerjaan
-----	-----	-----
1988	82	17,000
1989	127	31,000
1990	134	40,000

Sumber : MIDA / JOECF . Dipetik dari Berita Harian
26hb April 1991.

Kehadiran pesat pelaburan Jepun di Malaysia telah memberi peluang dan kesempatan pekerja kita mempelajari cara pengurusan dan teknologi tinggi negara Jepun. Keadaan ini telah menggalakkan pelajar Malaysia belajar di Jepun untuk menyediakan diri bagi mendapat pekerjaan yang baik. Dari pandangan mereka, ini adalah satu kelebihan jika dapat memahami bahasa Jepun serta kemahiran corak kejepunan semasa bekerja di syarikat Jepun di Malaysia.

Selain daripada itu, pendirian kerajaan kita terhadap negara Jepun turut menjadi satu faktor yang telah merangsangkan pelajar kita belajar ke Jepun. Dalam ucapannya semasa melancarkan persembahan 'Close-up of Japan, Kuala Lumpur 1991' di Putra World Trade Centre pada 24hb April 1991. Perdana Menteri telah berkata ;

" Malaysian students had received higher education and training in the 'Land of the Rising Sun' and returned to Malaysia, not only fluent in the Japanese language but gainfully employed in Japanese companies here."

(New Straits Time, 25hb April 1991)

Menurut beliau lagi,

" The opening of factories by Japanese investors has created employment opportunities for our youth while the presence of Japanese staff who manage these firms have allowed Malaysians to learn Japanese management skills and their high technology."

Dorongan untuk belajar di Jepun juga diberikan oleh bekas Menteri Pendidikan, Datuk Seri Anwar Ibrahim yang merasmikan Worksyop Pengajian Tinggi Jepun di Kuala Lumpur pada 19hb. April 1991, Beliau berkata ;

" Pelajar kita perlu meneroka rahsia kejayaan Jepun dalam perbagai bidang, khususnya Sains dan Teknologi tinggi. Tetapi ini tidak bermakna kita akan meniplak semua tradisi Jepun kerana kita mempunyai identiti sendiri. Apa yang penting ialah mempelajari perkara tertentu yang boleh meningkatkan kemajuan kita sendiri dari negara itu. "

(Berita Harian, 10hb. Feb 1991)

C. Konsep 'Internasionalisasi' Pendidikan Jepun

Sejak 1980-an, kerajaan Jepun telah melaksanakan konsep 'Internasionalisasi' pendidikan Jepun ke dunia luar. Proses itu digiatkan lagi selepas ' Overseas Students Policies for the 21th century ' yang dilancarkan pada Jun. 1984.

Oleh itu, Jepun berusaha keras dan mengatur berbagai strategi untuk mencapai matlamat itu. Satu daripadanya ialah dengan melaksanakan konsep 'pergi kepada pelajar asing' itu walau dimana saja mereka berada melalui worksyop pengajian Tinggi Jepun (WPTJ). Konsep yang agak unik ini sudah dilaksanakan sejak tahun lalu dan membawa tindakbalas yang menggalakkan. Pada Feb. 1991, worksyop itu diadakan di Kuala Lumpur.

Langkah mendapatkan lebih ramai pelajar asing telah dilaksanakan secara bersungguh-sungguh menerusi beberapa agensi seperti Persatuan Antarabangsa Jepun (AIEJ) dengan bantuan Kementerian Pendidikan Jepun. Begitu juga dengan agensi perwakilan sekolah Bahasa Jepun di luar negeri. Kerajaan Jepun percaya hanya pendidikan boleh membantu manusia mencapai perdamaian.

3.3.2 Faktor-faktor Penolak

Ini berkaitan dengan keadaan dalam Malaysia yang mendesak golongan tersebut supaya berhijrah ke Jepun untuk belajar.

A. Tempat yang terhad di Universiti Tempatan

Pada asasnya, pelajar kita yang melanjutkan pengajian di luar negeri adalah berhasrat untuk mengaut sebanyak mungkin ilmu pengetahuan dari luar. Di samping itu, ada sebab-sebab lain yang menyebabkan pelajar Malaysia dihantar ke luar negeri. Ada yang pergi kerana kecewa dengan keadaan di dalam negara sendiri. Mereka ke luar negeri atas biayaan keluarga bagi yang mampu atau bekerja sampingan untuk menyara diri.

Gejala 'putus asa' ini sebenar sukar dielakkan. Antara sebab utama adalah universiti tempatan tidak cukup ruang untuk menerima semua pelajar yang memohon. Alasan penolakan permohonan itu adalah banyak. Antaranya :-

- i. Tempat terlalu terhad berbanding dengan jumlah pemohon.
- ii. Kuota negeri, bumiputera, bukan bumiputera sudah penuh.
- iii. Kursus yang diminta dalam permohonan tidak sesuai dengan kelulusan.
- iv. Kursus yang diminta menerima terlalu ramai pemohon sehingga sebilangan pemohon terpaksa ditolak. (bukan kerana pemohon tidak layak atau kuota sudah penuh).
- v. Kesilapan-kesilapan teknikal .

Timbalan Menteri Pendidikan, Dr.Fong Chan Onn dalam ucapannya semasa melancarkan program berkembar Institut Pengurusan Malaysia dengan Royal Melbourne Institute of Technology pada 6hb.Julai,1991. berkata :

" Institusi-institusi pengajian tinggi tempatan hanya dapat menampung kira-kira 30% daripada jumlah calon yang layak memasuki institusi-institusi berkenaan setiap tahun. Tahun lalu sahaja, daripada 24,000 permohonan yang layak, hanya 10,652 diterima masuk ke institusi-institusi Pengajian tinggi. Secara puratanya, kerajaan hanya dapat menerima seorang daripada setiap tiga atau empat permohonan yang layak setiap tahun."

(Berita Utusan Malaysia, 7hb. Julai 1991)

Jadual 7 telah menunjukkan bilangan peningkatan permintaan tempat memasuki universiti tempatan dan jumlah peratusan penerimaannya mengikut tahun-tahun tertentu.

Jadual 7 : Bilangan Dan Peratusan Universiti Tempatan

Tahun	Bil.Pemohon	Bil.Kemasukan	Bil.Penolakan	% Penerima
1978	13,194	4,620	9,294	33.2
1979	15,098	5,256	9,823	34.9
1980	12,735	5,501	7,234	43.2
1981	16,698	5,646	10,851	35.0
1982	19,522	6,127	13,395	31.4
1983	28,858	6,891	21,968	23.9
1984	32,162	7,192	24,970	22.4
1985	32,209	8,213	23,996	25.5
1986	30,973	8,397	22,576	27.1
1987	27,658	9,289	18,369	33.6
1988	24,155	9,170	14,985	37.9
1989	23,331	9,395	13,936	40.3

Sumber : Column Datuk Mohamed Sopiee. Star, 7hb April 1991.

Menurut Dr.Fong Chan Onn lagi, buat masa ini hanya 55,000 atau 43% daripada jumlah pelajar negara ini dapat diterima ke institusi-institusi Pengajian Tinggi Tempatan, manakala 73,000 atau 57% lagi terpaksa mengikuti pengajian di luar negeri. Walaupun Kos pembiayaan para pelajar ke Jepun berlipat ganda banyaknya daripada pembiayaan pelajar di universiti-universiti tempatan, namun demikian, bilangan yang belajar di luar negeri tidak pernah menurun.

Dari jadual 7, jelas bahawa universiti tempatan masih belum mencukupi. Di negara-negara maju, nisbah antara sebuah universiti dan penduduk ialah 1 : 1,000,000 . Tetapi negara kita masih tidak mampu berbuat demikian kerana orientasi akademik dan sumber pengajar masih belum mencapai keadaan seperti di negara-negara maju.

B. Sistem Pendidikan Sekolah Swasta Cina (Du Zhong)

Sekolah menengah swasta Cina (Du Zhong) merupakan satu kumpulan besar dalam senarai sekolah swasta di negara kita. Ia mempunyai jumlah sebanyak 60 buah sekolah (37 buah di semenanjung dan 23 lagi di Malaysia Timur) dengan murid seramai 48,995 orang pada tahun 1985.

Dari segi sistem pendidikannya, 'Dong Jiao Zong'⁴ (UCSCAM dan UCSTAM) telah memperkenalkan 6 matlamat utama pelajaran. Secara ringkasnya,

- a) Bahasa Cina sebagai bahasa pengantar utama.
- b) Memperkenalkan pelajaran bahasa Malaysia dan bahasa Inggeris dengan syarat tidak mengganggu pelajaran bahasa ibunda.
- c) mengekalkan keunggulan dalam subjek matematik dan sains.
- d) Sukatan pelajaran mesti memenuhi situasi kebangsaan.
- e) Peperiksaan kerajaan tidak diutamakan.
- f) Sistem Sekolah tidak harus dijadikan sebagai sekolah Teknikal dan sekolah vokasional, tetapi boleh disediakan atas keperluan sekolah.

---

4. 'Dong Jiao Zong' adalah gabungan dua pertubuhan Cina iaitu UCSTAN (United Chinese School Teachers Association of Malaya) dan UCSCAM (United Chinese School Committees Association of Malaya)

Pada umumnya, seorang murid Du Zhong perlu menghadiri tiga jenis peperiksaan iaitu 'Unified Examination', A level dan peperiksaan kerajaan seperti SRP dan SPM. Boleh dikatakan matlamat sistem pendidikan sekolah swasta Cina adalah tidak sehaluan dengan sistem sekolah kebangsaan. Oleh itu, terdapat sekumpulan besar murid itu tidak layak dan tidak sesuai memasuki universiti tempatan. Universiti luar negeri menjadi pilihan mereka.

Selain dari negara Taiwan, Jepun telah menjadi salah sebuah negara yang diminati oleh murid sekolah tersebut. Ini adalah kerana golongan pelajar tersebut berlatarbelakang 'budaya-kanji' yang memudahkan mereka belajar bahasa Jepun. Dalam kajian ini, terdapat 28 orang (43.7%) adalah berasal dari sekolah swasta cina, 22 orang (34.4%) dari sekolah menengah jenis Kebangsaan (S.M.J.K.) dan 14 orang (21.9%) dari Sekolah menengah kebangsaan (S.M.K.).

Tambahan lagi, sistem pendidikan swasta cina adalah serupa dengan sistem pendidikan di Jepun. Sekolah menengah cina menawarkan 6 tahun sistem pendidikan menengah : 3 tahun tingkatan bawah (Junior middle) dan 3 tahun lagi tingkatan atas (senior middle). Sistem ini berkecualan memasuki institusi pengajian tinggi di Jepun.

C. Sifat Identiti Orang Cina Yang 'opportunistic'

Orang cina biasa disifatkan sebagai golongan yang 'opportunistic'. Mereka sentiasa berubah pendiriannya dalam keadaan yang tidak menyenangkan dan bergerak ke sana-sini semata-mata untuk mencari peluang untuk mencapai matlamat dan tujuan mereka sendiri.

Pendidikan di pandang oleh masyarakat cina sebagai satu perkara yang amat penting untuk mobiliti sosial. Tetapi dalam sistem pendidikan Malaysia, peluang kemasukan pelajar Cina ke Institusi Pengajian tinggi tempatan telah disekat oleh sistem kuota serta persaingan hebat antara pelajar cina itu sendiri. Maka, dalam keadaan sedemikian, identiti orang cina ini telah mendorongkan mereka mengorak langkah ke luar negeri untuk melanjutkan pelajaran. Walaupun tidak dapat dinafikan bahawa ramai pelajar cina belajar ke luar negeri disebabkan keluarga mereka mampu membiayai mereka, tetapi bagi pelajar saradiri di Jepun adalah lebih didorongkan oleh sifat yang 'opportunistic' ini.

Menurut laporan Majlis Perundingan Ekonomi Negara tahun ini (1991:78), 51.3% (21,733 orang) daripada jumlah Pelajar Malaysia di luar negeri adalah pelajar Cina dan kebanyakan daripada bukan Bumiputera yang berdaftar dengan Institute Pengajian Luar Negeri adalah pelajar persendirian yang menanggung perbelanjaan mereka sendiri. Jadual 8 dapat menunjukkan keadaan itu.

Jadual 8 : Bilangan Pelajar Di Peringkat Diploma dan Ijazah
Di Luar Negeri Mengikut Ras (1988)

Peringkat	Ras	Jumlah	Dalam Negeri (%)	Luar Negeri (%)
Diploma	Melayu	27,965	24,029 (74.3%)	3,136 (37.0%)
	Cina	11,874	7,466 (22.3%)	4,408 (52.0%)
	India	1,756	908 (2.7%)	848 (10.0%)
	Lain-lain	279	195 (0.6%)	84 (1.0%)
Ijazah	Melayu	44,616	30,085 (60.4%)	14,531 (34.3%)
	Cina	37,602	15,869 (31.9%)	21,733 (51.3%)
	India	9,280	3,587 (7.2%)	5,693 (13.4%)
	Lain-lain	673	249 (0.5%)	424 (1.0%)

Sumber : Rancangan Malaysia Kelima 1986-1990. Dipetik dari Laporan Majlis Perundingan Ekonomi Negara. 1991.hlm.80.

Bagi pelajar Malaysia Cina yang memilih negara Jepun, salah satu sebab adalah 'budaya ketimuran' masyarakat Jepun agak serupa dengan masyarakat Cina. Adalah lebih senang menyesuaikan diri dalam masyarakat Jepun.

Mungkin faktor ini tidak dapat diterima oleh pengkaji lain. Namun demikian, faktor ini adalah tetap mempunyai kebenarannya,memandangkan mengapa fenomena itu jarang berlaku di masyarakat India, masyarakat Melayu atau masyarakat lain ? Hal ini jelas kelihatan dalam tinjauan sejarah penghijrahan orang cina ke rantau ini dan pengaliran keluar tenaga cina di bidang profesional ke luar negeri sejak masa kebelakangan ini adalah semata-mata didorong oleh orang cina yang 'opportunistic'.

Secara ringkasnya, dalam kajian ini, sebab-sebab yang dibenarkan oleh responden tentang pemilihan negara Jepun sebagai tempat pengajian dapat disimpulkan seperti dalam rajah 5.

Rajah 5 : Faktor-faktor yang Mempengaruhi Pelajar Malaysia
Saradiri Belajar Ke Jepun

Ruang kemasukan Universiti tempatan terhadap

`Dasar pandang ke Timur'

Pelaburan Jepun di Malaysia

Budaya Kanji

Sistem Pendidikan Swasta cina ——— Faktor Dalaman

Galakan orang lain

Belajar Bahasa Jepun

Taraf ekonomi Keluarga

Sistem Kuota

Wawasan 2020

Melanjutkan

Pelajaran ke Jepun
sebagai pelajar saradiri

Negara yang berteknologi moden

Sistem perusahaan perniagaan maju

Arubaito(belajar sambil bekerja)

Ingin bekerja di syarikat di Jepun

Negara aman dan selamat

`Oversea Students Policies for (Jepun)

21th century'

Kemasukan Pusat pengajian Terbuka

Budaya Ketimuran

Boleh dikatakan, pelajar Malaysia belumba-lumba melanjutkan pelajaran ke Jepun dengan motif dan matlamat yang tertentu. Dalam kajian ini, terdapat empat motif utama yang mendorong golongan pelajar saradiri itu melanjutkan pelajaran di Jepun, iaitu ; memperolehi ijazah (6.5%), belajar bahasa Jepun (66.7%), belajar kebudayaan Jepun (29.2%), belajar skil tertentu selain dari bahasa (27.7.%) dan lain-lain (8.3%). Adalah difahamkan bahawa hanya terdapat 62.5% pelajar ini berhasrat untuk memperolehi ijazah kerana tidaklah semua pelajar Malaysia di Jepun berkecayaan memasuki peringkat universiti. Maka kolej teknikal atau kolej profesional lain menjadi tempat pengajian mereka.

4.1 Pengenalan

Pelajar asing dibenarkan bekerja semasa belajar di Jepun. Tindakan kerajaan Jepun itu sebenarnya adalah berhasrat membolehkan pelajar asing berinteraksi dengan orang Jepun untuk mengetahui budaya Jepun yang tidak dapat dipelajari dari buku. Di samping itu, polisi ini dibuat juga untuk mengatasi masalah kekurangan tenaga kerja di Jepun.

Namun demikian, kini cara belajar sambil bekerja ini tidak asing lagi bagi pelajar asing yang saradiri, memandangkan kadar pertukaran wang Jepun dan kos hidup di Jepun semakin meningkat. Untuk meneruskan pelajaran mereka, itulah satu-satu cara selain daripada memohon biasiswa.

4.2 Pengertian 'Arubaito'

Kerja sampingan adalah disebut 'Arubaito' dalam bahasa Jepun. Istilah ini berasal daripada perkataan Jerman 'arbeit' yang bermakna 'kerja'.

4.2.1 Syarat dan Peraturan Pekerjaan Arubaito

Pelajar asing di Jepun boleh bekerja sampingan mengikut beberapa syarat dibawah jika mereka mendapat kebenaran daripada Biro Imigresen Tempatan bagi membabitkan diri dalam kegiatan di luar bidang tahap residennya, iaitu :-

- 1) Tujuan utama adalah untuk mendapat wang bagi membiayai yuran tuisyen dan bayaran lain yang perlu sepanjang pengajian di Jepun.
- 2) Jumlah jam bekerja tidak boleh melebihi 4 jam sehari (tidak termasuk Ahad, cuti nasional dan cuti musim panas). Ia ditunjukkan dalam jadual di bawah :

Jadual 9 : Jumlah Jam Kerja yang dibenarkan kepada Pelajar Asing

Jenis Pelajar	"Resident Status"	Jam maksimum sehari	Masa Lanjutan
1. Mahasiswa & ijazah lanjutan	Pelajar kolej	4 jam	cuti musim panas (7/7-31/8) 8 jam
2. Pelajar kursus khas di Universiti			
3. Pelajar Penyelidik & Audit		2 jam	
4. Pelajar kursus khas di sekolah	Pelajar pra-kolej	4 jam	Perlu memohon secara individu
5. Pelajar kolej teknologi			
6. Pelajar Bahasa Jepun			tidak boleh lanjutkan masa kerja

Sumber : 'ABC 's of study in Japan 1991 oleh Association of International Education. Japan (AIEJ), MARUZEN CO, LTD. Japan 1991, m.s. 154.

3. Jenis kerja yang dilakukan tidak bertentangan dengan Undang-undang Kawalan Kemajuan Hiburan, Akta melanggar undang-undang lain atau Ordinan Awan .

Terdapat 8 jenis kerja yang dilarang keras oleh kerajaan Jepun di bawah Akta mengenai Peraturan Pusat Hiburan dan Memperbaiki Aktiviti-aktiviti Perniagaan (Bab 1, Artikle 2).

Secara amnya, ia adalah seperti berikut:

- a) Kabaret yang meneman pelanggan tari-menari dan makan-minum.
- b) Tempat khas yang berunsur kegiatan pelacuran seperti Bar, restoran, cafe yang mempunyai kemudahan melayan dan bergembira bersama pelanggan. (Perkara kecuali a.)
- c) Kelab malam yang mempunyai kemudahan menari dan makan-minum. (perkara kecuali a)
- d) 'Dewan tari' yang mempunyai kemudahan menari (perkara kecuali a & c).
- e) Restoran, bar yang mempunyai kemudahan khas untuk Pelanggan makan-minum. Di bawah Peraturan Majlis keselamatan Awan Negara yang cahaya lampu dibawah 10 Iuxes.(perkara kecuali a - c)
- f) Restoran, Bar yang mempunyai kemudahan khas untuk pelanggan makan-minum. Tempat duduknya sukar dilihat dan ruang duduk di bawah 5 meter segiempat.
- g) Kedai mahjong, kedai 'Pachinko' (pinball game) yang berunsur perjudian.
- h) 'Slot Machine', mesin permainan elektrik, atau kawasan yang berkemudahan berjudi. (perkara kecuali g)

Mengikuti Akta Kawalan Imigrasi Baru (Artikel 19, Perenggan 1 dan 2) yang dikuatkuasakan pada 1hb.Jun.1990. Seseorang pelajar asing yang ingin melakukan kegiatan lain (kerja sampingan) selain daripada kegiatan yang dibenarkan dalam residen statusnya hendaklah mendapat kebenaran dari

Biro Imigresen Tempatan melalui permohonan. Mulai tarikh itu, pelajar kolej yang sebelum itu tidak perlu membuat permohonan, kini dikehendaki juga berbuat demikian. Surat kebenaran bekerja adalah sah sepanjang pengajian di Jepun dan tidak perlu memohon lagi bila bertukar kerja.

Prosedur permohonan adalah seperti berikut : -

Dokumen yang perlu:

- i. Borang 'Application For Permission To Engage In Activity Other Than That Permitted Under The Status Of residence Previously Granted '
- ii. Paspot
- iii. Kad Pendaftaran warganegara Asing atau Sijil

Sekiranya seseorang bekerja tanpa kebenaran, maka dia akan dihukum (Artikel 73 dalam Akta Kawalan Imigrasi) atau tidak akan diberi kelulusan permohonan melanjutkan penempatannya di Jepun nanti. Namun demikian, kebanyakan pelajar asing termasuk pelajar Malaysia langsung tidak mematuhi peraturan yang ditetapkan oleh kerajaan Jepun. Begitu juga dalam peraturan yang mengatakan seseorang pelajar pra-kolej hanya boleh mula bekerja selepas 6 bulan berada di Jepun, tetapi biasanya mereka akan bekerja sebaik sahaja menetap di Jepun.

4.2.2 Latar belakang Penglibatan Pelajar Dalam Kerja Sampingan

---

Sejak kebelakangan ini, pekerja informal (tenaga kerja yang sementara) telah menjadi satu sumber tenaga yang penting dalam bidang perkhidmatan dan restoran di Jepun. Golongan ini terdiri daripada pelajar dan para surirumah-tangga yang membabitkan diri dalam kerja sampingan ("Arubaito").

Menurut kajian Institut Penyelidikan kerja di Tokyo pada 1985, secara puratanya terdapat 39.6 orang pekerja formal dan 26.8 orang pula sebagai kerja informal di sebuah tempat kerja. Kategori pekerja informal terbahagi kepada 2 golongan utama, iaitu suri-rumahtanga dan pelajar. Ia boleh dilihat pada jadual 10 dibawah.

Jadual 10 : Struktur Tenaga Kerja Pelajar Dalam Arubaito.

Pekerja formal 39.6 orang (59.5%)	Pelajar (36.2%)
	Lain-lain (28.7%)
	Surirumahtanga (35.1%)
	pekerja informal 26.8 orang (40.5%)

Sumber : The Autumn Journal of Labor Law. vol.149
The Composite Labor Research Institute,
25hb. Okt.1988,p.107.

Dari segi jenis kerja, kebanyakan pelajar melibatkan diri dalam bidang bukan profesional atau separuh kemahiran seperti sektor perkhidmatan (33.4%), sektor restoran (31.5%), sektor penjajaan (14.1%), sektor pengangkutan

(6.9%) dan sektor pengedaran barangan (9.5%). Boleh dikatakan, majoriti pelajar adalah pekerja di restoran, kedai makanan moden (fastfood), Bar, kafeteria, hotel dan sebagainya.

Di samping itu, dalam struktur tenaga kerja pelajar, pelajar universiti atau kolej rendah merupakan golongan majoriti, iaitu 75.3% . Diikuti oleh pelajar sekolah menengah (14.4%) dan sekolah profesional atau sekolah beraneka (10.3%).

Kajian Institut tersebut turut menunjukkan sebab-sebab utama yang mendorong para majikan mengambil tenaga kerja pelajar sebagai kakitangannya adalah kerana mereka rajin bekerja (55.5%), bayaran gaji lebih murah (46.4%), untuk mengatasi kekurangan pekerja dalam masa sibuk (40.9%), kerja ringan (34.1%), pelanggan tidak tetap (25.8%), pekerja lelaki formal tidak sesuai dalam kerja tertentu (22.9%) dan umur sesuai untuk pelanggan (13.1%) serta ingin mengguna keupayaan pekerja muda dengan berkesan (10.1%).

Rajah 6 : Peratusan Pelajar Asing Bekerja Arubaito

	Bekerja	Tidak Bekerja	
Jumlah	69.4%	38.6%	100%
Pelajar Kolej	58.3%	41.7%	100%
Pelajar Biasiswa Kerajaan Jepun	27.9%	72.1%	100%
Pelajar Persendirian	62.0%	38.0%	100%
Pelajar Pra-kolej	65.4%	34.6%	100%

Sumber : Jabatan Budaya-Hidup Tokyo. Dipetik dari The Nihongo Journal,Ogos 1989.hlm.86.

Satu kajian lagi dilakukan oleh Jabatan Budaya Hidup Tokyo (Tokyo seikatsu Bunka Kyoku) pada Ogos 1988 di kalangan Pelajar asing. Di dapati 61.4% pelajar asing daripada jumlah 2183 orang ada melakukan kerja sampingan dan hanya 38.6% sahaja tidak bekerja. Jika dibandingkan antara pelajar kolej dengan pelajar pra-kolej, peratusan pelajar pra-kolej yang bekerja adalah lebih tinggi dari pelajar kolej iaitu 65.4% berbandingan dengan 58.3%. Manakala di kategori pelajar kolej sendiri, hanya 27.9% pelajar Biasiswa kerajaan Jepun yang bekerja, sebaliknya terdapat 62.0%. Pelajar persendirian ada melakukan kerja sampingan. (The Nihongo Journal, Ogos 1989:86) Sila rujuk rajah 6.

4.3 Keadaan kerja Penuntut-penuntut Malaysia Di Jepun

Tidak dapat dinafikan, ramai pelajar Malaysia ingin belajar di Jepun, semata-mata kerana ada peluang belajar sambil bekerja. Disini, pengkaji membincangkan tentang keadaan Pelajar Malaysia yang bekerja berdasarkan kajian soal selidik di Jepun.

4.3.1 Keadaan Arubaito

Pengkaji cuba mencari sebab utama bagi seseorang pelajar saradiri melakukan kerja sampingan. Dari kajian ini, tidak hairanlah didapati hampir 90% adalah berkaitan dengan motif kewangan, iaitu menyara hidup (42 orang atau 65.6%) dan mencari wang lebih (14 orang atau 21.9%). Selain

daripada itu, adalah mengisi masa lapang (8 orang atau 12.5 %), mempelajari sesuatu (26 orang atau 40.6%) dan lain-lain (2 orang atau 3.1%).

Motif bekerja golongan pelajar Malaysia, nampaknya adalah sedikit berbeza dari pelajar Jepun. Ini dapat dilihat dalam kajian yang dilakukan oleh Institut Penyelidikan kerja di Tokyo pada 1985. Dalam kajian tersebut, terdapat 79.6% yang berhasrat untuk mendapat pengalaman kerja, 59.0% pula ingin melatih diri melalui pekerjaan dan hanya 51.7% yang disebabkan untuk mendapat wang lebih. (The Autumn Journal of Labour Law, 1988:110) Dari ini boleh dikatakan bahawa Pelajar Malaysia yang bekerja semata-mata bertujuan untuk menyara diri (keperluan fizikal), manakala pelajar Jepun pula ingin menyertai masyarakat untuk memperolehi pengalaman (keperluan Sosial)

Pada umumnya terdapat berbagai jenis pekerjaan yang ditawarkan di pasar pekerjaan seperti memberi tuisyen, menterjemah, pelayan di restoran, tenaga kerja di kilang, kerani dan sebagainya. Bagi Pelajar Malaysia, kerja sampingan yang biasa dilakukan ialah membasuh pinggan di restoran, membersihkan bangunan dan kerja jenis lain yang tidak memerlukan kemahiran. Jadual 11 telah menunjukkan keadaan ini.

Jadual 11 : Jenis Kerja Sampingan

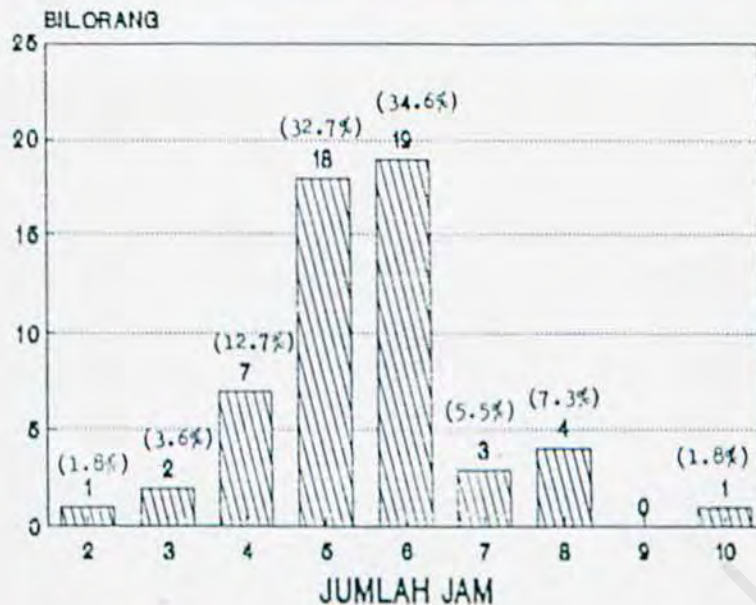
Jenis Kerja	Bil. Orang	Peratusan	
<u>a. Sektor Makanan :</u>			
1. Restoran	3 4	53.1 %	53.1%
<u>b. Sektor Perkhimatan :</u>			
1. Hotel	2	3.1	
2. Station Minyak	1	1.6	
3. Bilik Mandi Awam	1	1.6	
4. Cashier	1	1.6	
5. Kerani	1	1.6	9.5%
<u>c. Sektor Tenaga Buruh :</u>			
1. Kilang	6	9.4	
2. Membersih Bangunan	4	6.2	
3. Pembinaan	2	3.1	
4. Pasar Borong	3	4.7	23.4%
<u>d. Sektor lain-lain</u>			
	9	14.0	14.0%
	=====		=====
	6 4		100.0%
	=====		=====

Waktu kerja adalah sentiasa mengikut kesesuaian masa seseorang pelajar. Jika masa belajarnya di waktu pagi, maka masa petang atau malamlah waktu kerjanya. Kebanyakan Pelajar bekerja pada masa petang hingga malam (56.0%), pagi (14.5%), petang (14.5%), malam (12.7%) dan lanjut malam (1.8%). Waktu kerja juga ditentukan oleh jenis kerja itu. Misalnya pelayan di restoran atau Bar, biasanya bekerja pada waktu malam.

Purata jumlah jam kerja dalam sehari adalah 5.3 jam. Jelas kelihatan ia telah melanggar jam maksimum sehari yang ditetapkan oleh Akta Kawalan Imgresi Baru, iaitu 4 jam sehari. Rajah 7 menunjukkan bahawa terdapat 81.8%. Pelajar Malaysia bekerja lebih daripada 4 jam sehari.

Rajah 7 : Jumlah Jam Kerja Dalam Sehari

Purata : 5.33 jam

Selain daripada itu, didapati purata hari bekerja dalam seminggu adalah 4.6 hari. Dalam hal ini, 32.7% pelajar bekerja 6 hari seminggu, 30.9% pelajar pula bekerja 5 hari, 18.2% pelajar bekerja 4 hari, 10.9% pelajar bekerja 3 hari, 5.5% pelajar bekerja 2 hari dan 1.8% pelajar pula bekerja sehari. Tiada pelajar yang bekerja kesemua tujuh hari dalam seminggu.

Di sini, pengkaji membuat satu anggaran bagi menunjukkan bilangan jam kerja minimum dalam sehari yang mesti dilakukan oleh seorang pelajar saradiri membolehkannya membiayai segala pembelanjaan harian dan yuran tuisyen. Dalam membuat pengiraan ini, 3 andaian telah diambil iaitu :-

- 1) Jenis kerja sampingan itu adalah Pelayan di restoran dengan gaji Y1,000 sejam.
- 2) Jumlah jam kerja sehari = 5 jam; dan
- 3) Jumlah hari kerja sebulan = 25 hari.

Satu set anggaran jumlah perbelanjaan (kos hidup + Yuran Tuisyen) sebulan disediakan seperti dibawah :-

Perbelanjaan	(unit : Yen/Y)		
	Pelajar Bahasa Jepun	Pelajar Universiti (kebangsaan)	Pelajar Universiti (Swasta)
Yuran tuisyen	50,000_	47,500	85,000
*Belanja Pelajar	10,000	10,000	10,000
Pengangkutan	10,000	10,000	10,000
Makanan	35,000	35,000	35,000
Sewa	40,000	40,000	40,000
Bil.eletrik & air	10,000	10,000	10,000
Barang runcit	20,000_	20,000	20,000
	-----	-----	-----
Jumlah	175,000	172,000	210,000
	=====	=====	=====

Nota (*) : Belanja pelajar ialah bagi pembelian buku dan belanja lain yang perlu selain daripada yuran tuisyen.

Cara pengiraan pendapatan :

Y1000	Y1000	Y1000	Y1000
x 5 jam	x 7 jam	x 6.9 jam	x 8.4 jam
-----	-----	-----	-----
5000	7000	6900	8400
x 25 hari	x 25 hari	x 25 hari	x 25 hari
-----	-----	-----	-----
125,000	175,000	172,000	210,000
=====	=====	=====	=====

Dari anggaran tersebut, didapati seseorang yang belajar bahasa Jepun di Sekolah Bahasa Jepun, dihendaki bekerja 7 jam sehari untuk mengumpulkan wang sebanyak Y175,000 bagi membiayai segala perbelanjaannya. Manakala seseorang mahasiswa yang menuntut di universiti kebangsaan, dia hanya perlu bekerja 6.9 jam sehari untuk mendapat wang sejumlah Y172,500 dan mahasiswa yang menuntut di universiti Swasta

hendaklah bekerja lebih masa iaitu 8.4 jam sehari untuk mendapat Y210,000. Sekiranya seseorang pelajar bekerja hanya untuk mendapat wang membiayai kos hidup sahaja dan tidak memasuki yuran tuisyen, maka dia hanya perlu bekerja selama 5 jam sehari untuk mendapat wang sebanyak Y125,000.

Oleh itu, boleh dikatakan bahawa belajar secara saradiri bukanlah satu cara yang mudah. Dia terpaksa mengorbankan sejumlah besar masa untuk bekerja. Seorang pelajar dari East-West Japanese Language School memberitahu tentang kesulitan pengagihan masa seimbang dalam pelajaran dan kerja sampingannya. Beliau berkata ;

" Ramai orang menganggap belajar di luar negeri adalah sesuatu yang disanjung, tetapi kehidupan yang penuh dengan kesengsaraan hanya dapat dirasakan bagi mereka yang melaluinya sendiri. Tidak dapat dinafikan kehidupan sebagai pelajar saradiri adalah lebih susah jika dibandingkan dengan pelajar bukan saradiri. Belajar sambil bekerja adalah sangat menghauskan tenaga. Saya terpaksa menghadiri kelas dan sibuk melakukan arubaito untuk mendapat wang menyara diri. Kadang-kala keletihan badan fizikal menyebabkan saya tidak dapat membuat ulangkaji dan hanya ingin berehat. Walaupun tenaga fizikal dapat kembali selepas itu, tetapi terpaksa pula mengorbankan masa ulangkaji. Lama-kelamaannya, terdapat banyak sukatan pelajaran yang tidak dapat dikuasai dan ia menambahkan lagi tekanan dalam menghadapi peperiksaan. Adalah sukar bagi saya mengimbangi kedua-dua perkara penting ini."

Dalam kajian ini, 79.7% pelajar memberitahu bahawa mereka dapat menumpu sepenuh perhatian terhadap pelajaran dibawah keadaan belajar sambil bekerja dan hanya 20.3% sahaja yang berjawapan negatif. Dalam analisis pengkaji, terdapat dua kemungkinan dalam jawapan ini. Yang pertama ialah jika pengagihan masa yang bijak dan seimbang, ia tidak menjejaskan pelajaran. Yang kedua ialah pelajar tersebut bukan pelajar saradiri penuh, dengan lain kata dia ada menerima bantuan wang dari pihak lain seperti biasiswa, pinjaman atau dari keluarga. Maka pelajar itu mempunyai masa yang cukup untuk pelajaran.

Pelajar saradiri selalu bertukar kerja mereka. Ini adalah kerana pengagihan masa tidak sesuai, gaji rendah dan tidak cukup menyara diri, tempat kerja terlalu jauh, pindah tempat tinggal dan tekanan kerja tinggi. Keadaan pergerakan tenaga kerja yang tidak stabil ini telah menimbulkan perasaan tidak puas hati pihak majikan terhadap pelajar saradiri. Beberapa kritikan terhadap pelajar yang biasa ditemui ialah mereka hanya mengutamakan kesenangan sendiri (48.7%), tidak mematuhi kontrak atau berhenti kerja sesuka hati (37.4%), kerja tidak lama (37.3%), selalu ponteng atau banyak berehat (24.8%) dan kurang bertanggungjawab (33.4%). (The Autumn Journal of Labour Law, 1988:111)

4.3.2 Pola Pendapatan

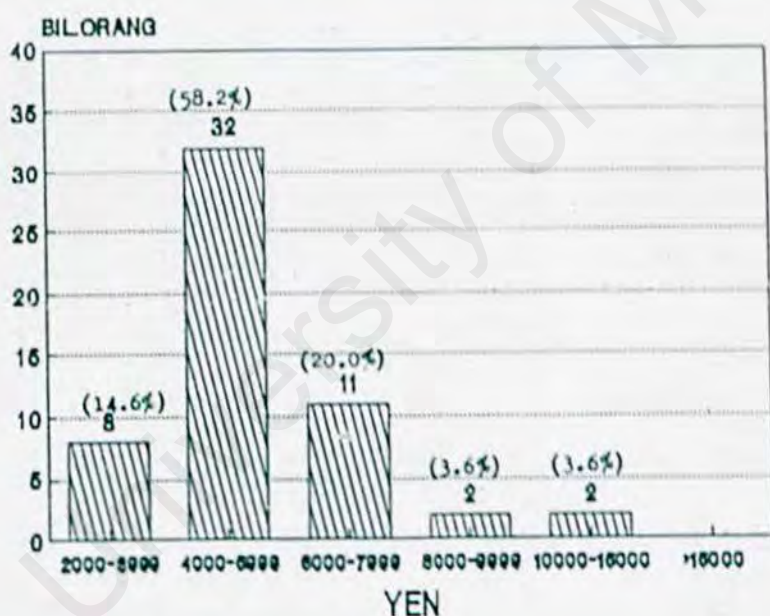

Secara am, bayaran yang diterima oleh pelajar saradiri dianggarkan Y975.5 sejam (secara purata). Namun

demikian, ia bergantunglah kepada jenis kerja tertentu. Misalnya pembantu restoran bergaji Y800 - Y1,000 sejam, pelayan di Bar lebih dari Y1,300, hotel adalah Y800 sejam, dan kilang ringan bergaji Y900 sejam. Kerja yang tidak suka dilakukan oleh orang Jepun sendiri dan memakan lebih tenaga diberi upah yang lebih seperti tukang cat (Y1,300), pembersih bangunan (Y1,200 - Y1,300) dan kilang pembuatan (Y1,000 - Y2,000).

Rajah 8 : Jumlah Gaji Sehari

Purata : Y5527.27

Rajah 8 menunjukkan majoriti pelajar (58.2%) mendapat gaji Y4,000 - Y5,900 sehari dan hanya 3.6% sahaja memperolehi gaji Y10,000 sehari. Dengan kata lain, 85.4% pelajar mendapat gaji harian lebih dari Y4,000 (kira-kira M\$82.4).

Jadual 12 : Jumlah Kerja Dan Pendapatan (Seminggu)

	J.jam sehari (a)	J.hari seminggu (b)	J.jam kerja seminggu (c)=axb	pu.gaji sejam(Y) (d)	J.pendapatan seminggu(Y) (e)=cxd
Pelajar saradiri dari Malaysia	5.3	4.7	24.9	Y975.5	Y24,290
*Pelajar Asing di Jepun	4.9	4.3	21.1	Y1,050	Y22,155

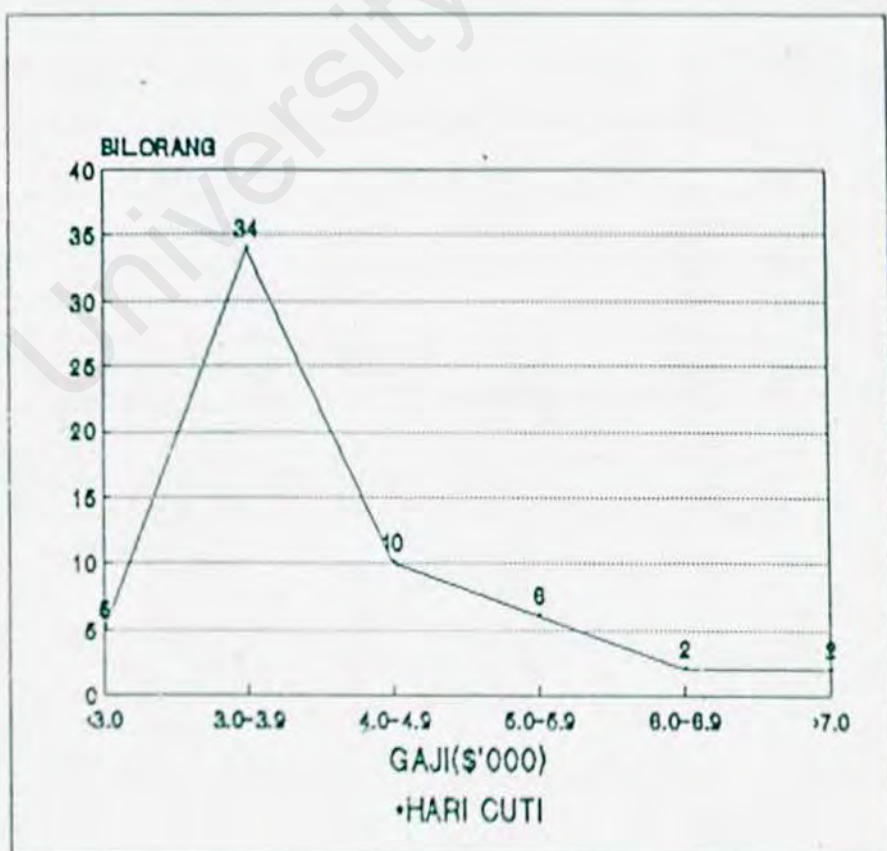
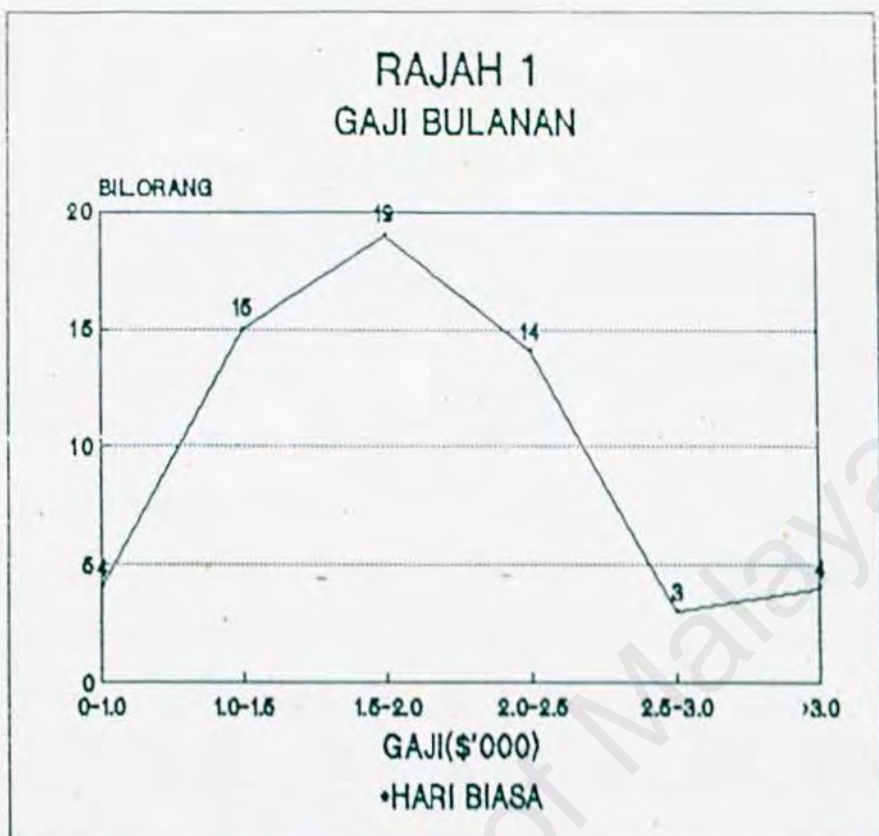
Nota (*) : dipetik dari kajian "part-time Employment for Foreign Students and Vocational students" oleh seikatsu Bunka kyoku dalam The Nihon-go Journal. Ogos.1989. p.87.

Dari jadual 12 pula dapat dilihat jumlah jam kerja seminggu pelajar Malaysia adalah lebih tinggi dari pelajar asing lain di Jepun, iaitu 3.8 jam bezanya. Walau pun purata gaji sejam nampaknya lebih rendah dari pelajar asing lain, tetapi secara jumlahnya pendapatan seminggu pelajar Malaysia adalah lebih tinggi iaitu Y24,290 berbanding dengan Y22,155.

Dari rajah 9, purata gaji bulan pada hari biasa adalah M\$1,826.30, manakala pada hari cuti sekolah adalah M\$4,050.80. Ini adalah kerana pada masa cuti pelajar boleh menggunakan lebih banyak masa membuat kerja sampingan. Biasanya, pelajar saradiri akan menggunakan masa cuti panjang untuk mengumpul sebanyak wang yang boleh bagi membiayai yuran tuisyen semester yang baru. Manakala gaji yang diperolehi pada masa biasa adalah untuk membiayai kos hidup.

Rajah 9 : Jumlah Gaji Bulanan (Hari Biasa dan Hari Cuti)

4.3.3 Hubungan Dengan Majikan, Gaji Dan keadaan Kerja

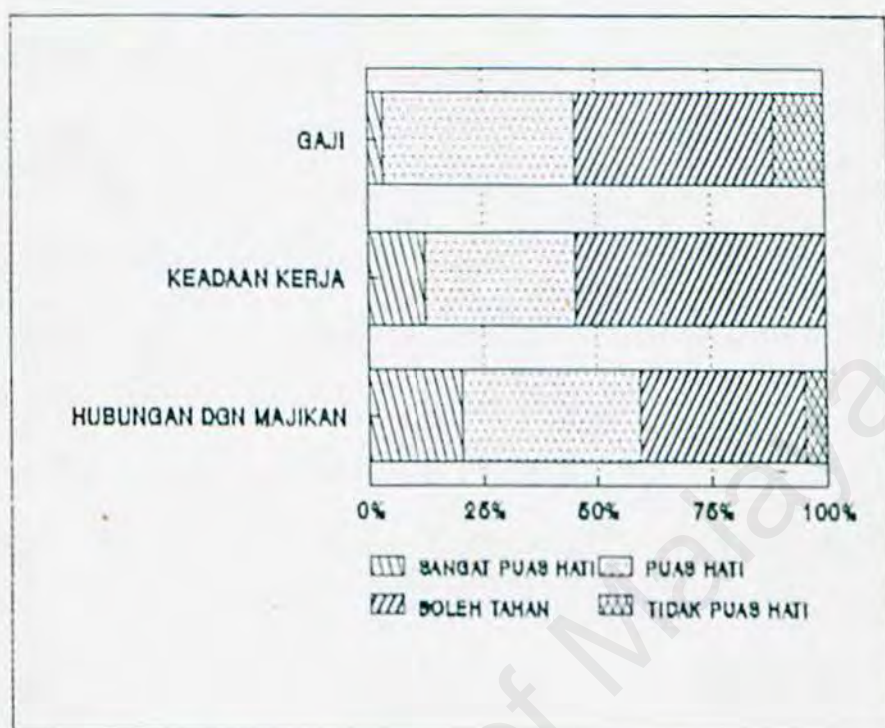

Perhubungan antara pelajar saradiri dengan pihak majikan adalah agak mesra. Setakat ini , rajah 10 telah menunjukkan bahawa 95.3% pelajar memberi jawapan yang positif dalam hubungannya dengan majikan. Dalam perkara keadaan kerja, 100% memberi jawapan positif dan gaji, 89.1%. Hanya segelintir pelajar (4.7%) yang merasa tidak puas hati dalam hubungannya dengan majikan dan 10.9% dalam hal berkait dengan gaji.

Pengurus orang Jepun agak bertanggungjawab serta mengambil berat tentang kehadiran pelajar saradiri di tempat kerjanya. Walaupun pada amnya, pihak majikan lebih suka menerima pekerja Jepun dalam kerjanya atas sebab nilai sosial, budaya yang sama . Namun demikian, mereka jarang menolak kehadiran pelajar asing dalam kerja mereka. Kadang kala majikan akan memberi bantuan seperti menjadi penjamin dan mencari tempat tinggal kepada pelajar saradiri ini. Mereka bukan sahaja bertindak sebagai majikan , malah juga berlagak sebagai penasihat kepada pelajar saradiri dalam hal-hal kehidupan harian. Boleh dikatakan bahawa golongan pelajar saradiri itu dapat menyesuaikan diri dalam kerja sampingannya di Jepun.

Rajah 10 : Darjat Puashati Terhadap Gaji,Keadaan kerja dan hubungan majikan

Peratusan (%) :

Gaji :	3.1	42.2	43.8	10.9
Keadaan Kerja :	12.5	32.8	54.7	-
Hubungan Dgn Majikan :	20.3	39.1	35.9	4.7

Secara kesimpulannya, jenis kerja sambilan utama yang boleh didapati oleh pelajar saradiri pada asasnya adalah sedikit berbeza dengan pelajar Jepun. Pekerjaan paling popular di kalangan pelajar Jepun ialah memberi tuisyen kepada murid sekolah rendah, menengah dan tinggi di rumah mereka. Tugas ini menarik kerana berpendapatan lumayan dalam masa singkat. Namun, disebabkan kekurangan pengetahuan mengenai kurikulum pendidikan Jepun, agak mustahil bagi pelajar asing untuk bekerja sebagai guru tuisyen di rumah. Tetapi mereka boleh mengajar bahasa ibundanya.

Satu pekerjaan yang boleh mendatangkan pendapatan lumayan bagi pelajar asing ialah penterjemahan dan kerja dalam bidang khas seperti komputer, tetapi kerja tersebut sukar diperolehi. Kerja sampingan yang biasa dilakukan ialah membasuh pinggan di restoran, mencuci pejabat dan kerja ringan lain yang tidak memerlukan kemahiran. Meskipun ada kerja sampingan yang berakhir dalam tempoh sehari, tetapi ada yang berterusan hingga beberapa bulan atau setahun.

Secara ringkasnya, belajar sambil bekerja bukan satu cara senang untuk menyara diri sepanjang pengajian di Jepun. Pelajar saradiri mestilah berazam kuat, berdisplin, mengambil berat tentang kesihatan badan dan jangan sekali-kala mengabaikan pelajaran. Namun demikian, ia merupakan satu peluang baik masuk ke dalam masyarakat Jepun dan mengadakan interaksi sosial serta mendalami budaya hidup orang Jepun.

Bab V : Keadaan Kehidupan Di Jepun

5.1 Pengenalan

Masyarakat Jepun merupakan sebuah negara yang agak konservatif serta mempunyai pandangan hidup dan adat istiadat yang berlainan. Untuk mengurangkan konflik hidup atau salah faham, maka seseorang pelajar dikehendaki memahami kebudayaan sosial orang Jepun dan cuba menyesuaikan diri dalam masyarakat Jepun.

Dalam bab ini, pengkaji akan membincangkan keadaan hidup pelajar, pola perbelanjaan dan sumber kewangan, perhubungan sosial dan persatuan pelajar serta badan-badan sukarela.

5.2 Keadaan Hidup Di Jepun

5.2.1 Keadaan Tempat Tinggal

Satu masalah serius yang dihadapi oleh pelajar Malaysia adalah untuk mencari tempat penginapan. Walaupun terdapat berbagai dormitori atau asrama disediakan tetapi bilangannya adalah terhad, ia hanya dapat menanggung 20% - 30% pelajar asing sahaja, yang lain terpaksa mencari rumah penginapannya sendiri. Selain dari dormitori atau asrama, terdapat 5 jenis perumahan swasta dibekalkan, iaitu :-

1. Apartmen / " Aparto "
2. Kondominun / " Mansion "
3. Rumah Tumpangan Tanpa Makanan / "Kashima "
4. Rumah Tumpangan Dengan Makanan / " Geshuku "
5. Tinggal bersama keluarga(Homestay)

Dalam Kajian ini, didapati daripada 64 responden, 26 orang (40.7%) adalah menetap di rumah atau bilik sewa dan 20 orang (31.2%) di asrama kolej. Hanya sekumpulan kecil tinggal di asrama kebajikan (10 orang atau 15.6%), rumah kawan (3 orang atau 4.7%) dan asrama komersial (2 orang atau 3.1%) . Biasanya, yuran sewa di asrama kolej atau asrama kebajikan adalah jauh lebih rendah daripada bilik sewa, iaitu kira-kira Y15,000 - Y30,000 sebulan, manakala menyewa sebuah bilik di luar sekurang-kurang Y30,000 keatas. Mereka yang berpeluang tinggal di asrama majikan dengan percuma akan menjimat sejumlah besar kos hidupnya.

Selain daripada itu, terdapat 36 orang (56.3%) tinggal perseorangan, 18 orang (28.1%) berkongsi dengan seorang kawannya, 8 orang (12.5%) berkongsi dengan dua orang kawannya dan 2 orang pula (3.1%) berkongsi dengan 3 orang kawannya. Setiap tempat kediaman pelajar ini, biasanya mempunyai alat-alat kemudahan asas yang amat diperlukan untuk musim-musim tertentu, seperti kipas, alat pemanas, peti sejuk, bilik mandi, alat makan, meja, kerusi, radio, televisyen dan sebagainya. Bagi seseorang pelajar yang tidak mempunyai alat-alat kemudahan asas ini, mereka akan cuba mendapatkannya sama ada membeli barang lama di kedai barang terpakai atau memperolehi barang lama dari kawan atau badan-badan tertentu atau dari Bilik Bimbingan Asia Bunka Kaikan, atau mengutip barang ini yang dibuang di tepi jalan

atau 'kakilima' rumah orang.

Di dapati juga, kebanyakan tempat kediaman pelajar tersebut mempunyai kemudahan memasak, iaitu seramai 57 orang (89.0%) dan 7 orang (11.0%) sahaja tidak mempunyai kemudahan memasak. Kalau ada masa, mereka memasak sendiri. Biasanya mereka akan berbuat demikian kerana masak sendiri adalah lebih jimat dari makan di luar. Makan di restoran harganya kira-kira Y600-Y700. Kafeteria sekolah biasanya lebih murah. Jika masak sendiri hanya memerlukan Y200 - Y300 sahaja.

Boleh dikatakan, keadaan perumahan di Jepun tidak begitu baik dan pelajar selalunya terpaksa membayar sewa yang mahal, terutamanya di kota metropolitan Tokyo. Biasanya mereka tinggal di sebuah bilik yang kecil dengan bilik mandi atau dapur. Bagi rumah yang tidak mempunyai bilik mandi mereka terpaksa bermandi di bilik mandi awam ("sento") dengan bayaran Y300 setiap kali. (lihat gambar 2). Bilik mandi awam ini adalah tempat semua orang mandi bersama secara bertelanjang.

Di Tokyo, sewa bulanan apartmen sebuah bilik seluas 19.8 meter persegi atau 9x12 kaki (6 tikar tatami) disertakan tandas ialah Y30,000 ; ada kemudahan memasak di bilik dan disertai tandas, kira-kira Y35,000 ; ada bilik mandi,

-
1. Ini telah menjadi satu tradisi bagi pelajar asing untuk mendapat barang-barang tersebut, terutamanya barang elektrik seperti radio dan televisyen yang dibuang di depan rumah orang Jepun. Perkara ini berlaku terutamanya pada bulan April atau Oktober apabila ramai orang Jepun akan bertukar tempat kerja atau tempat tinggalnya. Maka barang-barang yang tidak dapat dipindah bersama akan dibuangkan sahaja.

sewanya kira-kira Y55,000. Sebuah bilik berukuran 6 tikar tatami yang lengkap dengan penghawa dingin, tandas, bilik dapur, bilik mandi yang terletak di kawasan selesa, sewanya ialah kira-kira Y100,000 sebulan.

Di bawah adalah jenis bilik penginapan :

Jenis bilik (1 tikar tatami = 0.8m x 1.9m)	Anggaran Sewa sebulan
-----	
a.Bilik 4.5 tatami (7.5 m) sahaja	Y25,000
b.Bilik 6 tatami (9.7 m) sahaja	Y30,000
c.Bilik 6 tatami + bilik dapur (1.5 tatami)	Y35,000
d.Bilik 6 tatami + bilik dapur + bilik mandi	Y55,000

Semasa menyewa rumah, selain daripada menandatangani surat perjanjian sewa apartmen, penyewa mesti membayar bukan sahaja sewa ("yachin"), tetapi juga bayaran kunci ("reikin" atau "kenrikin") sebanyak satu hingga dua bulan sewa. ini tidak akan dikembalikan. Penyewa juga perlu bayar deposit ("shikikin" atau "hoshokin") sebanyak satu hingga dua bulan sewa sebagai jaminan keselamatan bagi bayaran sewa ; yuran perkhidmatan ("kyoekihi") sebagai pembayaran membersihkan kawasan rumah serta air dan elektrik, (kadangkala ia dimasukkan dalam sewa) ; dan komisen ejen hartanah ("chukai tesuryo") sebagai hadiah kepada orang tengah.

Di samping itu, budaya Jepun amat mementingkan buah tangan sebagai tanda penghargaan. Oleh itu, pelajar Malaysia biasanya akan menghadiahkan bir dan rokok yang digemari oleh orang Jepun. Bir-bir tersebut selalunya diberi di Free Duty Shop di Lapangan Terbang Subang seperti Martell V.S.O.P Medaillon (M\$76.50), Martell Cordon Blen (M\$165.50), X.O Royal (M\$188.00) dan sebagainya.

Pada umumnya, sejumlah wang yang sesama dengan 6 bulan sewa hendaklah dibayar semasa pindah masuk bilik itu. Sebagai contoh, untuk menyewa sebuah bilik yang berukuran 6 tikar tatami, bakal penyewa akan dikehendaki membayar jumlah Y150,000 (M\$3,000.00) pada kali pertama.

Sistem ini telah dilaksanakan sejak perang Dunia II. Keadaan ini amat sukar difahami dan diterima akal oleh pelajar Malaysia tetapi ia telah menjadi satu perkara umum yang mesti dipatuhi semasa menyewa bilik. Selain daripada itu, ia telah menjadi satu kenyataan dimana ramai tuan rumah orang Jepun tidak mahu menyewakan bilik kepada orang asing kerana masalah komunikasi dan perbezaan kebudayaan. Kadangkala mereka juga tidak menyewa bilik kepada ras tertentu.

5.2.2 Sistem Kesihatan Pelajar

Secara amnya, rawatan perubatan di Jepun adalah mahal. Sebagai contoh, bayaran perubatan bagi seseorang pelajar Malaysia yang tidak menyerta Skim Insurans ketika dirawat di hospital atas penyakit apendiks, belanjanya kira-kira Y300,000 - Y400,000 (kira-kira M\$6,000-M\$8,000) dan kos rawatan bagi sebatang gigi rosak ialah beberapa puluh ribu yen yang semuanya mesti dibayar oleh pesakit.

Atas alasan inilah, Pertubuhan Pendidikan Antara-bangsa Jepun (AIEJ) telah mengendalikan satu sistem khas bagi pelajar asing yang mempunyai status residen sebagai pelajar kolej, dimana 80% daripada jumlah perbelanjaan perubatan akan ditanggung oleh AIEJ.

Selain daripada itu, pelajar asing juga boleh mendaftar dalam skim Insurans Kesihatan Nasional yang dikehendaki di wad hospital dan pejabat perbadanan menurut Undang-undang Insurans Kesihatan Nasional (Law No.192 Dec 27, 1958).

Pelbagai jenis premium tahunan disediakan bernilai antara Y10,000 dan Y50,000 yang bergantung kepada daerah. Pelanggan kepada skim ini hanya perlu membayar 30% belanja rawatan sahaja. Seseorang pelajar asing boleh menyertai kedua-dua sistem, iaitu Insurans Kesihatan Nasional dan Sistem Pembayaran Kembali Kos Perubatan yang dikendalikan oleh AIEJ dan faedahnya adalah hanya perlu dibayar 6% daripada jumlah perbelanjaan perubatan.

Cara pengiraan sistem subsidi bagi bantuan perubatan dijelaskan seperti berikut ;

Pelanggan insurans kesihatan Nasional	Bayaran belanja rawatan 80% (30% daripada bil)	Intitusi	A	03-(0.3x0.8) =06 / 6%
	Bayar 30% bil ubat (70% dibiayai oleh insurans kesihatan)			
Bukan Pelanggan	Bayar bil 100%	Perubatan	J	1 - 0.8 =0.2 / 20%
	Bayar belanja perubatan 80% (100% daripada bil)			

Walaupun, terdapat banyak faedahnya jika seseorang pelajar menyertai kedua-dua sistem yang dinyatakan tadi, tetapi didapati dikalangan responden hanya 47 orang (76.6%) sahaja yang menyertai program skim Insruans Kesihatan

Nasional dan 15 orang pula (23.4%) tidak memasuki skim tersebut kerana hendak menjimatkan wang. Sebenarnya tanpa penyertaan skim ini, kerugian yang lebih besar akan ditanggung.

Dalam satu kes, seorang pelajar pra-keloh yang menuntut di Meros Language School telah mengalami satu kemalangan ringan dan mencenderakan jari tangan kiri pada 8hb Jun 1991 di Itabashi-ku. Oleh kerana dia tidak menyertai skim Insurans Kesihatan Nasional dan sistem pembayaran kos perubatan, maka dia terpaksa menanggung semua kos rawatannya sejumlah Y60,000 (M\$1,200.00). Kalau dia mendaftar diri dalam skim Insurans Kesihatan Nasional, dia hanya perlu membayar Y18,000 sahaja.

Bagi pelajar Malaysia, bila mereka jatuh sakit biasanya mereka akan pergi ke hospital kerajaan (68.8%) untuk mendapat rawatan dan klinik persendirian (15.6%). Terdapat 7.7% pula yang tidak kemana-mana dan 7.8% lain akan menggunakan ubat sendiri yang dibawa dari Malaysia.

5.2.3 Pengagihan Masa Dalam Aktiviti Harian

Jadual waktu mereka adalah agak tetap dalam sepanjang minggu kecuali cuti awam atau cuti panjang. Boleh dikatakan, masa harian hanya ditumpukan kepada tiga perkara ini, iaitu belajar, bekerja dan tidur. Tidak ada masa lebihan bagi mereka melakukan kegiatan sosial lain.

2. Dia tidak berhak menikmati faedah subsidi bantuan perubatan dari AIEJ kerana beliau adalah seorang pelajar pra-keloh.

Secara puratanya, pengagihan masa pelajar-pelajar ini boleh ditunjukkan seperti berikut :

Aktiviti -----	Jam (minit) -----
a. Belajar (dikampus)	4 jam 48 minit
b. Buat ulangkaji	2 jam 13 minit
c. Bekerja Sambilan	5 jam 35 minit
d. Tidur	6 jam 29 minit
e. Hiburan	1 jam 14 minit
f. Rehat	1 jam 33 minit
g. Lain-lain(perjalanan, makan, mandi dll)	2 jam 8 minit
	-----
	24 jam
	=====

Pada biasanya, pelajar ini akan menghadiri kelas di kampus pada waktu pagi hingga petang dan melibatkan diri dalam kerja sampingannya pada waktu seterusnya iaitu petang hingga malam. Walau bagaimanapun, pengagihan waktu kegiatan harian adalah berbeza mengikut individu-individu tertentu bersesuaian dengan waktu kelas dan pekerjaan masing-masing. Dalam satu kes, seorang pelajar dikehendaki bekerja pada masa larut malam (waktunya bermula 12 tengah malam hingga 8 pagi) di sebuah kilang plastik, maka selepas kerja, dia terus ke sekolahnya untuk menghadiri kelas bahasa Jepun yang akan bermula pada 9 pagi hingga 1 petang. Oleh itu, maka petang dan malam dijadikan sebagai waktu untuk tidur dan rehat.

Di hari Ahad, kalau tidak bekerja, mereka akan menghargai peluang ini untuk berehat kerana keletihan badan sepanjang minggu ini. Kebanyakan pelajar ini lebih suka menghabiskan masannya berbuat ulangkaji sendiri supaya tidak ketinggalan dalam sukatan pelajarannya. Kadang-kadang mereka akan mengunjungi tempat-tempat popular di Tokyo

seperti Shinjuku, Harajuku dan Akihabara .

Pada cuti awam atau cuti panjang , mereka tidak mahu melepaskan peluang ini untuk bekerja kerana masa itulah mereka boleh melakukan kerja tambahan bagi memperolehi gaji yang banyak untuk menanggung kos hidupnya. Terdapat seramai 53 orang (91.4%) pelajar akan bekerja dalam cuti panjang dan 47 orang (81.0%) pada cuti awam. Selain daripada itu, setengah pelajar ini akan menggunakan masa cuti ini untuk membuat ulangkaji, berkelah, menyertai aktiviti persatuan dan lain-lain lagi.

5.2.4 Masalah Kehidupan Di Jepun

Pelajar saradiri biasanya menghadapi pelbagai masalah dan kesulitan dalam kehidupan sosial mereka. Kebolehan menyesuaikan diri dalam persekitaran yang baru adalah penting bagi membolehkan mereka terus menyertai dalam komuniti orang Jepun.

Masalah yang dihadapi meliputi aspek ekonomi, sosial dan psikologi, iaitu :

- a. Kesulitan kewangan - Ia merupakan masalah yang lazim dihadapi oleh pelajar saradiri memandangkan kos hidup dan yuran sekolah adalah begitu tinggi di Tokyo. Selalunya gaji tidak dapat menampung perbelanjaan mereka, maka mereka terpaksa minta bantuan dari pihak lain, biasanya daripada kawan karib atau ahli keluarga. Menurut kajian kerajaan Jepun terhadap pelajar asing di Tokyo pada tahun 1988, masalah kewangan bagi golongan

pelajar saradiri ini adalah empat kaliganda lebih serius daripada pelajar biasiswa. Seorang pelajar yang ditemuduga telah mengeluarkan perasannya, "saya terpaksa bekerja setiap hari, tidak ada aktiviti dan sangat risau tentang kos hidup saya."

- b. Pengagihan masa - Dalam situasi belajar sambil bekerja, mereka terpaksa menumpukan tenaganya kepada pelajaran dan juga pekerjaan yang dianggap sama penting. Maka, selalu timbul konflik antara kedua-dua hal ini. Keadaan ini adalah jelas bila sampai musim ujian. Terdapat 2 cara biasa diambil untuk mengatasi masalah ini, iaitu mengurangkan masa pekerjaan dan menggunakan lebih banyak masa dalam ulangkaji atau bersikap tidak peduli dalam pelajarannya.
- c. Kefasihan Bahasa Jepun - Biasanya pelajar Malaysia hanya akan belajar Bahasa Jepun selepas menetap di Jepun. Untuk menguasai bahasa asing itu dalam masa yang singkat bukanlah satu perkara yang mudah tercapai. Maka, taraf kecekapan penggunaan bahasa Jepun yang lemah ini telah menjadi satu penghalang komunikasi dengan orang Jepun. Begitu juga dalam kefahaman mata pelajaran yang diikutinya. Kebudayaan berlainan telah membawa kepada perbezaan tradisi dan gaya komunikasi seperti penggunaan ayat, formaliti, penekanan dan tatabahasa. Ini sudah menimbulkan perselisihan faham dan penaksiran yang salah terdapat sesuatu tindakbalas. 90% dari responden pelajar saradiri yang menuntut di

peringkat universiti mengakui bahawa kelemahan dalam penguasaan bahasa Jepun adalah faktor utama yang menyebabkan mereka menghadapi masalah kefahaman dalam kelas.

d. Persoalan 11 Tahun pendidikan - Ramai pelajar Malaysia yang memegang SPM menghadapi masalah kelayakan memasuki institusi pengajian tinggi yang memerlukan syarat 12 tahun pendidikan di negara asalnya. Hal ini banyak berlaku bila pelajar ini memohon masuk sekolah bahasa Jepun semasa di Malaysia melalui agensi-agensi tertentu yang lebih bercorak komersial, syarat ini tidak ditekankan dan kepentingan perkara ini tidak dijelaskan kepada pelajar. Selepas sampai ke Jepun barulah pelajar sedar masalah serius yang dihadapinya untuk memasuki universiti di Jepun terutamanya universiti kebangsaan.⁴ Maka, pelajar yang pernah menduduki kelas peralihan akan cuba mendapat surat pengesahan dari pihak Kedutaan Malaysia atau pihak sekolah di Malaysia supaya dapat melayakkan diri masuk universiti Jepun. Tetapi jarang mereka berjaya mengatasi masalah ini. Pada kebelakangan ini, keadaan ini turut diambil berat oleh Kementerian Pendidikan Jepun.

~~~~~

4. Di universiti-universiti kebangsaan, syarat tersebut amat dipentingkan dan dipatuhi ketat. Manakala di sesetengah universiti swasta mungkin syarat ini dilonggarkan sekiranya pelajar dapat mengemukakan dokumen-dokumen yang menyesahkan ia mempunyai 12 tahun pendidikan di peringkat sekolah menengah.

- e. Perhubungan Tidak Mesra Dengan Pihak Kedutaan Besar Malaysia Di Jepun - Golongan pelajar saradiri sentiasa cuba membandingkan keadaan mereka dengan pelajar Malaysia yang menerima biasiswa dan sentiasa dijaga baik oleh Kedutaan Basar Malaysia di Jepun. Dalam keadaan yang sedemikian, mereka menganggap diri mereka tidak mendapat layanan serta perkhidmatan sosial yang adil dan sewajarnya dari pihak Kedutaan. Lama-kelamaan, pelajar saradiri merasa tidak senang hati, curiga, bersikap 'Tidak Terbuka' serta tidak menaruh keyakinan terhadap pihak kedutaan. Keadaan ini diburukkan lagi bila masalah diskrimnasi wujud dikalangan pelajar Malaysia. Ekoran daripada itu, ramai pelajar saradiri tidak ingin mendaftarkan diri di kedutaan Besar Malaysia seperti mana yang diperintah oleh pihak kedutaan semasa berada di Jepun. Sehingga kini, boleh dikatakan perhubungan antara pelajar saradiri dengan pihak kedutaan adalah tidak begitu baik.
- f. Kuasa Penyesuaian 'silang budaya' - Dalam suatu komuniti yang baru disertai, bila berhadapan suatu kebudayaan asing, timbulah kesulitan dalam menyesuaikan diri dalam budaya baru. Seseorang pelajar asing sesama imigran lain juga selalu mengalami tekanan semasa dalam proses akulturasi. Menurut Whittaker dengan pandangan Wong-Rieger (1987:244), adaptasi 'silang budaya' melibatkan 3 proses :

- i) mempelajari norma-norma sosial baru;
- ii) menyesuaikan tingkahlakunya terhadap norma-norma ini;
- iii) menyesuaikan 'self-concept' seseorang untuk mencapai kelakuan dan norma-norma sosial baru.

Berdasarkan model ini, masalah adaptasi berlaku bila pelajar itu gagal melalui satu atau semua proses ini, akibatnya menimbulkan berbagai bentuk ketidaksesuaian antara komponen norma-norma, kelakuan dan 'konsep-diri'. Begitu juga dengan pelajar Malaysia yang banyak mengalami 'kejutan budaya' bila menyertai masyarakat Jepun yang berpegang kuat kepada norma-norma sosial, kebudayaan tradisi, 'male-chaunvinistic' dan sikap ragu-ragu untuk menerima pelajar asing sebagai anggota masyarakat mereka. Oleh itu, kadangkala timbul konflik dalam nilai-nilai, sikap dan pandang hidup yang menghalang komunikasi yang berkesan dengan orang tempatan.

- g. Penyesuaian personaliti yang stabil (Stable Personal Adjustment) - Samaada berada di luar negeri atau dalam negara sendiri, masalah peribadi bagi semua pelajar agak sama. Walau bagaimanapun, seseorang pelajar asing terutamanya pelajar saradiri di Jepun terpaksa mengalami lebih tekanan kepada status sebagai pelajar asing dan juga pekerja kepada majikannya. Peranan sosial yang pelbagai ini selalu boleh membuat pelajar ini merasa terdesak, gelisah, dan kesepian. (Whittaker, 1987:247) Selain daripada itu, masalah-masalah lain juga termasuk ketidakfasihan bahasa

Jepun, perselisihan faham budaya dan kekeliruan, ketegangan pelajar, ketidak sesuaian tempat tinggal, kerisauan tentang masalah kewangan dan sebagainya. Sikap sedemikian amat bergantung kepada personaliti, mentaliti dan kuasa adaptasi individu. Surdam dan Collin (1984:240) telah menekankan kepentingan memegang satu "sikap kaagamaan yang positif" di kalangan pelajar asing dimana kepercayaan agama ini akan menjadi penyokong utama bila menghadapi sebarang krisis. Vaz (1985:2259A) pula menganggap perhubungan sosial dua hala dengan rakyat tuan rumah adalah satu faktor 'positive correlation' yang penting, iaitu semakin erat perhubungan, semakin rendah darjat tekanan hidup seseorang pelajar. Ini benar berlaku dikalangan pelajar saradiri yang telah menjalin hubungan sosial dengan orang Jepun melalui kerja sampingan.

h. Masalah sampingan - Selain daripada masalah yang disebut diatas, masalah-masalah lain yang turut dihadapi adalah seperti tempat tinggal yang tidak memuaskan, tiada kemudahan bilik mandi; kesulitan mencari penjamin; hubungan dengan pelajar lain dan pekerja lain yang berbeza dari segi etnik, masalah mendapatkan kerja yang sesuai; tingkahlaku orang Jepun terhadap orang asing; dan komunikasi dengan orang Jepun. Kesemua ini merupakan perkara yang biasa dalam kehidupan sosial kebanyakan pelajar asing di Jepun termasuk pelajar Malaysia di Tokyo.

Apabila mereka menghadapi masalah, samaada dalam pelajaran atau pekerjaan, kawan baik merupakan tempat pergantungan utama berkongsi perasaannya. Boleh dikatakan, interaksi dan semangat saling bantu-membantu di kalangan pelajar saradiri adalah amat kuat dan ia merupakan sumber penyokong sosio-emosi yang penting bagi mereka. Keadaan ini selaras dengan pendapat Schneider L.J. dan Spinler D.G dalam artikel Whittaker (1987:248) yang mengatakan ;

"Foreign students from all countries, of both sexes, prefer friends and then relatives, as help sources for personal-emotional problems and the same choices for educational-vocational problems except that faculty members are also likely to be included."

Daripada responden kajian, 52 orang (81.2%) mengatakan mereka akan mencari kawan untuk menyelesaikan masalah, Selain daripada itu, persatuan (9.4%), bidang pekerjaan (7.8%), agama (7.8%) dan lain-lain 9.4%. Ini juga bergantung kepada jenis kesusahan yang dihadapinya.

Bila disoal tentang harapan mereka terhadap kerajaan Jepun untuk pelajar asing, seorang pelajar (Ekonomi, tahun pertama) , menyatakan ;

" Saya berharap kerajaan Jepun akan memberi lebih banyak perhatian kepada pelajar asing terutamanya pelajar saradiri di Jepun seperti menyediakan asrama, menyumbangkan perbelanjaan dari segi subsidi dan memperkayakan aktiviti-aktiviti yang boleh mempereratkan tali persahabatan serta saling persefahaman diantara pelajar asing dengan penduduk Jepun."

Golongan pelajar saradiri tersebut amat berharap supaya kerajaan Jepun dapat mengambil perhatian dan langkah sewajarnya untuk membantu kehidupan pelajar asing terutamanya pelajar saradiri di Jepun. Perkara yang banyak disentuh ialah menambah bilangan biasiswa, menyediakan tempat tinggal yang murah dan selesa, menjaga kebajikan pelajar yang bekerja, mengurangkan yuran pelajaran, menghapuskan sistem penjamin, memberi 'permit kerja' selepas tamat pengajian dan bersikap adil terhadap pelajar asing.

5.3 Pola Pebelanjaan Dan Sumber Kewangan

5.3.1 Pola Perbelanjaan

Perbelanjaan pelajar saradiri terdiri dari dua komponen utama iaitu kos hidup dan yuran tuisyen. Perbincangan seterusnya akan dibahagikan kepada 2 jenis perbelanjaan ini.

(a) Kos Hidup

Perbelanjaan sara hidup pelajar asing di Jepun agak tinggi jika dibandingkan dengan Malaysia, terutamanya apabila naiknya nilai yen. Kos perbelanjaan hidup adalah berbeza dari satu sama lain mengikut jantina dan kawasan tempat tinggal. Biasanya kos hidup di luar Tokyo adalah lebih rendah daripada Tokyo.

- ~~~~~
4. Menurut kajian statistik Harga Barangan di Jepun pada 1988 yang diusahakan oleh Jabatan Statistik Bahagian Hal-Ehwal (Somukyo tokei kyoku): beras 10 kg (M\$95.40), roti sekilo (M\$7.60), tomato 1kg (M\$10.40), ubat perut (M\$14.90), ubat gigi (M\$4.30), sekaki payung (M\$32.00), sehelai selimut (M\$120.60) dan lain-lain.

Bagi sewa dan makanan, kaum lelaki berbelanja lebih daripada kaum perempuan, terutamanya untuk makanan dan rokok. Pada umumnya, kos hidup minimum bagi seseorang pelajar adalah kira-kira Y100,000 sebulan tidak termasuk yuran tuisyen.

Jadual 13 : Perbandingan Pola Perbelanjaan Sebulan untuk pelajar Jepun dan Malaysia

Pelajar Malaysia		Pelajar Jepun #	
Perkara:	Lelaki	Perempuan	Y (Yen) Purata
a. Makanan	34,729	23,625	34,560
b. Kos Pengangkutan	10,862	10,441	5,160
c. Sewa Bilik	29,722	29,625	44,670
d. Hiburan	14,200	12,000	14,050
e. Pakaian	8,000	14,250	
f. Lain-lain (yuran, elektrik, alatulis gas, telefon dsb.)	20,937	14,133	24,430
	118,450	89,941	122,890
g. Simpanan	27,125	30,555	9,300
	-----	-----	-----
JUMLAH *	145,575	120,496	132,190
	=====	=====	=====

Nota : * Purata Jumlah Perbelanjaan bulan
= Y 133,036 (Lelaki + perempuan/2)

Sumber : Kajian `Daigakusei kyo Tokyo jigyo rengo 1988' (bersama koperasi konsumer Mahasiswa dengan Tokyo Barangan Berhad) dalam The Nihon-go Journal Mei, 1988.

Dari jadual perbandingan diatas, jumlah perbelanjaan bulanan pelajar Malaysia (Y133,036) tidak banyak beza jika dibandingkan dengan pelajar Jepun (Y132,190). Hanya jumlah

simpanan pelajar Malaysia lebih banyak dari pelajar Jepun, iaitu kira-kira 3 kaliganda jumlahnya. Di kalangan pelajar Malaysia sendiri yang dilihat dari kaum lelaki dan kaum perempuan, didapati kos pengangkutan, sewa dan simpanan adalah sama, manakala kos makanan, hiburan dan kos lain bagi pelajar lelaki pula adalah lebih tinggi daripada pelajar perempuan. Sebaliknya pelajar perempuan menggunakan wang yang lebih banyak dalam pakaian daripada pelajar lelaki. Selain daripada itu, wang yang digunakan untuk membuat telefon ke Malaysia turut menjadi satu kos yang nyata, terutamanya pelajar baru. Bagi pelajar lelaki yang merokok pula, wang tambahan terpaksa dihabiskan untuk membeli rokok.

(b) Yuran Tuisyen

Sehingga April 1990, purata kos kemasukkan ke Institusi pengajian tinggi di Jepun bagi tahun pertama ialah Y582,000 (M\$11,649) bagi institusi kebangsaan dan universiti awam ; Y1,111,000 (M\$22,220) bagi universiti swasta (tidak termasuk pergigian dan jabatan perubatan) ; Y1,005,000 (M\$20,100) bagi kolej rendah dan Y748,000 (M\$14,960) bagi sekolah latihan khas. Bayaran ini termasuk yuran kemasukan dan tuisyen, bayaran kemudahan dan kelengkapan asas serta perbelanjaan lain. (lihat jadual 14)

Bagi tahun dua ke atas, jumlah perbelajaan berkurangan kepada Y375,600 (M\$7,412) bagi universiti nasional dan awam ; Y755,000 (M\$14,100) bagi universiti swasta (tidak termasuk jabatan perubatan dan pergigian); Y675,000 (M\$13,500) bagi kolej rendah dan Y615,000 (M\$12,300) bagi

sekolah latihan khas. Ini adalah kerana mulai tahun dua, pelajar tidak perlu membayar yuran pendaftaran dan yuran kemasukan institusi.

Jadual 14 : Kos Purata Pengajian bagi Tahun Pertama
(sehingga April,1990)

			Yen(Y)'000
a.Universiti Kebangsaan dan Awam (semua jabatan)			582
<hr/>			
b.Universiti swasta			1,111
(mengikut jabatan): (purata)			
('000)			('000)
Perubatan	9,215	Kejuruteraan	1,201
Pergigian	9,212	Sains Rumahtangga	1,143
Farmasi	2,033	Pendidikan	1,080
Seni & Muzik	1,715	Sastera, Kemanusiaan,	
Kesihatan	1,785	& bahasa asing	1,011
Sains Veterinar		Perniagaan	980
asing & ternakan	1,374	Politik & ekonomi	936
Perikanan	1,303	Kajian Sosial	944
Sains	1,302	Undang-undang	928
Pertanian	1,241	Perdagangan	916
Sains & Kejuruteraan	1,253	Lain-lain	977
Pendidikan Jasmani	1,220		
<hr/>			
c.Kolej Rendah (semua jabatan)		Y829,000 - 1,300,000	
d.Sekolah Latihan Khas (semua Kursus)		Y306,600 - 965,000	
e.Sekolah Bahasa Jepun :			
i) Kursus enam bulan		Y220,000 - 420,000	
ii) Kursus setahun		Y410,000 - 720,000	

Sumber : " The College Management No.43" Recruit 1990.

Mereka yang menuntut di universiti kebangsaan atau awam boleh menikmati faedah pengurangan separuh yuran tuisyen atau dikecualikan membayar yuran tuisyen. Subsidi ini baru dilaksanakan khas untuk pelajar saradiri di Jepun. Bagi pelajar saradiri yang menuntut di univerisiti swasta

pula berkelayakan memohon mendapat subsidi 30% dari yuran tuisyen mereka. Selain daripada itu, mereka juga akan cuba meminta bantuan kewangan dari institusi-institusi tertentu yang menawarkan biasiswa atau subsidi bagi pelajar asing, seperti kerajaan Jepun (Monbusho), Pertubuhan Pendidikan Antarabangsa Jepun (AIEJ), Yayasan Persendirian Jepun, Kerajaan Tempatan dan Institusi Jepun. Itulah satu-satu cara untuk mengurangkan beban seseorang pelajar saradiri.

5.3.2 Sumber Kewangan

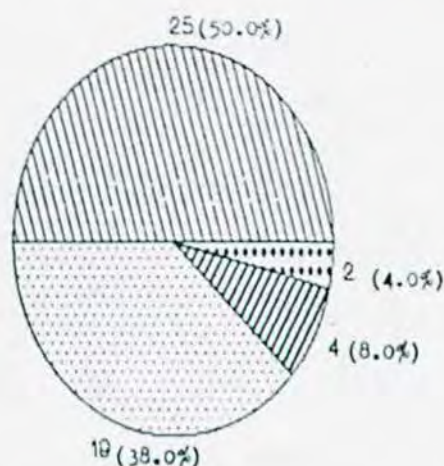
Sumber kewangan utama bagi pelajar saradiri ini adalah bergantung kepada gaji yang diperolehi dari kerja sampingan. Walau bagaimanapun, kebanyakan pendapatan tersebut tidak cukup membiayai segala perbelanjaan. Dari responden kajian, terdapat 24 orang (40.7%) bersituasi sedemikian. Hanya 35 orang (59.3%) mengatakan pendapatan cukup mengatasi kos perbelanjaan di Jepun.

Bila kesulitan wang 87.5% dari mereka akan meminta bantuan dari keluarga dan 12.5% dari kawan-kawan karib di Jepun. Masalah kewangan ini merupakan 'masalah sementara' selalu dapat diselesaikan dalam jangka masa pendek.

Secara ringkasnya, terdapat 3 komponen utama dalam sumber kewangan pelajar ini, iaitu gaji dari kerja sampingan, bantuan kewangan dari ahli keluarga dan biasiswa tertentu atau lebih dikenali sebagai subsidi. (lihat rajah 5.11)

Rajah 11 : Sumber Kewangan

Petunjuk :

- Kerja Sambilan
- Kerja Sambilan + Ahli Keluarga
- Kerja Sambilan + Subsidi/Biasiswa
- Kerja Sambilan + Subsidi/Biasiswa + Ahli Keluarga

Bila disoal samada mengirim wang balik kepada keluarga di Malaysia, didapati hanya 3 orang (4.7%) sahaja yang berbuat demikian. Biasanya, mereka akan mengirim sekali setahun dalam jumlahnya M\$2,000.00-\$4000.00 dan tiada sebab tertentu yang mendorongkan mereka mengirim wang balik ke rumah. Mereka dapat berbuat demikian adalah kerana mereka mendapat pendapatan dari subsidi dan gaji yang lebih dari keperluan.

5. Gaji pekerjaan adalah sumber kewangan yang utamanya atau hampir 100% ; minta bantuan kewangan dari ahli keluarga hanya berlaku dalam keadaan dan masa yang tertentu terutamanya masa pemulaan tahun akademik yang memerlukan bayaran yuran tuisyen atau masa kecemasan yang menyebabkan tidak dapat bekerja seperti sakit ; Biasiswa adalah satu jenis subsidi berjumlah kecil yang hanya dapat membiayai sejumlah kecil sahaja dalam kos perbelanjaannya.

5.4 Perhubungan Sosial

5.4.1 Perhubungan Sosial dan Kebudayaan

Pada masa kini, kegiatan perhubungan budaya banyak dianjurkan oleh badan-badan tertentu supaya pelajar asing berpeluang menyertai kebudayaan orang Jepun. Aktiviti-aktiviti yang lazim dilakukan adalah seperti :

- a) Perjumpaan penduduk Jepun dengan pelajar asing.
- b) Projek 'Tinggal Bersama Keluarga Jepun'
- c) Sistem anak angkat
- d) Seminar dan forum
- e) Perayaan tempatan, konsert dan sebagainya

Malangnya, atas sebab kesuntukan masa terdapat 30 orang (60.9%) daripada jumlah 64 responden mengatakan mereka tidak melibatkan diri dalam kegiatan sosial di Jepun. Namun demikian, oleh kerana mereka melakukan kerja sampingan mereka lebih banyak berinteraksi dengan orang Jepun. Ia telah mempereratkan ikatan sosial dan persefahaman antara mereka jika dibandingkan pelajar biasiswa. Walau bagaimanapun, bagi pelajar saradiri yang tinggal di bandar besar seperti Tokyo, perhubungan sosial dengan orang Jepun tidak dapat berkembang dengan memuaskan.

5.4.2 Perhubungan Dengan Etnik Lain

Perbezaan latarbelakang budaya telah menimbulkan masalah dalam perhubungan di antara pelajar Malaysia dengan etnik lain terutamanya orang Jepun. Interaksi boleh

dikatakan amat 'Superficial' dan terhad kepada keadaan-keadaan tertentu sahaja. Kekurangan interaksi ini selalu menimbulkan banyak salah faham, prejudis, stereotaip dan sikap etnosentrisme. Sikap etnosentrik ini telah mendorong orang Jepun sentiasa menganggap ciri-ciri kebudayaan mereka lebih baik, wajar dan 'Superior', sementara kebudayaan kumpulan lain dipandang rendah dan 'inferior'.

Secara tidak langsung, sikap sedemikian telah mewujudkan jarak sosial (Social Distance) antara orang Jepun dan pelajar asing dan diskriminasi keatas pelajar asing yang berasal dari negara kecil atau sedang membangun terutamanya negara Asia. Ramai pelajar Asia termasuk pelajar Malaysia pernah mengalami prejudis ini.

Seorang pelajar telah membuat kenyataan di dalam satu seminar seperti ,

" Sometime I don't like the attitude of the Japanese towards foreigners. Western people and Asian people are treated differently. Westerners can find high-paying part-time work straight away. Asian students can only find low-paying work. I think this is a type of discrimination."

(The Nihongo Journal, Ogos 1989:57)

Pengkaji membahagikan orang Jepun kepada 3 jenis, iaitu;

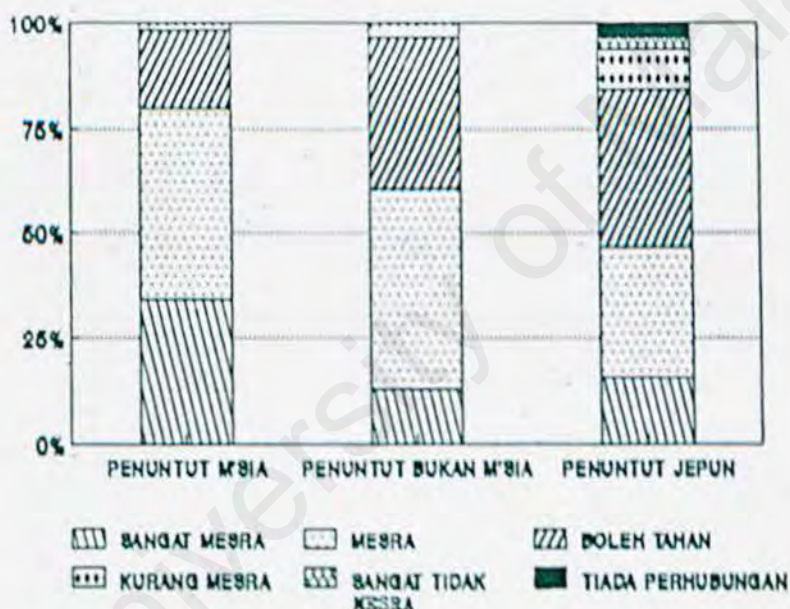
- a) Orang Jepun yang 'sederhana' : Golongan ini telah melalui urbanisasi dan berupaya menerima pelajar asing sebagai anggota masyarakatnya.

b) Orang Jepun 'Konservatif': Golongan ini memegang kuat sikap etnosentrisme dan tidak begitu mesra dengan pelajar asing.

c) Orang Jepun 'Internasionalisme': Golongan ini bersikap antarabangsa dan senang berkawan. Walau bagaimanapun, mereka lebih pro-barat.

6

Rajah 12 : Darjat Perhubungan Sosial Dengan Etnik lain

Peratusan (%) :

Penuntut M'SIA :	34.4	45.3	18.7	1.6	-	-
Penuntut Bukan M'SIA :	12.5	48.5	35.9	3.1	-	-
Penuntut Jepun :	15.6	31.3	37.5	9.4	3.1	3.1

6. Pentakrifan pendekatan 'mesra' disini dilihat sebagai suatu interaksi yang menggalakkan dimana kedua-dua pihak sentiasa berusaha untuk mempereratkan perhubungan mereka dan saling mengkongsi perasaan, manakala pendekatan 'kurang mesra' dipandang sebagai suatu perhubungan yang selalu menimbulkan konflik dan pertelingkahan.

Dari rajah 12, perhubungan sosial dikalangan pelajar Malaysia adalah agak memuaskan, hanya 1.6% responden yang memberi jawapan negatif. Ini dapat dikatakan mereka selalu terikat dengan konsep kekitaan dimana mereka semua berasal dari Malaysia dan sentiasa bantu-membantu. Manakala perhubungan dengan pelajar bukan Malaysia (kecuali orang Jepun) agak renggang tetapi lebih baik jika dibandingkan dengan pelajar Jepun.

Di samping itu, terdapat 75% pelajar universiti mengatakan tidak mengalami masalah berkomunikasi dengan orang Jepun dan 25% pula memberitahu mereka telah mengalami masalah-masalah komunikasi ini. Manakala, terdapat 62.5% pelajar sekolah bahasa Jepun atau sekolah profesional mempunyai masalah berkomunikasi dengan orang Jepun dan 37.5% pula mengatakan tidak. masalah-masalah biasa yang dihadapi semasa berkomunikasi dengan orang Jepun ialah bahasa Jepun (87%), budaya Jepun (6.5%) dan cara berfikir orang Jepun (6.5%).

Pada masa kebelakangan ini, dalam masyarakat Jepun wujud dua pandangan terhadap pelajar asing : 'bersimpati' dan 'penyingkiran'. Pada peringkat awalnya, sikap 'bersimpati' ini timbul kerana yen semakin meningkat dan telah menambahkan beban hidup pelajar asing. Ekoran dari itu, pelajar asing dipandang sebagai 'golongan pelarian baru'. Beberapa tahun kemudian, sikap 'penyingkiran' pula muncul akibat dari kemasukan pekerja asing secara besar-besaran ke Jepun termasuk rakyat Malaysia. Keadaan ini telah mengelirukan masyarakat Jepun yang berfikir tujuan pelajar

asing datang ke Jepun hanya semata-mata untuk bekerja bukan untuk belajar.⁷ (Shin Chew Jit Poh, 26hb.Sep.1991) Tidak dapat dinafikan bahawa perkara sedemikian memang ada berlaku di kalangan sesetengah pelajar Asia terutamanya pelajar China. Sikap golongan pelajar itu telah menimbulkan rasa tidak senang masyarakat Jepun yang berpendirian bahawa jika seseorang asing ingin mempelajari kebudayaan dan pengetahuan mereka harus belajar secara betul-betul. Walau bagaimanapun, ia adalah tidak adil jika stereotaip ini digeneralisasikan kepada semua pelajar asing.

5.4.3 Pandangan Orang Jepun Terhadap Pelajar-pelajar Malaysia

---

Pelajar Malaysia merupakan satu kumpulan minoriti di barisan pelajar asing di Jepun. Oleh itu, interaksi mereka dengan penduduk Jepun amat sedikit. Untuk meninjau pandangan orang Jepun terhadap pelajar Malaysia (termasuk pelajar Biasiswa), 38 responden yang mempunyai hubungan sosial dengan pelajar-pelajar Malaysia telah diambil.

- ~~~~~
7. Petikan ucapan oleh prof.madya N.S. Zhuo (Tokyo University) dalam seminar 'polisi pelajar asing kini dan masa depan' yang dianjurkan oleh Pusat Antarabangsa Osaka, Julai 1991.

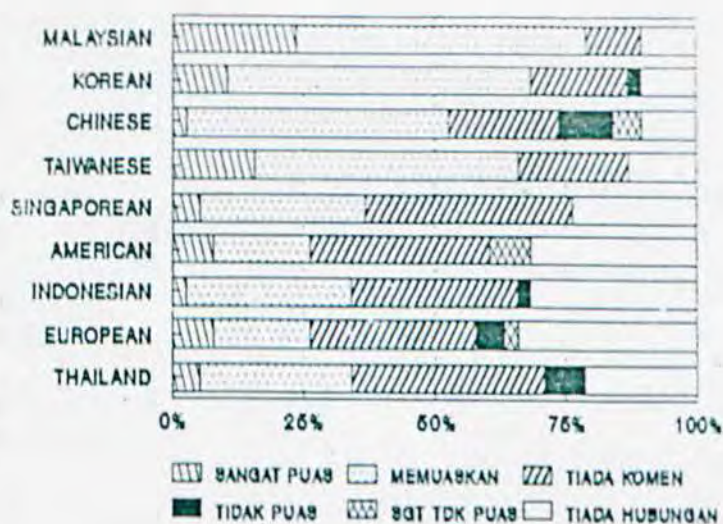
Jadual 15 : Pandangan Orang Jepun Terhadap Pelajar Malaysia

Aspek Positif	3	2	1	0	-1	-2	Aspek negatif
a.Rajin	10.5	31.5	26.3	13.2	13.2	5.3	Bermain-main
b.Jujur	26.5	47.5	10.5	15.8	-	-	Tidak Jujur
c.Bertanggung jawab	7.9	55.3	15.8	21.0	-	-	Tidak Bertanggung Jawab
d.Baik Hati	28.9	42.1	13.2	15.8	-	-	Tidak Baik Hati
e.Berusaha	13.2	50.0	18.4	7.9	7.9	2.6	Malas
f.Mesra	47.4	36.8	15.8	-	-	-	Tidak Mesra
g.Setia	15.8	52.6	10.5	21.8	-	-	Tidak setia
h.Bersopan Santun	28.9	42.1	13.2	13.2	2.6	-	Kasar

Dari jadual 15, dapat disimpulkan bahawa pelajar Malaysia dilihat sebagai sekumpulan pelajar yang mesra, baik hati, bersopan santun dan jujur. Tetapi tidak dipandang sebagai pelajar yang rajin atau berusaha. Ini mungkin disebabkan konsep kerajinan masing-masing adalah berlainan. Tambahan lagi, pelajar Malaysia yang bersaradiri selalu kekurangan masa untuk belajar.

Rajah 13 menunjukkan perhubungan sosial orang Jepun dengan pelajar Malaysia agak mesra serta positif, iaitu sangat puas (23.7%), memuaskan (55.3%), tiada komen (10.5%) dan tiada perhubungan (10.5%). Tiada responden yang menunjukkan jawapan negatif. Pada setakat ini, jika dibandingkan dengan pelajar negara lain, ia telah menduduki kedudukan yang paling memuaskan.

Rajah 13 : Taraf Perhubungan Orang Jepun Dengan Pelajar Asing

Peratusan (%) :

MALAYSIA :	23.7	55.3	10.5	-	-	10.5
KOREAN :	10.5	57.9	18.5	2.6	-	10.5
CHINESE :	2.6	50.0	21.1	10.5	5.3	10.5
TAIWANESE :	15.8	50.0	21.1	-	-	13.0
SINGAPOREAN :	5.3	31.5	39.5	-	-	23.7
AMERICAN :	7.9	18.4	34.2	-	7.9	31.6
INDONESIAN :	2.6	31.6	31.6	2.6	-	31.6
EUROPEAN :	7.9	18.4	31.6	5.3	2.6	34.2
THAILAND :	5.3	28.9	36.8	7.9	-	21.1

Keadaan ini dapat dilihat pada sikap para majikan memilih pekerja arubaito di kalangan orang asing. Tanggapan pelajar Malaysia dianggap mempunyai sikap kerja yang agak baik serta menggalakkan. Situasi ini menyebabkan pelajar Malaysia dialu-alukan untuk bekerja dalam syarikat. Sebagai perbandingan, pelajar China dianggap mempunyai sikap kerja yang tidak begitu baik. Walau bagaimanapun, pandangan tinggi terhadap pelajar Malaysia telah merosot sedikit kerana kemasukan pekerja haram daripada rakyat Malaysia ke Jepun semakin meningkat kebelakangan ini.

Dari kajian responden, perhubungan sosial orang Jepun dengan pelajar asing boleh dikelaskan kepada 3 kumpulan mengikut taraf kemesraan atau kepuasan interaksinya. Ia seperti :

Kumpulan A : Pelajar Malaysia, Pelajar Taiwan,
(Hubungan Baik) Pelajar Singapura.

Kumpulan B : Pelajar Korea , Pelajar Indonesia,
(Hubungan Boleh Tahan) Pelajar Thailand.

Kumpulan C : Pelajar China, Pelajar Eropah,
(Hubungan Lemah) Pelajar Amerika.

Dengan kata lain corak kebudayaan bersifat ketimuran dan bahasa bersealiran huruf Cina("kanji") telah sedikit sebanyak membantu Pelajar Malaysia berinteraksi dengan baik dengan orang Jepun dan mengurangkan konflik antara mereka.

Selain daripada itu, bila responden Jepun ditanya tentang pandangan mereka terhadap pelajar Malaysia yang belajar secara saradiri, pandangan mereka dapat disimpulkan seperti berikut ;

1. Belajar sambil bekerja telah terlalu melelahkan tenaga sehingga pelajar tidak dapat menumpukan sepenuh perhatian dalam pelajaran. Kadangkala, mereka terlalu rajin bekerja sehingga mengabaikan pelajaran dan matlamat akhir mereka. Mereka selalu mengantuk di dalam kelas.
2. Pelajar Malaysia adalah golongan agak mesra bersopan santun dan senang berinteraksi. Walau bagaimanapun, atas kelemahan menguasai pengetahuan nilai-nilai sosial

masyarakat Jepun, adat resam dan cara hidup orang Jepun, maka timbullah perselisih faham dan akibatnya pelajar selalu menunjukkan perasaan tidak puas terhadap perkara-perkara yang subjektif.

3. Pada umumnya, pelajar Malaysia sentiasa rajin dan ada inisiatif dalam kerja yang dilakukan. Namun demikian, terdapat sekumpulan pelajar tidak mempunyai matlamat yang kukuh dan jelas semasa datang ke Jepun. Atas sebab itu, mereka tidak agresif dan senang putus asa bila menghadapi kesulitan samada dalam pelajaran atau kehidupan. Akibatnya ramai daripada mereka balik ke negara asalnya tanpa sebarang pencapaian akademik.
4. Oleh kerana bekerja arubaito, maka terdapat banyak peluang bagi pelajar berkomunikasi dengan orang Jepun. Ini telah membantu mereka belajar bahasa Jepun dengan lebih cepat dan berkesan jika dibandingkan pelajar tidak bekerja. Keadaan ini banyak berlaku di kalangan Pelajar Malaysia Cina yang berlatarbelakang budaya kanji. Tetapi kelemahan ialah kadangkala mereka belajar bahasa Jepun dalam cara tidak betul dan bukan standard.

Secara ringkasnya, pelajar Malaysia telah mengemukakan satu imej yang agak baik kepada orang Jepun. Sikap bersopan santun dan tolak ansur membolehkan interaksi mereka berterusan.

5.5 Persatuan Pelajar Dan Badan-badan Sukarela

Pada amnya, persatuan-persatuan pelajar serta badan-badan tertentu yang berkaitan dengan pelajar Malaysia saradiri boleh digolongkan seperti berikut ;

- a. Persatuan pelajar rasmi khas untuk pelajar Malaysia, iaitu Persatuan Kebangsaan Pelajar-pelajar Malaysia di Jepun (PKPMJ)
- b. Persatuan bekas murid-murid sekolah tertentu (di Malaysia) yang tidak rasmi. Contoh, Persatuan Bekas Murid-murid Tua Chong Hua.
- c. Persatuan pelajar asing di dalam universiti atau di luar universiti. Contohnya, Japan Foreign Student Association (JFSA).
- d. Badan-badan sukarela yang bertujuan untuk memberi bimbingan. Contoh, Counselling Room For Foreign Students.

Persatuan-persatuan tersebut mempunyai fungsi, matlamat serta target ahli-ahli yang tertentu. Disini, pengkaji hanya menumpukan perhatian kepada PKPMJ dan badan-badan sukarela yang berhubung rapat dengan pelajar Malaysia yang bersaradiri.

5.5.1 Persatuan Kebangsaan Pelajar-pelajar Malaysia Di Jepun (PKPMJ)

Pada 1979, Persatuan Kebangsaan Pelajar-pelajar Malaysia di Jepun (PKPMJ) telah ditubuhkan atas bantuan kedutaan Besar Malaysia. Matlamat penubuhan persatuan itu

adalah untuk menyatukan semua pelajar Malaysia dan menjalin hubungan rapat serta menjaga kebajikan pelajar-pelajar Malaysia di Jepun. PKPMJ merupakan 'satu dan hanya satu' badan Persatuan pelajar Malaysia yang diiktirafkan secara rasmi oleh Kedutaan Besar Malaysia.

Pada tahun 1991, PKPMJ mempunyai ahli seramai 1046 orang yang terdiri daripada 746 pelajar lelaki (71.32%) dan 300 pelajar perempuan (28.68%). Jika dilihat dari segi ras, didapati ia dihadiri oleh dua etnik utama iaitu, pelajar Malaysia Cina (668 orang atau 63.86%) dan pelajar Malaysia Melayu (357 orang atau 34.13%), yang lainnya adalah pelajar etnik lain (21 orang atau 2.01%). Lihat lampiran 6.

Persatuan ini telah menjalankan berbagai aktiviti mengikut matlamat persatuan seperti menjual tiket MAS yang lebih murah, menyambut kedatangan pelajar baru, mengadakan seminar pekerjaan bagi pelajar yang akan tamat pelajaran dan juga aktiviti-aktiviti untuk memperkenalkan tanah air kepada masyarakat Jepun.

Di samping itu, sidang Ridaksi TUNAS di bawah PKPMJ telah berusaha menerbitkan buletin dan majalah rasminya tiga keluaran setahun. PKPMJ juga bertindak sebagai agen MAS untuk menjual tiket yang berkadar diskoun kepada ahli-ahlinya. Kemudahan ini telah mendapat sokongan kuat oleh ahli-ahlinya. Kadangkala ia telah menjadi dorongan utama bagi pelajar Malaysia menyertai PKPMJ.

Dari 64 responden yang dikaji, didapati hanya 11 orang (17.2%) pelajar saradiri tidak tahu tentang wujudnya persatuan itu. Dan pada 53 responden yang tahu mengenai PKPMJ pula, hanya 39 orang (73.6%) sahaja yang telah menyertai PKPMJ. Antara faktor-faktor utama yang menarik mereka menjadi ahli PKPMJ ialah seperti:

- a. mendapat tiket murah (43.7%)
- b. menikmati perkhidmatan & kebajikan (20.5%)
- c. berpeluang berinteraksi sesama pelajar Malaysia (10.2%)
- d. tanggungjawab sebagai pelajar Malaysia (9.7%)
- e. memperolehi maklumat dari Malaysia (TUNAS) (7.7%)
- f. lain-lain (10.7%)

Di sini jelas menunjukkan bahawa kebanyakan pelajar saradiri menjadi ahli persatuan semata-mata hanya hendak mendapat tiket murah untuk balik ke Malaysia sahaja. Golongan ini tidak banyak meluangkan masa kerana bekerja sampingan dan tidak aktif dalam aktiviti-aktiviti yang dianjurkan oleh persatuan. Boleh dikatakan, penglibatan pelajar saradiri secara langsung dalam perancangan dan pelaksanaan projek adalah amat kurang.

Selain daripada itu persatuan ini turut diresapi oleh masalah polarisasi antara kaum, terutamanya golongan pelajar Malaysia Cina dan golongan pelajar Malaysia Melayu. Sikap stereotaip dan prasangka masing-masing telah menghancurkan semangat muhibah Malaysia, saling persefahaman,

berkerjasama, moderasi dan toleransi' yang tercatat dalam memorandum PKPMJ. Konflik antara dua golongan ini menjadi 8
tegang selepas peristiwa Mesyuarat Agung Tahunan 1987.

Kini kebanyakan pelajar Malaysia Cina bersikap pasif terhadap PKPMJ dan tidak mempunyai perasaan kekitaan serta kurang kepercayaan terhadap persatuan itu. Oleh itu, golongan tersebut lebih melibatkan diri dalam persatuan lain dan cuba berdikari untuk menyelesaikan segala masalah yang didapati tanpa pertolongan PKPMJ.

Secara ringkasnya, penglibatan pelajar saradiri dalam kegiatan PKPMJ adalah tidak memuaskan dan masalah polarisasi etnik telah menjadi batu penghalang kemajuan persatuan itu. Di samping itu, PKPMJ tidak begitu berkesan dalam fungsi serta matlamatnya sebagai sebuah persatuan yang mewakili pelajar Malaysia dari segi menjaga kebajikan pelajar Malaysia terutamanya pelajar saradiri.

5.5.2 Badan-badan Sukarela

Pelajar asing di Jepun selalu menghadapi berbagai masalah hidup di dalam satu masyarakat asing. Bila berhadapan dengan masalah yang tidak dapat diselesaikan sendiri,

- ~~~~~
8. Dalam Mesyuarat Agung Tahunan 1987, apabila cadangan pelajar Malaysia Melayu tentang hal perpindaan Perlembagaan dan penggunaan bahasa Malaysia ini ditolak oleh majoriti undi ahlinya yang berbangsa Cina. Akibatnya semua pelajar Malaysia Melayu menarik diri dari persatuan itu. Walaupun hal ini telah diselesaikan kemudian, tetapi konflik ini telah menjejaskan kehadiran pelajar Malaysia Cina dalam Mesyuarat Agung Tahunan yang Seterusnya. Misalnya, pada AGM 1988, hanya 6 pelajar Malaysia Cina sahaja menghadiri mesyuarat itu. Keadaan ini juga berlaku dalam penyertaan kegiatan aktiviti-aktiviti yang dianjurkan oleh PKPMJ.

maka biasanya mereka akan meminta bantuan nasihat dari kawan, guru atau penjamin. Kalau masalah itu masih tidak dapat diatasi, langkah seterusnya ialah meminta bantuan dari badan-badan sukarela yang berfungsi sebagai pusat bimbingan. badan-badan ini ditubuhkan bertujuan untuk membantu dan memberi nasihat kepada pelajar asing di Jepun. Selalunya, badan-badan ini akan menganjurkan penjualan alat-alat gunaan harian atau pakaian yang murah, menerbitkan majalah pelajar, membekalkan maklumat tentang biasiswa, rumah sewa, arubaito dan sebagainya.

Badan-badan penasihat (ryugakusei sodan shitsu) yang lazim dikunjungi oleh pelajar Malaysia saradiri adalah seperti:

- a. The Asian Students Culture Association, Asian Student Center.
- b. Volunteer Group Counseling and Assistance for students for Abroad.
- c. Tokyo YWCA Foreign Students' Advisory Office.
- d. Center For Domestic and Foreign Students.

Perkara yang menjadi isu perbincangan utama dengan badan sukarela ini adalah VISA, penjamin, perumahan, arubaito dan lain-lain lagi. Sebagai contohnya, pada tahun lalu (April 1990 hingga Mac 1991), didapati seramai 1834 pelajar Malaysia telah meminta bantuan dari pusat itu dan angka itu merupakan kumpulan terbesar yang meliputi 52.3% daripada jumlah semua nasihat yang diberi iaitu 3,508 orang.

Setakat ini, badan-badan sukarela telah memainkan peranan penting dan berkesan dalam menjalankan bantuan kebajikan sosial kepada pelajar Malaysia saradiri. Boleh dikatakan, ia merupakan 'ibu' kepada pelajar saradiri di Jepun. Tanpa bantuan badan-badan tersebut, mungkin kehidupan pelajar ini akan menjadi lebih rumit lagi.

Bagitu, pengajaran pelajar kita ke Jepun adalah dilihat sebagai salah satu aspek dalam proses pembangunan negara.

Pencapaian tertinggi Jepun dalam bidang sains dan teknologi serta pengajaran perdagangan adalah golongan yang paling maju. Jepun sebagai negara yang maju dalam bidang sains dan teknologi, politik, ekonomi dan budaya yang maju merupakan salah satu faktor yang penting dalam pembangunan negara. Oleh itu, pelajar kita yang berminat untuk melanjutkan pelajaran ke Jepun haruslah bersedia untuk menghadapi cabaran yang dihadapi oleh pelajar-pelajar Jepun.

Salah satu faktor yang penting dalam pembangunan negara adalah tenaga manusia yang berkualiti. Oleh itu, pelajar kita yang berminat untuk melanjutkan pelajaran ke Jepun haruslah bersedia untuk menghadapi cabaran yang dihadapi oleh pelajar-pelajar Jepun. Selain itu, pelajar kita juga haruslah bersedia untuk menghadapi cabaran yang dihadapi oleh pelajar-pelajar Jepun dalam bidang sains dan teknologi.

Salah satu faktor yang penting dalam pembangunan negara adalah tenaga manusia yang berkualiti. Oleh itu, pelajar kita yang berminat untuk melanjutkan pelajaran ke Jepun haruslah bersedia untuk menghadapi cabaran yang dihadapi oleh pelajar-pelajar Jepun. Selain itu, pelajar kita juga haruslah bersedia untuk menghadapi cabaran yang dihadapi oleh pelajar-pelajar Jepun dalam bidang sains dan teknologi.

Salah satu faktor yang penting dalam pembangunan negara adalah tenaga manusia yang berkualiti. Oleh itu, pelajar kita yang berminat untuk melanjutkan pelajaran ke Jepun haruslah bersedia untuk menghadapi cabaran yang dihadapi oleh pelajar-pelajar Jepun.

6.1 Penemuan kajian

Pergerakan pelajar asing dari satu negara ke negara lain merupakan satu fenomena yang biasa dalam dunia ini. Malaysia juga mengalami proses pergerakan sedemikian. Namun begitu, pergerakan pelajar kita ke Jepun adalah dilihat sebagai satu kecenderungan yang baru sejak 80-an.

Pencapaian cemerlang Jepun dalam bidang sains dan teknologi serta pengusahaan perniagaan telah menjadikan Jepun sebagai negara agung dalam bidang ekonomi. Dalam pada itu, polisi kerajaan kita pada tahun 80-an yang menggalakkan rakyat Malaysia pandang ke timur juga telah merangsangkan ramai pelajar kita berminat melanjutkan pelajar ke Jepun.

Di sini ingin ditegaskan bahawa kekurangan peluang memasuki Institusi pengajian tinggi di Malaysia telah mendesak para pelajar ingin belajar ke luar negeri. Mereka memilih Jepun semata-mata didorongkan oleh ada peluang belajar sambil bekerja. Ia merupakan satu-satu cara yang sesuai dan memberi peluang kepada seseorang yang tidak berada untuk memperolehi pendidikan serta ilmu pengetahuan. Walau bagaimanapun, pendapatan yang mereka terima biasanya tidak cukup untuk membiayai segala perbelanjaan di Jepun.

Boleh dikatakan bahawa, hampir semua pelajar saradiri adalah pelajar Malaysia Cina. Latar belakang yang 'budaya kanji' ini telah membantu mereka lebih berupaya menguasai bahasa Jepun dan seterusnya telah menunjuk pencapaian yang

memuaskan dalam bidang akademik. Di samping itu, situasi yang mencabar telah menghasilkan semangat tabah dan sikap berdikari. Kadang-kala, keadaan ini turut menimbulkan kesan negatif kepada sosio-psikologi golongan pelajar ini.

Kajian ini telah menunjukkan bahawa jurang polarisasi antara pelajar Malaysia Melayu dengan Pelajar Malaysia Cina adalah amat nyata dan jelas. Kebanyakan pelajar Malaysia yang memegang biasiswa adalah golongan etnik Melayu, manakala pelajar saradiri adalah golongan etnik Cina. Dalam situasi yang sedemikian, mereka selalu menganggap diri mereka tidak mendapat layanan serta perkhidmatan sosial yang adil dan sewajarnya dari pihak kedutaan Besar Malaysia. Lama-kelamaan, pelajar saradiri ini merasa tidak senang hati terhadap pihak kedutaan, bersikap 'Tidak Terbuka', serta tidak percaya kepada orang lain. Ini merupakan satu fenomena sosio-psikologi yang wujud di kalangan pelajar saradiri di Jepun di mana mereka sentiasa melindungi diri daripada orang yang tidak dikenali mereka. Namun demikian, ikatan sosial dikalangan pelajar saradiri agak erat dan kawan-kawan ini merupakan sumber penyokong sosio-emosi yang penting.

Secara kesimpulan, penghantaran pelajar kita ke luar negeri memang patut digalakkan, memandangkan ilmu pengetahuan dan kemahiran yang diperolehi dapat memberi sumbangan kepada pembangunan negara.

6.2 Komen Dan Cadangan

Bagi pengkaji, pergerakan pelajar saradiri ke negara Jepun akan terus meningkat pada masa depan khususnya 10 tahun yang akan datang. Ramalan ini adalah berdasarkan faktor-faktor seperti hubungan dagang Malaysia - Jepun yang erat, lanjutan tempoh pelaksanaan program latihan di bawah Dasar Pandang Ke Timur (DPT), peluang kemasukan universiti tempatan masih terhad, Dasar internasionalisasi pendidikan Jepun oleh kerajaan Jepun dan peluang belajar sambil bekerja. Oleh itu, pihak-pihak yang terlibat haruslah mengatur langkah-langkahnya sewajarnya untuk menerima golongan pelajar ini supaya ia tidak akan menimbulkan kesan negatif akibat dari fenomena penghijrahan pelajar asing itu.

Pelajar-pelajar saradiri ini menghadapi banyak masalah. Beberapa langkah dicadangkan untuk mengatasi hal ini.

A. Pihak Jepun

Dengan meningkatnya bilangan pelajar asing di Jepun. Kerajaan Jepun adalah disyor supaya mengambil langkah yang praktikal untuk memberi bantuan kepada pelajar saradiri, terutamanya dari segi keperluan sosial dan kebajikan. Dengan adanya rancangan yang baik, secara langsungnya, pelajar Malaysia saradiri akan turut dapat menikmati faedahnya. Beberapa cadangan telah diisukan seperti berikut ;

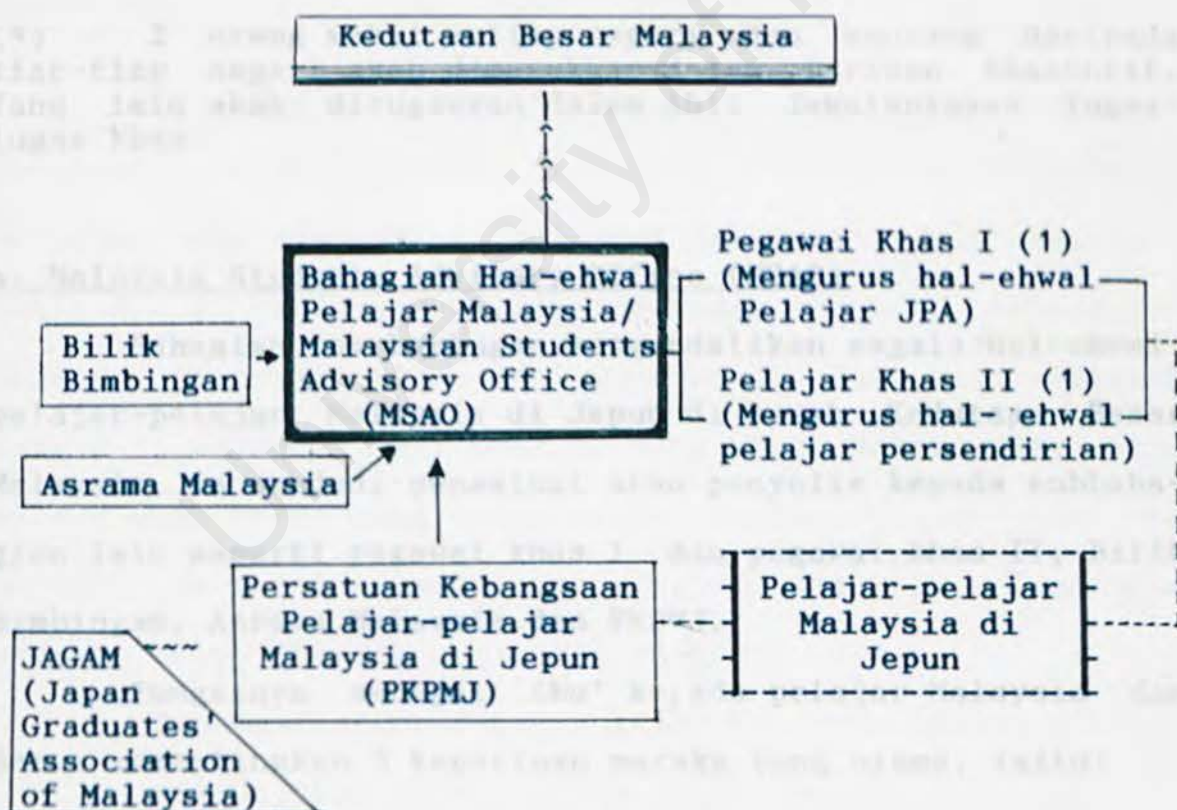
1. Supaya setiap universiti atau kolej menyediakan asrama kepada pelajar asing yang memerlukan tempat tinggal, terutamanya di bandar-bandar besar seperti Tokyo, Osaka dan Kyoto untuk menampung keperluan pelajar asing.
2. Supaya Monbusho mengadakan satu skim subsidi khas kepada pelajar saradiri diperingkat universiti dan kolej.
3. Supaya pelajar persendirian di Jepun diberi perkhidmatan sosial yang sama disediakan oleh Kementerian Pendidikan, Sains dan Kebudayaan kepada pelajar biasiswa. Pertubuhan Pendidikan Antarabangsa Jepun (AIEJ) boleh ditugas menjalankan perkhidmatan ini.
4. Supaya pihak universiti memudahkan sistem penerimaan kemasukan universiti dan prosedur memohon kemasukan universiti boleh dilakukan di negara sendiri berdasarkan dokumen-dokumen dan sijil-sijil tertentu. Ujian Kelayakan Kemasukan Pusat Pengajian Tinggi, Ujian Kecekapan Bahasa Jepun dan Peperiksaan Am bagi pelajar asing boleh dikendalikan oleh Kedutaan Jepun di Malaysia.
5. Supaya pihak universiti Jepun menganjurkan 'kursus Program Jepun' di Malaysia seperti kursus-kursus luar negeri yang telah dilaksanakan oleh negara barat. Program ini akan memberi lebih peluang kepada pelajar Malaysia dan menjimatkan kos perbelanjaan.

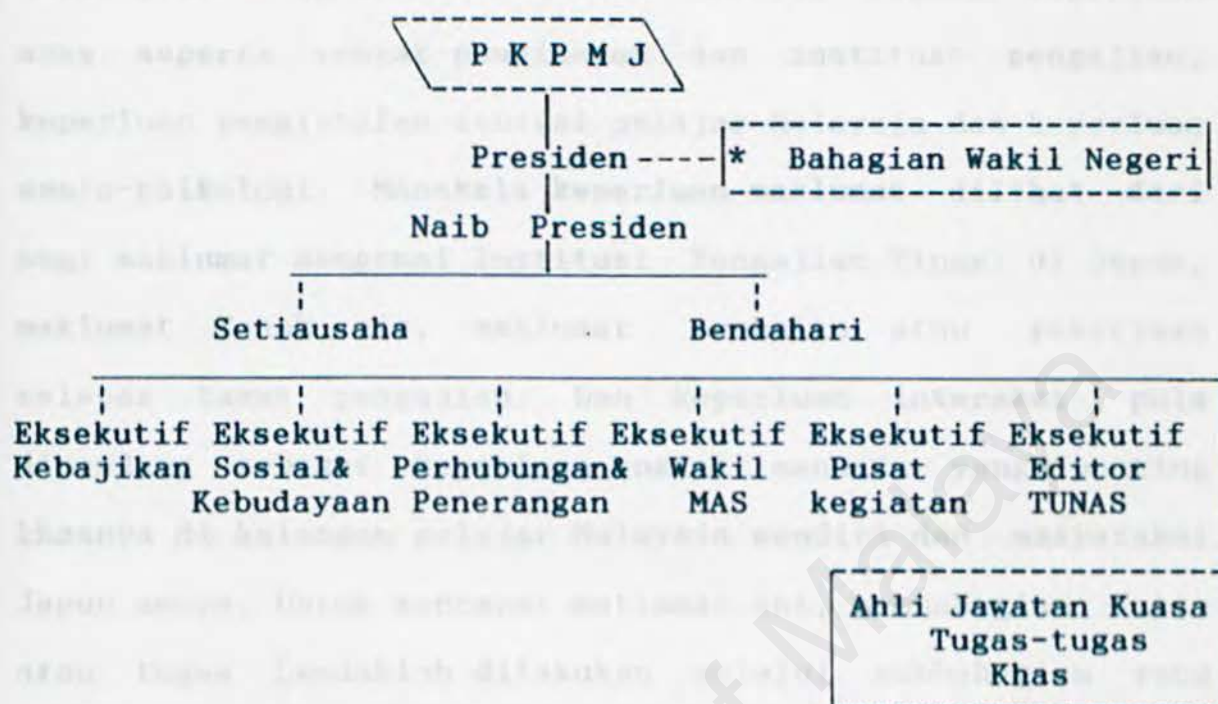
B. Pihak Kedutaan Besar Malaysia Di Jepun

Setakat ini, kakitangan Kedutaan Malaysia yang ditugas khas untuk menjaga hal-ehwal pelajar Malaysia di Jepun adalah tidak mencukupi. Untuk memperkesakan lagi fungsi kedutaan Besar Malaysia dalam mengurus hal-ehwal Pelajar Malaysia di Jepun, satu struktur organisasi Bahagian Hal-Ehwal Pelajar Malaysia di cadangkan seperti rajah 14.

Rajah 14 : Struktur Fungsi MSAO (Malaysian Students Advisory Office)

Rajah 15 : Struktur Organisasi PKPMJ

(*) - 2 orang wakil setiap negeri dan seorang daripada tiap-tiap negeri akan dimasukkan dalam barisan Eksekutif. Yang lain akan ditugaskan dalam Ahli Jawatankuasa Tugas-tugas khas.

a. Malaysia Students Advisory Office (MSAO)

Bahagian ini bertugas mengendalikan segala hal-ehwal pelajar-pelajar Malaysia di Jepun di bawah Kedutaan Besar Malaysia. Ia menjadi penasihat atau penyelia kepada subbahagian lain seperti pegawai khas I dan pegawai khas II, Bilik Bimbingan, Asrama Malaysia dan PKPMJ.

Fungsinya sebagai 'ibu' kepada pelajar Malaysia dan harus mementingkan 3 keperluan mereka yang utama, iaitu:

- keperluan "Survial"
- Keperluan maklumat
- Keperluan interaksi

Ketiga-tiga aspek diatas adalah saling berkaitan dan berfungsi. Keperluan 'survival' dirujuk kepada keperluan asas seperti tempat penginapan dan institusi pengajian, keperluan pengiktifan sebagai pelajar Malaysia dan keperluan sosio-psikologi. Manakala keperluan maklumat dilihat dari segi maklumat mengenai Institusi Pengajian Tinggi di Jepun, maklumat Tanah air, maklumat arubaito atau pekerjaan selepas tamat pengajian. Dan keperluan interaksi pula dipandang sebagai keperluan sosial manusia yang penting khasnya di kalangan pelajar Malaysia sendiri dan masyarakat Jepun amnya. Untuk mencapai matlamat ini, pembahagian kerja atau tugas hendaklah dilakukan melalui subbahagian yang dinyatakan tadi.

Di samping itu, MSAO perlu sentiasa mengambil inisiatif untuk membina hubungan mesra dengan pelajar Malaysia dan menanamkan 'semangat Malaysia' atau semangat kekitaan di kalangan pelajar. Sebagai contoh, mengadakan majlis orientasi atau Hari Suai-kenal dua kali setahun (April & Oktober) bagi pelajar yang baru. Dalam masa itu, mereka akan berpeluang berinteraksi dengan pelajar lain dan merasai semangat persahabatan pelajar Malaysia. Kandungan program boleh diaturkan seperti berikut:

1. Pengenalan kehidupan pelajar di Jepun (melalui pertunjukan video, slide atau risalah).
2. Pengenalan MSAO, Counseling Room, PKPMJ.
3. Perbincangan secara kumpulan
4. Interaksi

Pihak Kedutaan Besar Malaysia boleh menyediakan biasiswa atau subsidi kepada pelajar saradiri. Satu langkah paling berkesan ialah membina sebuah asrama Malaysia khas untuk pelajar Malaysia supaya dapat mengeratkan ikatan sosial pelajar Malaysia, menyelesaikan masalah perumahan yang serius dan memudahkan kedutaan mengawal terhadap pelajar Malaysia.¹

Selain daripada itu, pelajar-pelajar Malaysia yang menuntut di Jepun diwajibkan mendaftar diri di MSAO dalam tempoh masa sebulan selepas tiba ke Jepun. Jika mereka tidak berbuat demikian, hukuman boleh diadakan. Langkah-langkah boleh dijalankan seperti:

1. Meminta kerjasama dari Kedutaan Jepun di Malaysia supaya memberi notis dan menekankan kepentingan hal ini kepada pelajar Malaysia semasa memohon VISA.
2. Membuat publisiti di Malaysia melalui suratkhbar harian, JAGAM (Persatuan Bekas Mahasiswa-mahasiswa Jepun di Malaysia) dan seminar pendidikan.
3. Menghantar notis kepada agensi perwakilan sekolah bahasa Jepun di Malaysia dan juga sekolah-sekolah Bahasa Jepun di Jepun.

---

1. Keadaan ini telah dilaksanakan oleh kerajaan China dengan kerjasama kerajaan Jepun. Asrama-asrama yang telah dibina seperti Korakuryo Nitchu Yuko Kaikan dan Ota Kinenkan.

b. Persatuan Kebangsaan Pelajar Malaysia (PKPMJ)

Memandangkan PKPMJ merupakan satu-satu persatuan yang mewakili pelajar Malaysia, maka ia memainkan peranan penting dalam menjaga kepentingan dan kebajikan ahli serta sentiasa bersedia memberi perkhidmatan sosial kepada pelajar Malaysia.

Satu pusat kegiatan persatuan adalah sangat diperlukan untuk membolehkan pelajar Malaysia menjalankan aktiviti-aktiviti dan berinteraksi. Dan pusat ini harus dibuka mengikut waktu kerja iaitu Isnin hingga Sabtu.

Di sini, pengkaji ingin mencadangkan satu kegiatan yang belum dilaksanakan oleh persatuan iaitu membekalkan perkhidmatan menunggu ketibaan pelajar-pelajar baru di airport.² Ia boleh dikendalikan oleh AJK Tugas-tugas Khas mengikut negeri-negeri masing. Kaedah ini telah lama dilaksanakan sempurna oleh persatuan pelajar-pelajar Malaysia di Taiwan dan mendatangkan kesan yang sungguh memuaskan.

c. Bilik Bimbingan

Bilik ini digunakan untuk memberi bimbingan kepada pelajar Malaysia dan ia berperanan penting dalam membantu mereka mengatasi masalah kehidupan sosial dan konflik budaya. Langkah ini adalah amat mustahak seperti yang ditekankan oleh David Whittaker (1987:248).

- ~~~~~
2. Bila pelajar baru pertama kali sampai ke Jepun di airport, selalunya dia akan merasa bimbang. Masa itu dia amat memerlukan bantuan orang lain terutamanya untuk menunjukkan jalan. Selain daripada pelajar biasiswa, sistem perkhidmatan sebegitu tidak lagi disediakan untuk pelajar persendirian, terutamanya mereka yang datang seorang diri.

c. Pihak Pelajar Malaysia

Tujuan menuntut di Institusi Pengajian Tinggi adalah bertujuan untuk meningkatkan kecerdasan akal dan kemahiran tertentu. Namun demikian, satu matlamat asas bagi pendidikan tinggi seperti yang ditekankan oleh Whittaker dengan pandangan Cangemi (1987:249) ialah untuk mengembang kewujudan personaliti sendiri (Self-actualizing Personalities). Hal ini juga ditekankan oleh Wilson (1985:7).

Oleh itu, untuk mencapai matlamat diatas, seseorang pelajar asing harus menitikberatkan aspek interaksi sosial dengan masyarakat Jepun. Interaksi sosial ini melibatkan tindakan saling balas-membalas serta norma-norma sosial dan seterusnya saling mempengaruhi satu sama lain.

-
3. David Whittaker berkata, "As many foreign students will have some serious problems that best require professional help, it is realistic to suggest here that the ideal stance, if the need so arises, is that such students will be able to promptly recognize this fact, seek out appropriate help, establish support quickly, and expeditiously respond to the counseling. .... It is, therefore, important the foreign students be able to seek and use Counseling effectively, and simultaneously maintain their personal-cultural order while facing the sophisticated challenges posed by studying abroad."
  4. Menurut A. H. Wilson , "The special value of studying abroad not only includes this basic purpose along with fulfilling vocational aspirations but also offers the specific opportunity truly to begin to bridge between cultures, increase cross-cultural awareness, and develop a cooperative cosmopolitan world view."

Selain daripada itu, seorang pelajar juga mengalami masalah penyesuaian sosio-emosi di negara asing. Salah satu cara mengatasi ialah cuba menyertai masyarakat itu dan berinteraksi dengan rakyat tuan rumah Jepun yang berfungsi sebagai faktor 'positive correlational', iaitu semakin erat perhubungan sosial, semakin rendah darjat tekanan hidup seseorang. (Vaz, 1985:2259A) Mereka yang menikmati kemesraan persahabatan adalah pelajar yang mempunyai interaksi sosial dengan orang lain.

Di sini, ingin ditegaskan bahawa budaya masyarakat Jepun telah dikenali sebagai suatu budaya yang tidak mudah difahami dan mereka amat mengutamakan sikap pendiam (faciturn) atau faktor bukan lisan dalam proses komunikasi. Maka pelajar Malaysia perlulah memahami norma-norma sosial, simbol-simbol sosial, kepercayaan dan sentiasa flexible dalam sebarang interaksi sosial dengan orang Jepun, supaya dapat mengeratkan ikatan sosial dengan mereka.

Gambar 1 : Keadaan Tempat Kerja Pelajar Saradiri

A. Kilang Pembuatan Plastik (Fujisaki Plastic Kabushiki Gaisha Nerimaku)

B. Kedai Pasar Borong (Seikagyo Yanaigawa Kabushiki Gaisha Nerimaku)

C. Kedai Makanan (Shokudo-Ikebukuroku)

D. Kilang Pembuatan Makanan

Gambar 2 : Bilik Mandi Awam --- bilik mandi ini menyediakan tab mandi, air paip (air panas dan sejuk) dan besen. Alat-alat mandi lain seperti sabun tuala dibawa sendiri.

Gambar 3(a) : Bilik tidur di Asrama Itabashi (Meros Language School) --- bilik ini berbentuk corak Jepun yang pintunya tidak dapat dikunci. Tikar jerami terletak di lantai bilik. Sewa bilik ini ialah Y30,000 sebulan.

Gambar 3(b) : Bilik tidur di Asrama Rikko Kaikan --- bilik ini berbentuk corak barat dan pintunya dapat dikunci. Alat-alat seperti televisyen, peti sejuk dan radio adalah milik pelajar sendiri. Sewa bilik ini ialah Y46,000 sebulan.

Gambar 4 : Rumah Kelab PKPMJ (3-21-30 Kamimeguro. Meguroku Tokyo 153)

Gambar 5 : Majlis Hari Raya & 'Welcoming Party' pada 27hb April 1991.

BIBLIOGRAFI

- Deutsch S. E.
1970 International Education and Exchange, Cleaveland, Chio : Case Western Reserve University Press.
- Kazuo Hara
1987 The Internationalization of Higher Education, International Christian University.
- S. P. Cheng (ed.)
1989 The Learning and Living Manual for the Foreign Students, Intervoice Co.,Ltd.Printed in Japan.
- L. S. Harms
1973 Intercultural Communication, Harper & Row Publishers Inc., United States Of America.
- Chie Nakane
1986 Japanese Society, Charles E. Tuntong, Japan.
- Ross E Mouer,
Yoshio Sugimoto
1986 Images of Japanese Society : A Study in the Structure of Social Reality, KPI Limited, England.
- Kenneth D. Bailey
(terjemahan oleh Hashim Awang)
1984 Kaedah Penyelidikan Sosial, Dewan Bahasa & Pustaka.
- Ahmad Mahdzan Ayoh
1985 Kaedah Penyelidikan Sosio-ekonomi: Suatu Pengenalan, Dewan Bahasa & Pustaka.
- Wan Hashim,
Ting Chew Peh,
Shamsul Awri Baharuddin
Kaedah Penyelidikan Sosial : Satu Rampaian Esei Masalah Kajian Luar, Dewan Bahasa & Pustaka.

- Fukio Nakane
1960 EHS Law Bulletin Series, Japan.
(EHS Vol.VIII-no.8430). National Health Insurance Law. 1983,
Eibun-Horei-sha, Inc.
- _____,
1957 EHS Vol.VIII-no.8100. Workmen's Accident Compensation Insurance Law.1981. Eibun-Horei-sah.Inc.
- _____,
1956 EHS Vol.VIII-no.8040. Labor Standards Law & Enforcement Ordinance Thereof.1985. Eibun-Horei-sha.Inc.
- _____,
1957 EHS Vol.X-no.10050. Alien Registration Law. Eibun-Horei-aha.Inc.
- Sumiko Imao,
Shigeru Hagaiwara
1988 Foreign Students in Japan : The Analysis of Social Psychology.
Shobo Co.,Ltd. Japan.
- _____,
1987 Japan in the Eyes of Foreign Students,Fascination and Criticism Ten Year After. The Simul Press.
Inc. Printed in Japan.
- Minoru Sekifu
1989 The Japanese Overseas Education-- Internationalization and the Foreign Students Education.
Higashi Co.,Ltd. Printed in Japan.
- Sekiko Ogita
1986 Culture Isolation of Japanese Students Abroad,the Actual Circumstances and Problems from the view of the Exchanging Spots.
Gayo Co.,Ltd. Japan.
- Ting Chew Peh
1979 Konsep Asas Sosiologi. Dewan Bahasa & Pustaka. Kuala Lumpur.

Association of
International Education
Japan (AIEJ)
1991

ABC's of Study in Japan 1991.
MARUZEN Planning Network Co.,Ltd.

1991

A Guide to Study in Japan 1991.
Gaikikugo Printing Co., Ltd.

Association for the
Promotion of Japanese
Language Education
1990

Japanese Language Institutes in
Japan.1989 vol.1. Association for
the Promotion of Japanese Language
Education.

International Center
Waseda University,
1991

WASEDA University : Foreign
Students' Handbook. Waseda
University.

Tokyo Metropolitan
Culture Foundation
1991

Living in Tokyo : Guide to Foreign
Students. Tokyo Metropolitan
Culture Foundation.

Tokyo Kyoiku Koron
1990

Japanese School Guide - 1991.
Tokyo Kyoiku Koran Co.,Ltd.

Japan Immigration
Association
1990

A Guide to Entry,Residence and
Registration in Japan for Foreign
Nationals. Japan Immigration
Association. Printed in Japan.

Counselling Room for
Foreign Students
1989

Houses and Dormitories for Foreign
Students in Japan.1988.Counselling
Room for Foreign Student.

Center For Domestic
and Foreign Students
1990

Everthing You Wanted to Know About
Part-time Jobs and Housing in
Japan. Center For Domestic and
Foreign Student.

The Ministry of
Education (Monbusho)
1990

The Investigating Report About the
Fundamental School Education.
The Ministry of Finance Printing
Burean.

ARTIKEL, TESIS, RISALAH DAN LAIN-LAIN

Majlis Perundangan
Ekonomi Negara
9hb Feb. 1991

"Dasar Ekonomi Untuk Pembangunan
Negara (DEPAN) : Laporan Majlis
Perundangan Ekonomi Negara. Kuala
Lumpur.

Research Institute
for Higher Education
(RIHE)
Dec. 1981

"The Internationalization of
Higer Education", A Final Summary
Reports. Hiroshima University.

_____,
Sep. 1985

"Higher Education Expansion in
Asia". Reports from the 1985
International Seminar On Asian
Higher Education. Hiroshima
University. Nishiki Printing Co.,
Ltd.

_____,
Dec. 1983

"Comparative Approaches to Higher
Education - Curriculum, Teaching
and Innovations in a Age of
Financial Difficuties". Reports of
the Hiroshima/OECD Meetings of
Experts. Hiroshima University.
Nishiki Printing Co., Ltd.

_____,
March 1985

"The Changing Functions of Higher
Education - Implication for
Innovation". Reports from the 1984
OECD/Japan Seminar on Higher
Education. Hiroshima University.
Nishiki Printing Co., Ltd.

Umatashi Toru
Nov. 1980

"The View of Foreign Students on
Japanese Graduate Education -from
the Analysis of an Opinion Survey"
Proceedings of the 17th Meeting
of University Teachers. Daigaku
Seminar House, Hiroshima
University.

Kitamura Kazuyuki
April 1981

"The Evaluation of Japanese Graduate Education by Foreign Graduate Students". IDE Journal - Contemporary Higher Education. Hiroshima University.

1983

"The Internationalization of Higher Education In Japan" dalam Comparative Approaches to Higher Education. Hiroshima University.

Cummings W. K.
1984

"Going Overseas for Higher Education : The Asian Experience". Comparative Education Review. 28(2).pp.241-257.

Vaz P.
1985

"Stress, Adjustment and Social Relations of Foreign Students (Doctoral Dissertation, University of Nebraska, Lincoln, 1984). Dissertation Abstracts International 45(7).2259A.

Surdam, J.C., &
1984

"Adaptation of International Students: A Cause for Concern. Journal of College Student Personnel, 25(3), pp. 240-245.

David Whittaker
1987

"Internationalism and Studying Abroad as a Psychological Propensity: Is There an Ideal Foreign Student Syndrome?" dalam The Internationalization of Higher Education. pp.243-253.

Altbach, P.G.
1986

"The Foreign Student Dilemma" Teachers College Record, 87, pp.589-610.

Wilson A.H.
1985

"Exchange Students as a Bridge Between Cultures", Intercom. No.106 March, pp.5-8.

Taijun Saito
1985

"Universities and non-university
Higher Education in Japan", dalam
The Changing Functions of Higher
Education, RIHE University
Hiroshima.pp.61-66.

Japan Association For
Foreign Student
Affairs (JAFSA)
25hb Mar.1991

"The Ten Proposal for the Foreign
Students Problems 1990 - Theme and
Scheme", Reports of the 9th Autumn
Meeting of JAFSA.

_____,
10hb April 1990

"The Foreign Students and
Communication Among the Different
Culture -Intensify the Mutual
Understanding with the Foreign
Students", Reports of the 8th
Autumn Meeting of JAFSA.

_____,
20hb Mei 1990

"The Exchanging Foreign Students
in the New Period", Reports from
the 20th Foundation Anniversary
International Symposium.

Committee MSAJ 8th
Annual Get-Together
Party
26hb Dec. 1984

"MSAJ : Souvenir Magazine (The
MSAJ 8th Annual Get-Together
Party,1984" Committee MSAJ 8th
Annual Get-Together Party.
Kobunsha Printing Co.,Ltd.

Malaysian Students
Association in Japan
(MSAJ)
1984

"Recognition of Japanese University
Degrees : MSAJ's Proposal"
Recognition of Japanese University
Degrees Committee(RJUDC).MSAJ.

Persatuan Kebangsaan
Pelajar-pelajar Malaysia
Di Jepun (PKPMJ)
Nov. 1988

TUNAS.Keluaran Tahunan 1988.

_____,
Jun 1989

TUNAS.Bilangan 2.1989,

_____,
Mac.1989

TUNAS.Bilangan 1.1989.

Nov. 1989	<u>TUNAS</u> .Keluaran Tahunan.1989.
Mac. 1990	<u>TUNAS</u> .Bilangan 1.1990.
Julai 1990	<u>TUNSA</u> .Bilangan 2.1990.
Dec. 1990	<u>TUNAS</u> .Keluaran Tahunan.1990.
Mac. 1991	<u>TUNAS</u> .Bilangan 1.1991.
Julai 1991	<u>TUNAS</u> .Bilangan 2.1991.
1989	Buku Perlembangan PKPMJ
1990	"Students Guide to Japan 1990
Japan Information Service Embassy Of Japan. April 1990	<u>"Information Bulletin of Japan"</u>
March 1990	<u>Information Bulletin of Japan</u>
Jun 1990	<u>Information Bulletin of Japan</u>
The Asian Students Cultural Association 10hb.Nov.1990	<u>Ajia no Tomo</u> .vol.288 (Majalah Asia Kawan)
10hb.Jun.1991	<u>Ajia no Tomo</u> . vol.295.

<u>10hb.April 1991</u>	<u>Ajia no Tomo. vol.293.</u>
Shirogin Shinatto 15hb.Jun.1990	<u>Foreign Students' News.vol.14</u> Asian Friendship Co.,Ltd.
<u>14hb.Jan.1991</u>	<u>Foreign Students'News.vol.20.</u>
<u>12hb.Feb.1991</u>	<u>Foreign Students'News.vol.21.</u>
<u>20hb.Mar.1991</u>	<u>Foreign Students'New.vol.22.</u>
Ryugakusei Shinbun Mei 1991	<u>Suratkhabar Pelajar Asing vol.30.</u> Asia Pasific Communication.Inc.
The Ministry of Education 10hb.Okt.1990	<u>MESC.61 The Monthly Journal of</u> <u>Monbusho.Gyosei Co.,Ltd.</u>
The Japanese Education Society 25hb.mar.1990	<u>The Pedagogy Research vol.57.</u> No.1. The Japanese Education Society, Academic Co.,Ltd.
The Composite Labor Research Institute 25hb.okt.1988	<u>Autumn Labor Law. vol.149.</u>
Statistical Information Division,Statistics Burean Management and Coordination March 1991	<u>Monthly Statistics of Japan.</u> <u>no.357.</u>